

การวิเคราะห์กิจกรรมส่งเสริมการมีจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษา: การวิจัยแบบผสมวิธี

นางจิราพรรณ เรืองพุทธ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2556

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR) are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

AN ANALYSIS OF THE ACTIVITIES PROMOTING
VOLUNTEER SPIRITS OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS: MIXED METHODS
RESEARCH

Mrs. Jirapun Ruengpoot

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Educational Research

Methodology

Department of Educational Research and Psychology

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2013

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การวิเคราะห์กิจกรรมส่งเสริมการมีจิตอาสาของนักเรียน
มัธยมศึกษา: การวิจัยแบบผสมวิธี

โดย

นางจิราพรรณ เรืองพุทธ

สาขาวิชา

วิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ ดร.อวยพร เรืองตระกูล

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์

.....คณบดีคณะครุศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชนิตา รัชพลเมือง)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รองศาสตราจารย์ ดร.อวยพร เรืองตระกูล)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(ดร.ศศิธร เขียวกอ)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ ด้วยความเมตตาของรองศาสตราจารย์ ดร.อวยพร เรืองตระกูล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่เอาใจใส่ทุ่มเทตลอดเวลาอันมีค่าให้คำปรึกษา แนะนำ แก้ไขปรับปรุง ข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์ ให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี พร้อมทั้งยังคอยอบรมสั่งสอน ชี้แนะและให้ข้อคิดในการวางแผนการทำงานและการดำเนินชีวิต เป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับผู้วิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล วิจิตรไตรคุณ ประธานสอบวิทยานิพนธ์และ ดร.ศศิธร เชียวกอก กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่สละเวลาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการแก้ไขปรับปรุง ให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความถูกต้องสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษาทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้กับผู้วิจัย และขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัยและให้ข้อแนะนำที่เป็นประโยชน์ ขอขอบคุณคุณครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บเครื่องมือวิจัย รวมทั้งขอขอบคุณคุณครูและนักเรียนทุกคนที่ได้สละเวลาในตอบแบบสอบถาม ตอบแบบสัมภาษณ์ และเข้าร่วมสนทนากลุ่ม ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ พี่ ๆ เพื่อน ๆ และน้อง ๆ และเจ้าหน้าที่ในภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษาทุกท่านในมิตรไมตรีและการช่วยเหลือต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาที่ศึกษา

ขอขอบคุณ พี่ปิยพร ทองก้อน พี่สาวที่แสนดีที่คอยช่วยเหลือ ให้คำแนะนำต่างๆ ในการทำวิจัยครั้งนี้ น้องภัทรานี ไชยสุวรรณ น้องสาวที่น่ารักที่ให้ความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลตามโรงเรียนต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ รวมทั้ง พี่ ๆ น้อง ๆ และเพื่อนร่วมงาน โรงเรียนพุลเจริญวิทยาคมทุกคน ที่ผู้วิจัยมีได้เอยนาม ณ ที่นี้ ที่คอยเป็นกำลังใจและช่วยเหลือผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่ประจวบ เยี่ยงกุลเชาว์ ผู้เป็นที่รักยิ่งที่คอยให้กำลังใจและสอบถามความก้าวหน้าด้านการเรียนด้วยความรักและความห่วงใยตลอดมา พี่จิราพร คงทอง พี่สาวที่เป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นแรงผลักดันให้ผู้วิจัยได้ศึกษาต่อ รวมทั้งพี่ น้องและญาติมิตรทุกท่านที่คอยให้กำลังใจและสอบถามความก้าวหน้าตลอดระยะเวลาที่ศึกษาจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

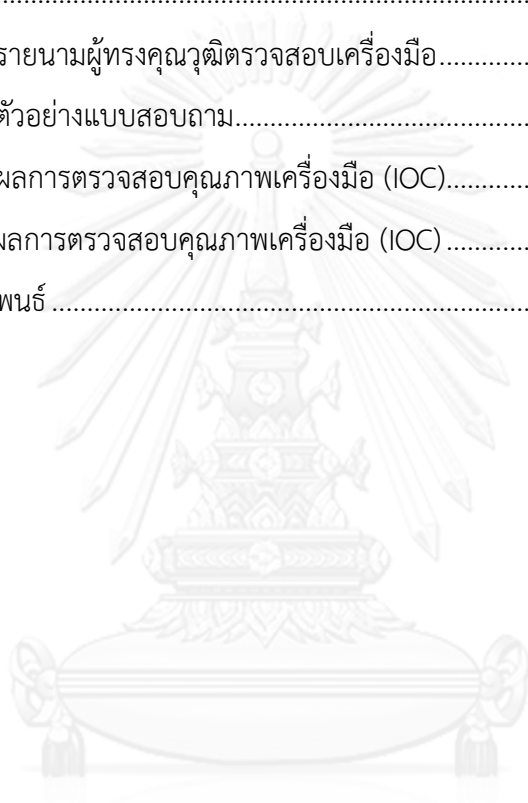
สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณ นายณรงค์ เรืองพุทธ ผู้ที่ใกล้ชิด คอยเป็นกำลังใจสำคัญและช่วยเหลือสนับสนุนผู้วิจัยด้วยความห่วงใยในทุก ๆ ด้านอย่างดียิ่งตลอดมา จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสิ้นสมบูรณ์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
ตอนที่ 1 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวกับจิตอาสา.....	6
ตอนที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน.....	27
ตอนที่ 3 การวิจัยผสมวิธี.....	33
ตอนที่ 4 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	37
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	38
การวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาและเปรียบเทียบระดับจิตอาสาของนักเรียน.....	38
การวิจัยระยะที่ 2 ลักษณะและแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีจิตอาสา.....	47
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ.....	50
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์และเปรียบเทียบระดับจิตอาสาของนักเรียน.....	62
ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ลักษณะและแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีจิตอาสา.....	72
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	78
สรุปผลการวิจัย.....	79

อภิปรายผลการวิจัย.....	82
ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้	84
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	85
รายการอ้างอิง	86
ภาคผนวก.....	89
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ.....	90
ภาคผนวก ข ตัวอย่างแบบสอบถาม.....	92
ภาคผนวก ค ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ (IOC).....	107
ภาคผนวก ง ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ (IOC)	116
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	121

สารบัญตาราง

ตาราง 2. 1 ตารางสังเคราะห์การให้ความหมายของจิตอาสา จิตสาธารณะ จิตสำนึกสาธารณะ	11
ตาราง 3. 1 จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย (นักเรียน)	40
ตาราง 3. 2 ความหมายและเกณฑ์การให้คะแนนตอนที่ 2	41
ตาราง 3. 3 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถามการปฏิบัติตนของนักเรียน	43
ตาราง 3. 4 ผลการปรับปรุงข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ	43
ตาราง 3. 5 ค่าสถิติพื้นฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ (N=30)	45
ตาราง 3. 6 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของการวัดจิตอาสาของนักเรียน	45
ตารางที่ 4. 1 ข้อมูลเบื้องต้นของตัวอย่าง	51
ตารางที่ 4. 2 การจัดกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนจำแนกตามสังกัด	52
ตารางที่ 4. 3 การปฏิบัติกิจกรรมจิตอาสาของนักเรียนจำแนกตามสังกัด	54
ตารางที่ 4. 4 ลักษณะกิจกรรมที่นักเรียนทำจำแนกตามสังกัด	56
ตารางที่ 4. 5 ลักษณะกิจกรรมจิตอาสาที่โรงเรียนจัดขึ้นจำแนกตามสังกัด	58
ตารางที่ 4. 6 กิจกรรมจิตอาสาที่นักเรียนเข้าร่วมจำแนกตามสังกัด	59
ตารางที่ 4. 7 กิจกรรมจิตอาสาที่นักเรียนเข้าร่วมกับหน่วยงานอื่นจำแนกตามสังกัด	60
ตารางที่ 4. 8 กิจกรรมจิตอาสาอื่น ๆ ที่โรงเรียนจัด	61
ตารางที่ 4. 9 กิจกรรมจิตอาสาอื่น ๆ ที่นักเรียนคิดเองหรือคิดร่วมกับผู้อื่น	61
ตารางที่ 4. 10 ระดับการปฏิบัติจิตอาสาจำแนกตามรายการด้านการช่วยเหลือผู้อื่นของนักเรียน	62
ตารางที่ 4. 11 ระดับการปฏิบัติจิตอาสาจำแนกตามรายการการเสียสละต่อสังคมของนักเรียน	63
ตารางที่ 4. 12 ระดับการปฏิบัติจิตอาสาจำแนกตามรายการมุ่งมั่นพัฒนาของนักเรียน	65
ตารางที่ 4. 13 ระดับจิตอาสาของนักเรียนในภาพรวม	66
ตารางที่ 4. 14 ระดับจิตอาสาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาจำแนกโรงเรียน	66
ตารางที่ 4. 15 การเปรียบเทียบระดับจิตอาสาของนักเรียนจำแนกตามเพศ	67
ตารางที่ 4. 16 การเปรียบเทียบระดับจิตอาสาของนักเรียนจำแนกตามสังกัดโรงเรียน	68
ตารางที่ 4. 17 การเปรียบเทียบระดับจิตอาสาของนักเรียนจำแนกตามขนาดโรงเรียน	69
ตารางที่ 4. 18 การเปรียบเทียบระดับจิตอาสาของนักเรียนจำแนกตามระดับชั้นของนักเรียน	71

สารบัญภาพ

ภาพที่ 2. 1 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม (B) สภาพแวดล้อม (E)	12
ภาพที่ 2. 2 ชั้นของการเรียนรู้โดยการเลียนแบบ	14
ภาพที่ 2. 3 ส่วนประกอบของการเรียนรู้ขั้นการรับมาซึ่งการเรียนรู้	15
ภาพที่ 2. 4 กระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกต	16
ภาพที่ 2. 5 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเองและความคาดหวังผลที่จะเกิดขึ้น	17
ภาพที่ 2.6 ประเภทของวิธีการออกแบบการวิจัย	35
ภาพที่ 2. 7 รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธีอย่างเป็นลำดับต่อเนื่อง (SEQUENTIAL DESIGNS)	36
ภาพที่ 2. 8 กรอบแนวคิดในการวิจัย	37
ภาพที่ 3. 1 การวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงยืนยันยันของการวัดจิตอาสาของนักเรียน	46

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกด้านทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและเทคโนโลยี ทำให้คนในสังคมให้ความสำคัญในด้านวัตถุและทรัพย์สินเงินทอง มีค่านิยมในการแสวงหาอำนาจ แสวงหาทรัพย์สินเงินทอง ให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์ภายนอกของบุคคลที่พบเห็นมากกว่าให้ความสำคัญทางด้านจิตใจ มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองมากกว่าส่วนรวม ขาดการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง จนเกิดภาวะขาดสมดุลระหว่างด้านจิตใจกับด้านวัตถุ ส่งผลให้จิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคมลดน้อยลงทุกวัน (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2552) ทำให้สังคมในยุคปัจจุบันมีสภาพเสื่อมโทรม มีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย การปลูกฝังจิตสำนึกให้กับบุคคลเพื่อให้มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม รู้จักการช่วยเหลือผู้อื่น การเสียสละต่อสังคมส่วนรวม การมุ่งมั่นพัฒนาตนเอง จึงเป็นเรื่องที่จำเป็น ด้วยเหตุนี้ ในปัจจุบันจึงมีการกล่าวถึงการมีจิตอาสาของคนในสังคมมากขึ้น

จิตอาสาถือเป็นคุณธรรมจริยธรรมที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง จิตอาสาเป็นพฤติกรรมการเป็นผู้ให้ ช่วยเหลือผู้อื่น เสียสละ อาสาทำประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม ด้วยความเต็มใจ และไม่หวังสิ่งตอบแทน การที่คนในสังคมมีจิตอาสาจะทำให้สังคมเป็นสังคมแห่งการแบ่งปันเอื้อเฟื้อ ตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัวที่ไม่ใช่เฉพาะปัญหาของตน มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความยินดีและเต็มใจเสียสละในรูปแบบต่างๆ เช่น กำลึงกาย กำลึงทรัพย์ ความรู้ความสามารถ หรือแม้แต่การเสียสละเวลาเพื่อร่วมคิดร่วมแก้ปัญหาของส่วนรวม เป็นต้น

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555 – 2559 ได้กล่าวถึงประเทศไทยว่าต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงภายในประเทศซึ่งมีผลกระทบและเสี่ยงต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งต้องเตรียมการสร้างภูมิคุ้มกันให้ประเทศพร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพในเรื่องค่านิยมที่ดั่งงามเสื่อมถอยและประเพณีดั้งเดิมถูกบิดเบือน เนื่องด้วยการเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้สังคมไทยมีความเป็นวัตถุนิยม ให้ความสำคัญกับศีลธรรมและวัฒนธรรมที่ดั่งงามลดลง ทั้งการดำรงชีวิตประจำวัน การใช้ชีวิตและความสัมพันธ์กับผู้อื่น มุ่งหารายได้เพื่อสนองความต้องการบริโภค การช่วยเหลือเกื้อกูลกันลดลง ความมีน้ำใจไมตรีน้อยลง ไม่เคารพสิทธิผู้อื่น ขาดการยึดถือประโยชน์ส่วนรวม และจากข้อมูลการสำรวจสถานภาพคุณธรรมของสังคมไทยในปัจจุบันพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ซึ่งเป็นนักเรียนนักศึกษาเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการไม่มีจิตอาสา (วิริยา ศรีวิเชียร, 2551) สอดคล้องกับ นพ.สุริยเดว ทรีปาตี ผู้จัดการแผนงานสุขภาวะเด็กและเยาวชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้กล่าวไว้ในงาน

"มทกรรม Teen Town" ว่า "ผลสำรวจความมีจิตอาสาในเด็กพบว่าเด็กไทยทั่วประเทศมีจิตอาสาเพียงร้อยละ 34 ในขณะที่เด็กกรุงเทพฯ มีจิตอาสาน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 20 (2552, ออนไลน์)

ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการขาดจิตอาสาของคนในสังคม ส่งผลให้สังคมไทยวุ่นวายไม่สงบสุขและยังเป็นอุปสรรคต่อการการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมประเทศอื่น ดังนั้นเพื่อเป็นการลดปัญหาสังคมและพัฒนาประเทศควบคู่กันไปจึงมีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการส่งเสริมจิตอาสาให้คนในสังคม โดยเฉพาะนักเรียนซึ่งจะเติบโตเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติในอนาคตได้ตระหนักถึงและเห็นคุณค่าของการเป็นผู้ให้มากกว่าเป็นผู้ได้ มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว รู้จักเสียสละ ไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่น ช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อมีโอกาส มีส่วนร่วมในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ช่วยกันรับผิดชอบดูแลรักษาสมบัติส่วนรวม ใช้สมบัติส่วนรวมอย่างประหยัดทะนุถนอมไม่ทำลาย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน เคารพในสิทธิและหน้าที่ในการอยู่ร่วมกันในสังคม ร่วมกันช่วยคิดช่วยทำช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและมีความมุ่งมั่นพัฒนาสังคมให้มีความสุขและนำพาประเทศไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

จากปัญหาการขาดจิตอาสาของคนในสังคม โรงเรียนซึ่งเป็นสถานที่จัดการศึกษาอบรมสั่งสอนและหล่อหลอมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้นักเรียน จึงควรสร้างจิตอาสาโดยส่งเสริมให้นักเรียนเห็นความสำคัญทั้งเรื่องเล็กน้อยที่พบเจอในชีวิตประจำวันทั่ว ๆ ไป เช่น การเก็บขยะไปทิ้งในถังขยะ การช่วยคนสูงอายุถือของ การร่วมบริจาคเงินสร้างโรงพยาบาลหรือช่วยเหลือผู้ที่ยากไร้เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้แม้ได้กระทำเพียงน้อยนิดแต่ถ้าทำอย่างสม่ำเสมอก็เป็นสิ่งที่มีคุณค่าเป็นอย่างยิ่ง (กนิษฐา พวงไพบูลย์, 2556) การจัดกิจกรรมส่งเสริมจิตอาสาให้นักเรียนต้องทำอย่างต่อเนื่อง ยั่งยืนและสม่ำเสมอโดยผ่านกระบวนการเรียนการสอน เนื่องจากการพัฒนานักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากการพัฒนาสมองทั้งซีกซ้ายและซีกขวาให้พัฒนาเต็มตามศักยภาพของแต่ละคนแล้ว นักเรียนจะต้องได้รับการพัฒนาพื้นฐานทางด้านจิตใจที่ดีงามเพื่อเติบโตไปเป็นพลเมืองที่ดีของชาติในอนาคตต่อไป (สุริน ชุมสาย ณ อยุธยา, 2553)

ในการส่งเสริมจิตอาสาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้นักเรียนมีจิตอาสา เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา (Social Cognitive Learning Theory) ของ Bandura ซึ่งกล่าวว่า คนเรามีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว การเรียนรู้เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมซึ่งมีอิทธิพลต่อกันและกัน พฤติกรรมส่วนมากเป็นการเรียนรู้จากการสังเกตและการเลียนแบบทั้งจากตัวแบบที่มีชีวิตและตัวแบบสัญลักษณ์ ดังนั้นจิตอาสาสามารถส่งเสริมให้เกิดขึ้นได้โดยผ่านกิจกรรมที่จัดให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการสังเกตหรือเรียนรู้จากตัวแบบ ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมเป็น 3 ระดับตามช่วงวัย โดยการพัฒนาการทางจริยธรรมแตกต่างกันตามวัยสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่นจะแสดงพฤติกรรม

ระดับที่ 2 ระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์ทางสังคมเพื่อต้องการให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม ดังนั้นการทำกิจกรรมจิตอาสาซึ่งเป็นพฤติกรรมของการเป็นคนดี เป็นบทบาทและหน้าที่ที่เด็กในวัยนี้พร้อมที่จะปฏิบัติเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคม อีกทั้งจากทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะที่กล่าวว่าควรพัฒนาลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมจริยธรรมไปพร้อมกัน ในสัดส่วนที่ต่างกันตามวัยของเด็ก ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลว่าเด็กเล็กต้องพัฒนาด้านพฤติกรรมมากพัฒนาจิตน้อย แต่เด็กโตต้องพัฒนาจิตมากและพัฒนาพฤติกรรมน้อยลง ซึ่งผู้มีหน้าที่พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในเด็กและเยาวชนควรคำนึงถึงสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งมีสื่อหลากหลายรูปแบบที่สามารถสื่อสารถึงกันได้หลายลักษณะอันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่มีอิทธิพลต่อเด็กและเยาวชนทั้งในด้านความคิด ความรู้ และพฤติกรรม (วิลาสลักษณ์ ชวัลลสี, 2551) ดังนั้นการส่งเสริมจิตอาสาจึงต้องใช้ลักษณะกิจกรรมที่เหมาะสมตามวัยของนักเรียนเนื่องจากวัยเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการแสดงพฤติกรรมของนักเรียน

จากการค้นคว้างานวิจัยในเรื่องจิตอาสา พบว่างานวิจัยส่วนใหญ่ใช้วิธีวิจัยแบบทดลอง (experimental research) (ธรรมนันท์ก้า แจ้งสว่าง, 2547; นันทวัฒน์ ชุนซี, 2546; บุญพัน ภูบาล, 2549; อัญชลี ยิ่งรักพันธุ์, 2550; สุคนธรส หุตวัฒน์, 2550) งานวิจัยที่ใช้วิธีวิเคราะห์โครงสร้างตัวแปรโดยใช้ลิสมเรล (ณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์, 2550; สุดาพรรณ บินนอก, 2551) ซึ่งงานวิจัยส่วนใหญ่ใช้เฉพาะเชิงปริมาณซึ่งให้ข้อมูลที่เป็นตัวเลขยืนยันความถูกต้องของข้อค้นพบ ผลการวิเคราะห์อาจบอกได้ว่าอะไรมากกว่าน้อยกว่ากัน อะไรต่างจากอะไร อะไรสัมพันธ์หรือไม่สัมพันธ์กับอะไร สะท้อนภาพรวมของสิ่งที่ศึกษาตามกรอบของการวิจัยที่ตัวแปรกำหนดล่วงหน้าชัดเจน แต่ข้อมูลดังกล่าวจะไม่ให้สารสนเทศในเชิงการอธิบายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่ยึดติดกรอบของตัวแปรที่ศึกษาล่วงหน้า ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาโดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมวิธีเพื่อให้ได้สารสนเทศเพิ่มขึ้นเกี่ยวกับลักษณะกิจกรรมส่งเสริมการมีจิตอาสาของนักเรียนที่โรงเรียนจัดขึ้นและแนวทางการส่งเสริมการมีจิตอาสาของนักเรียน โดยปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดจิตอาสาที่นำมาศึกษาประกอบด้วยเพศ ซึ่งเป็นปัจจัยภายในและโรงเรียนซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกควบคู่กัน (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2552) แม้ว่าจะมีผู้ค้นพบแล้วว่าเพศไม่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาจิตอาสา (ธรรมนันท์ก้า แจ้งสว่าง, 2547; นันทวัฒน์ ชุนซี, 2546) แต่งานวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะนักเรียนระดับประถมศึกษาเท่านั้น จากทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ซึ่งพบว่าการพัฒนาการทางจริยธรรมแตกต่างกันตามวัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาตัวแปรเพศในนักเรียนวัยมัธยมศึกษา รวมทั้งสนใจศึกษาตัวแปรสังกัดโรงเรียนขนาดโรงเรียน และระดับชั้นนักเรียน(วัย)ด้วย ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสำรวจข้อมูลของโรงเรียนก่อนแล้วจึงเก็บข้อมูลรายกรณีเพื่อวิเคราะห์ลักษณะกิจกรรมจิตอาสาและหาแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีจิตอาสาต่อไป

คำถามวิจัย

1. ระดับจิตอาสาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาอยู่ในระดับใดและแตกต่างกันหรือไม่ เมื่อจำแนกตามเพศ สังกัดโรงเรียน ขนาดโรงเรียนและระดับชั้นนักเรียน
2. กิจกรรมส่งเสริมการมีจิตอาสาของนักเรียนระดับชั้นมัศึกษามีลักษณะอย่างไรและมีแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับจิตอาสาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาจำแนกตามเพศ สังกัดโรงเรียน ขนาดโรงเรียนและระดับชั้นนักเรียน
2. เพื่อวิเคราะห์ลักษณะและนำเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีจิตอาสาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี โดยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (quantitative data) เพื่อสำรวจระดับจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษา และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (qualitative data) เพื่อศึกษาลักษณะและแนวทางการส่งเสริมจิตอาสาของโรงเรียนมัธยมศึกษา

ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ได้กำหนดประชากรผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานครจากโรงเรียน 3 สังกัดได้แก่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา(สกอ.) และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)

ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพได้แบ่งเป็นการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์หัวหน้ากลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การสนทนากลุ่มนักเรียนที่ทำกิจกรรมจิตอาสา จากโรงเรียนที่มีระดับจิตอาสาของนักเรียนสูงที่สุด 3 โรงเรียน การศึกษาเอกสารได้ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะและแนวทางการจัดกิจกรรมจิตอาสาและในการศึกษาภาคสนามได้กำหนดเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาคือนักเรียนมัธยมศึกษาที่ทำกิจกรรมจิตอาสาและหัวหน้ากลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนหรือผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการทำกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนหรือกิจกรรมนักเรียน

2. ตัวแปรที่ศึกษาในครั้งนี้ คือ จิตอาสา ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ การช่วยเหลือผู้อื่น การเสียสละต่อสังคมและการมุ่งมั่นพัฒนา

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

จิตอาสา หมายถึง การแสดงออกในลักษณะการเป็นผู้ให้ ช่วยเหลือผู้อื่น เสียสละ อาสาทำประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม ด้วยความเต็มใจ และไม่หวังสิ่งตอบแทน โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ การช่วยเหลือผู้อื่น การเสียสละต่อสังคมส่วนรวมและการมุ่งมั่นพัฒนา

กิจกรรมส่งเสริมจิตอาสา หมายถึง การดำเนินการต่างๆ ของโรงเรียนเพื่อช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมนักเรียนให้เกิดจิตอาสา

การวิจัยผสมวิธี หมายถึง การวิจัยที่ผสมวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการตอบวัตถุประสงค์การวิจัย โดยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (quantitative data) เพื่อสำรวจระดับจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษา และข้อมูลเชิงคุณภาพ (qualitative data) เพื่อศึกษาลักษณะและแนวทางการส่งเสริมจิตอาสาของโรงเรียนมัธยมศึกษา

ประโยชน์ที่ได้รับ

ประโยชน์ที่ได้รับเชิงวิชาการ

1. ได้สารสนเทศเกี่ยวกับระดับจิตอาสาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาสำหรับสถานศึกษาใช้ในการวางแผนการดำเนินการส่งเสริมกิจกรรมจิตอาสาสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา
2. ได้สารสนเทศเกี่ยวกับลักษณะกิจกรรมส่งเสริมการมีจิตอาสาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาสำหรับครูระดับมัธยมศึกษาใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีจิตอาสาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

ประโยชน์ที่ได้รับเชิงปฏิบัติการ

ได้แนวทางในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีจิตอาสาสำหรับครูผู้สอนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการปลูกฝังและจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีจิตอาสาที่จะทำให้นักเรียนมีระดับจิตอาสามากที่สุด

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวกับจิตอาสา ตอนที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตอนที่ 3 การวิจัยแบบผสมวิธี และตอนที่ 4 กรอบแนวคิดการวิจัย ผู้วิจัยเสนอรายละเอียดในแต่ละตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวกับจิตอาสา

การนำเสนอในตอนที่ 1 ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ 1) ความหมายของจิตอาสา 2) ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจิตอาสา 3) จิตอาสาในประเทศไทย 4) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตอาสา มีรายละเอียดดังนี้

1) ความหมายของจิตอาสา

ความหมายของจิตอาสา จากการศึกษาความหมายและนิยามต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับจิตอาสา จะเห็นว่า จิตอาสา จิตสาธารณะ จิตสำนึกสาธารณะ เป็นคำที่มีความหมายตรงกัน ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้มากมายดังนี้

จิตอาสา

ณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์ (2550) ได้ให้ความหมายของคำว่าจิตอาสา หมายถึงความสำนึกของบุคคลที่มีต่อสังคมส่วนรวม โดยการเอาใจใส่และการช่วยเหลือ ผู้ที่มีจิตอาสาจะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่อาสาทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม เช่น การเสียสละเงิน สิ่งของ เวลา แรงกาย และสติปัญญาเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทน

พระไพศาล วิสาโล (2550) ได้ให้นิยามของจิตอาสา(volunteer spirit) ไว้ว่า จิตที่พร้อมจะสละเวลา แรงกายและสติปัญญา เพื่อสาธารณประโยชน์ เป็นจิตที่ไม่นิ่งดูดายเมื่อพบเห็นปัญหา หรือความทุกข์ยากที่เกิดขึ้นกับผู้คน เป็นจิตที่มีความสุขเมื่อได้ทำความดี และเห็นน้ำตาเปลี่ยนเป็นรอยยิ้ม เป็นจิตที่เปี่ยมด้วย “บุญ” คือความสงบเย็นและเป็นพลังแห่งความดี

ชาติชาย พุคยาภรณ์ (2550) ผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีและเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (มูลนิธิกระเจ๊กเงา, 2550) ได้ให้คำจำกัดความของจิตอาสาว่า จิตอาสาคือการสร้างจิตสำนึกของมนุษย์ตามความรู้สึกที่มีอยู่จริงให้เป็นจิตของการให้การเสียสละไม่หวังผลตอบแทน

สุดาพรรณ บินนอก (2551) ได้ให้ความหมายจิตอาสาว่า จิตอาสาหรือจิตสาธารณะ หมายถึงพฤติกรรมการช่วยเหลือและเสียสละต่อสังคมที่เกิดขึ้นโดยความสมัครใจ ด้วยจิตวิญญาณ มีความรักมีความเอื้ออาทรและมีส่วนร่วมในการอาสาทำประโยชน์เพื่อส่วนร่วมอย่างเต็มใจมีการแสดงออกโดยการอาสา ไม่มีใครบังคับ

อนิษฐา แจ้งเอี่ยม (2553) ได้ให้ความหมายของจิตอาสาว่า จิตอาสาหมายถึงจิตใจที่เห็นแก่ผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัวเอง มีน้ำใจ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สามารถแสดงออกมาได้ในหลายรูปแบบทั้งการให้รูปแบบต่างๆ ตลอดจนการอาสาเพื่อช่วยเหลือสังคม

Allott (2002 อ้างถึงใน สุดาพรรณ บินนอก, 2551) กล่าวว่า จิตอาสาหรือจิตสาธารณะว่า ถ้าการคิดทางสังคมเป็นปัจจัยหนึ่งของสังคม ความคิดทางสังคมก็เป็นระบบพลังทางสังคมและเป็นโครงสร้างพื้นฐานของสังคมและปรากฏเป็นประวัติศาสตร์ของสังคมและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

Oston, Blekher, Chesnokove (1999 อ้างถึงใน สุดาพรรณ บินนอก, 2551) กล่าวถึงจิตอาสา หรือจิตสำนึกสาธารณะ (public consciousness) ว่าสำหรับการอ้างอิงทางสังคมของ (public consciousness) เป็นเครื่องมือพิเศษส่วนตัวของคนเราที่ทำให้มีสติสาธารณะ ทุก ๆ คนนึกถึงสาธารณะซึ่งอยู่เหนือความเป็นส่วนตัวมากกว่าการคิดถึงความเป็นธุรกิจ มันคือ หมู่คณะมากกว่าส่วนตัวบุคคล

จิตสาธารณะ

จิตสาธารณะ เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 1 ใน 8 ประการ ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งกล่าวถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน และสังคม ด้วยความเต็มใจ กระตือรือร้น โดยไม่หวังผลตอบแทน

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543) ได้ให้ความหมายของจิตสาธารณะว่า หมายถึงความคิดเห็นที่ไม่เห็นแก่ตัว มีความปรารถนาที่จะช่วยเหลือ ช่วยแก้ปัญหาให้แก่ผู้อื่นหรือสังคม พยายามฉกฉวยโอกาสที่จะช่วยเหลืออย่างจริงจังและมองโลกในแง่ดีบนพื้นฐานของความเป็นจริง

โกศล มีความดี (2547) หมายถึง การกระทำที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสาธารณสมบัติ ด้วยการเอาใจใส่ดูแลเป็นธุระ และเข้าร่วมในเรื่องส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยพิจารณาจากการที่บุคคลหลีกเลี่ยงการใช้หรือกระทำสิ่งๆ ที่ทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อส่วนรวมมุ่งปฏิบัติเพื่อส่วนรวมในการดูแลรักษาของส่วนรวม

รุจิรา เตชางกูร (2548) กล่าวถึงจิตสาธารณะ ซึ่งเป็นเงื่อนไขของความสำเร็จของการเป็นประชาธิปไตยว่า จิตสาธารณะ คือดูแลสิ่งที่เป็นสาธารณะประโยชน์เหมือนทรัพย์สินของตนเอง

อรพินทร์ ชูชมและคณะ (2549) กล่าวว่า จิตสาธารณะ หมายถึง การที่บุคคลตระหนักรู้และคำนึงถึงประโยชน์สุขของส่วนรวมและสังคม ความปรารถนา และละเว้นการกระทำที่ไม่พึงปรารถนา

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2552) ให้ความหมายของคำว่า จิตสาธารณะ หมายถึง การรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ มีความสำนึกและยึดมั่นในระบบคุณธรรม และจริยธรรมที่ดีงาม ละอายต่อสิ่งผิด เน้นความเรียบร้อย ประหยัดและมีความสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ

อัคพงษ์ สุขมาตย์ (2554) กล่าวว่า จิตสาธารณะหมายถึง การหลีกเลี่ยงการกระทำหรือการใช้ของส่วนรวมให้เกิดความชำรุดเสียหาย การรับผิดชอบในการดูแลของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน และเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมร่วมกัน

ดนูชา ปนคำ (2555) ได้ให้ความหมาย จิตสาธารณะหมายถึง ความตระหนักรู้ในความต้องการหรือผลประโยชน์ของส่วนรวมและการใช้สติปัญญาสร้างสรรค์สาธารณะประโยชน์

จิตสำนึกสาธารณะ

จากรายงานการประเมินการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) กล่าวถึงความหมายของจิตสำนึกสาธารณะ หรือจิตสาธารณะ (public mind) คือ การเห็นแก่ประโยชน์ของสังคม และประเทศโดยรวม ตัดสินใจกระทำการสิ่งใดต้องคำนึงถึงผลได้ผลเสียที่อาจเกิดต่อสาธารณะหรือผลกระทบต่อสังคม ชุมชนทั่วไป เช่น คิดถึงเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม การประหยัดน้ำ

ชาย โภธิสีตา (2540) ให้ความหมาย จิตสำนึกต่อสาธารณะสมบัติ คือ การใช้สาธารณะสมบัติอย่างมีความรับผิดชอบ หรือ การรับผิดชอบต่อสาธารณะสมบัติ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ด้าน คือ 1) รับผิดชอบต่อสาธารณะสมบัติด้วยการหลีกเลี่ยงการใช้และการกระทำที่เกิดความชำรุดเสียหายต่อสาธารณะสมบัตินั้น ๆ รวมไปถึงการถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลสาธารณะสมบัติในวิสัยที่สามารถทำได้ 2) การเคารพสิทธิในการใช้สาธารณะสมบัติของผู้อื่นโดยการคำนึงว่าคนอื่นก็มีสิทธิในการใช้เช่นเดียวกัน จะต้องไม่ยึดสาธารณะสมบัติของผู้อื่นโดยการคำนึงว่าคนอื่นก็มีสิทธิในการใช้เช่นเดียวกัน จะต้องไม่ยึดสาธารณะสมบัตินั้นไว้เป็นของส่วนตัว และไม่ปิดกั้นโอกาสการใช้ประโยชน์ของผู้อื่น

กนิษฐา นิต์ศน์พัฒนา(2541) ได้ให้ความหมายของคำว่าจิตสำนึกสาธารณะว่าเป็นคำเดียวกับ คำว่าจิตสำนึกทางสังคม หมายถึง การตระหนักรู้และคำนึงถึงส่วนรวมร่วมกันหรือคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วม ความสัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกับตน

ศักดิ์ชัย หิรัญทวี (2541) กล่าวว่าการมีจิตสำนึกสาธารณะคือมีจิตใจที่คำนึงถึงประโยชน์ของ ส่วนรวม คำนึงถึงความสำคัญของสิ่งที่ต้องใช้ หรือผลกระทบรวมกันในชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2542) ได้ให้ความหมายจิตสำนึกสาธารณะไว้ดังนี้ รู้จักเอาใจใส่เป็นธุระ และเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ มีความสำนึก และยึดมั่นในระบบคุณธรรม และจริยธรรมที่ดีงาม ละอายต่อสิ่งผิด เน้นความเรียบร้อย ประหยัด และมีความสมดุระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ

จური วิจิตรวาทการ (2543) ได้กล่าวถึงจิตสำนึกสาธารณะไว้ว่า จิตสำนึกสาธารณะคือการ มองเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ ไม่ใช่เฉพาะตัวเราครอบครัวเราองค์กรเรา นอกเหนือจากสิ่งที่เกี่ยวข้องด้วย อะไรคือส่วนรวม จิตสำนึกสาธารณะมักจะโยงถึงเรื่องผลประโยชน์ ของสาธารณะ การตรวจสอบสาธารณะ ความรับผิดชอบสาธารณะ

หฤทัย อัจปรุ (2544) ให้ความหมายของจิตสำนึกสาธารณะไว้ว่า หมายถึง ความตระหนัก ของบุคคลถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ทำให้เกิดความรู้สึกปรารถนาที่จะช่วยเหลือสังคม ต้องการเข้าไป แก้ไขโดยรับรู้ถึงสิทธิ ควบคู่ไปกับหน้าที่ และความรับผิดชอบต่อ สำนึกถึงพลังของตนว่าสามารถร่วม แก้ปัญหาได้ และลงมือกระทำเพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาด้วยวิธีต่าง ๆ โดยการเรียนรู้ และแก้ไขปัญหา ร่วมกับคนในสังคมนั้น ๆ

สมบัติ อารังธัญวงศ์ (2548) กล่าวว่า จิตสำนึกสาธารณะ ซึ่งเป็นปัจจัยในส่วนของผู้เรียนที่มี ผลต่อคุณภาพการศึกษาว่า จิตสำนึกสาธารณะ คือ เห็นแก่ส่วนรวม และสามารถเผชิญและนำการ พัฒนาประเทศในสภาวะการณ์ปัจจุบันและในอนาคตได้

แสงอรุณ (2551) ได้ให้ความหมายของคำว่า จิตสำนึกสาธารณะ หมายถึง คุณลักษณะของ บุคคลที่แสดงให้เห็นถึงการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมโดยเริ่มจากการไม่เห็นแก่ตัว การเสียสละเพื่อ สังคม สามารถนำออกสู่การปฏิบัติ ได้แก่อาสาสมัครเพื่อการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมส่วนรวม การ ช่วยเหลือผู้อื่นตามกำลังความสามารถของตนโดยไม่หวังผลตอบแทน

วรรณิ เจตจำนงนุช (2552) ได้กล่าวว่า จิตสำนึกสาธารณะหมายความว่า ความถึงความตระหนักของบุคคลต่อสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมซึ่งที่มีผลกระทบต่อตนเองโดยตรงหรือทางอ้อมรวมไปถึงไม่มีผลกระทบต่อตนเอง และเกิดความปรารถนาที่จะแก้ไขปัญหานั้น ๆ ด้วยตนเองผนวกกับความร่วมมือของบุคคลอื่นในสังคม เพื่อประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นต่อสังคมโดยรวมและตนเอง

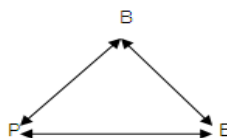
กฎหมาย มหาทรัพย์สกุล (2555) ได้ให้ความหมายของคำว่า จิตสำนึกสาธารณะ(Public consciousness) หมายถึงมีความรับผิดชอบและเสียสละเพื่อส่วนรวมเป็นคนใจกว้างเห็นแก่ประโยชน์ผู้อื่นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

ตาราง 2.1 เป็นการสังเคราะห์การให้ความหมายของจิตอาสา จิตสาธารณะ จิตสำนึกสาธารณะ ซึ่งจะเห็นได้ว่าจิตอาสา จิตสาธารณะ และจิตสำนึกสาธารณะ มีความหมายไปในทิศทางลักษณะเดียวกัน เกี่ยวกับความสำนึกของบุคคลที่มีต่อสังคมส่วนรวม สมบัติส่วนรวม อาสาทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ช่วยเหลือผู้อื่น ช่วยเหลือสังคม ไม่หวังผลตอบแทน การเสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม คำนึงถึงสาธารณประโยชน์ การมีส่วนร่วมที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน สังคม ประเทศชาติ ดูแลของส่วนรวม สาธารณสมบัติทำอย่างสมัครใจ อาสาสมัคร ไม่มีใครบังคับ จะเห็นได้ว่า อาสาสมัคร กับจิตสาธารณะหรือจิตอาสา เป็นส่วนควบของกันและกัน กล่าวคือบุคคลที่เป็นอาสาสมัครจะต้องเป็นผู้ที่มีจิตอาสาเสมอ ในขณะเดียวกัน บุคคลที่มีจิตอาสาก็มักจะแสดงตัวเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอ

เนื่องจาก จิตอาสา จิตสาธารณะ จิตสำนึกสาธารณะ เป็นคำที่มีความหมายตรงกัน ดังนั้นในที่นี้ ผู้วิจัยจึงขอใช้คำว่า จิตอาสา แทน จิตสาธารณะ และจิตสำนึกสาธารณะ สรุป จิตอาสา หมายถึง การแสดงออกในลักษณะการเป็นผู้ให้ ช่วยเหลือผู้อื่น เสียสละ อาสาทำประโยชน์ต่อส่วนรวม ด้วยความเต็มใจ และไม่หวังสิ่งตอบแทน

2) ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจิตอาสา

พฤติกรรมกรรมการแสดงออกถึงการมีจิตอาสาของแต่ละบุคคลแตกต่างกันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา (Social Cognitive Learning Theory) ของ Bandura ซึ่งมีความเชื่อว่าพฤติกรรมของคนเรานั้นไม่ได้เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากปัจจัยจากสภาพแวดล้อมแต่เพียงอย่างเดียว แต่จะต้องมีปัจจัยส่วนบุคคลร่วมด้วย และการร่วมกันของปัจจัยส่วนบุคคลนั้นจะร่วมกันในลักษณะที่กำหนดซึ่งกันและกัน (reciprocal determinism) กับปัจจัยทางด้านพฤติกรรมและสภาพแวดล้อม การที่ปัจจัยทั้งสามทำหน้าที่กำหนดซึ่งกันและกันนั้น ไม่ได้หมายความว่าสามปัจจัยจะมีอิทธิพลในการกำหนดซึ่งกันและกันอย่างเท่าเทียมกัน บางปัจจัยอาจมีอิทธิพลมากกว่าอีกบางปัจจัย และอิทธิพลของปัจจัยทั้งสามนั้นไม่ได้เกิดขึ้นพร้อมๆ กันหากแต่ต้องอาศัยเวลาในการที่ปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งจะมีผลต่อการกำหนดปัจจัยอื่น ๆ Bandura ให้ความสำคัญของการปฏิสัมพันธ์ของอินทรีย์และสิ่งแวดล้อม และถือว่าการเรียนรู้ก็เป็นผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อม โดยผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อกันและกัน Bandura ถือว่าทั้งบุคคลที่ต้องการเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมเป็นสาเหตุของพฤติกรรมและได้อธิบายการปฏิสัมพันธ์ (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาชิต, 2539) ดังภาพที่ 2.1

B= พฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งของบุคคล

P=บุคคล (ตัวแปรที่เกิดจากผู้เรียน เช่น ความคาดหวังของผู้เรียน ฯลฯ)

E=สิ่งแวดล้อม

ภาพที่ 2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม (B) สภาพแวดล้อม (E)

และปัจจัยส่วนบุคคล (P) ที่มีผลต่อการเรียนรู้และการกระทำ

ที่มา: Bandura (1989 อ้างถึงใน สุรงค์ โค้วตระกูล, 2552)

จากภาพที่ 2.1 สามารถอธิบายความสัมพันธ์ของปัจจัยทั้งสามได้ดังนี้

1) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านบุคคลกับพฤติกรรม กล่าวคือ ปัจจัยด้านความคิด ความรู้สึก ความคาดหวัง ความเชื่อ การรับรู้เกี่ยวกับตนเอง เป้าหมาย และความตั้งใจ เป็นตัวกำหนดลักษณะและทิศทางของพฤติกรรม ในขณะที่พฤติกรรมก็เป็นตัวกำหนดลักษณะการคิดและการสนองตอบทางอารมณ์

2) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมกับบุคคล กล่าวคือ ความคาดหวัง ความเชื่ออารมณ์และความสามารถทางปัญญาของบุคคล จะพัฒนาและเปลี่ยนแปลงโดยอิทธิพลทางสังคม ที่ให้ข้อมูลและกระตุ้นการสนองตอบทางอารมณ์โดยการผ่านตัวแบบ การสอน และการชักจูงทางสังคม โดยแต่ละบุคคลตอบสนองต่อสิ่งเร้าแตกต่างกันตามสภาพแวดล้อมทางสังคม และลักษณะทางกายภาพ เช่น อายุ ขนาดร่างกาย เชื้อชาติ เพศ ความน่าสนใจของร่างกาย บทบาทและสภาพทางสังคม

3) ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมและสภาพแวดล้อม กล่าวคือ พฤติกรรมเปลี่ยนเงื่อนไขตามสภาพแวดล้อม ในขณะที่เดียวกันเงื่อนไขของสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปนั้น ก็ทำให้พฤติกรรมถูกเปลี่ยนไปด้วย

Bandura มีความเชื่อว่าการเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนมากเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบ Bandura (1963 อ้างถึงใน สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2556) จากแนวคิดพื้นฐานดังกล่าวข้างต้น Bandura จึงเสนอแนวคิดของการเรียนรู้ของบุคคลซึ่งก่อให้เกิดพฤติกรรมดังนี้ คือ

1. การเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบ (Observation Learning หรือ Modeling)

Bandura มีความเชื่อว่าการเรียนรู้ส่วนใหญ่ของคนเรานั้น เกิดการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning) หรือการเลียนแบบจากตัวแบบ (Modeling) ซึ่งจะแตกต่างจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่ต้องอาศัยการลงมือปฏิบัติโดยได้แบ่งประเภทของตัวแบบออกเป็น ตัวแบบที่เป็นตัวบุคคลจริง (live model) คือตัวแบบที่บุคคลได้มีโอกาสสังเกตและปฏิสัมพันธ์โดยตรง และตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ (symbolic model) คือตัวแบบที่เสนอผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ การ์ตูน หรือหนังสือนวนิยาย ซึ่ง Bandura ได้ทดลองใช้ตัวแบบเพื่อสังเกตพฤติกรรมที่เกิดขึ้นดังนี้

ครั้งที่หนึ่ง Bandura ทำการทดลองกับร็อสและร็อส (Ross and Ross) เมื่อปี ค.ศ. 1961 เกี่ยวกับการสังเกตพฤติกรรมความก้าวร้าวของตัวแบบ โดยแบ่งเด็กเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 ให้สังเกตการณ์เล่นของตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว กลุ่มที่ 2 ให้สังเกตการณ์เล่นของตัวแบบที่ไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว กลุ่มที่ 3 ไม่มีตัวแบบแสดงพฤติกรรมให้ดูเป็นตัวอย่าง ผลการทดลองพบว่า เด็กที่อยู่ในกลุ่มที่มีตัวแบบแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว จะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวเหมือนที่ตัวแบบทำ และค่าเฉลี่ยของคะแนนความก้าวร้าวสูงกว่ากลุ่มที่สองและสาม

ครั้งที่สอง การทดลองนี้ทำในปี ค.ศ. 1963 ซึ่งมีวิธีการทดลองเหมือนการทดลองครั้งแรกแต่ใช้ภาพยนตร์แทนของจริง โดยกลุ่มที่ 1 ให้ดูภาพยนตร์ที่มีตัวแบบแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว ส่วนกลุ่มที่ 2 ให้ดูภาพยนตร์ที่ตัวแบบที่ไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว ผลการทดลองพบว่า เด็กที่ดูภาพยนตร์ที่มีตัวแบบแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวจะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวมากกว่าเด็กที่อยู่ในกลุ่มที่ดูภาพยนตร์ที่ตัวแบบไม่มีพฤติกรรมก้าวร้าว

ในปี ค.ศ. 1968 Bandura and Menlove ทำการศึกษาเกี่ยวกับเด็กที่กลัวสุนัข ซึ่งทำการทดลองโดยให้เด็กที่กลัวสุนัข สังเกตการเล่นของตัวแบบที่ไม่กลัวสุนัขที่เริ่มจากการเล่น สัมผัส พูดกับสุนัขจนกระทั่งเข้าไปอยู่ในกรงสุนัข ผลการทดลองปรากฏว่าหลังจากการสังเกตตัวแบบที่ไม่กลัวสุนัขแล้ว เด็กกล้าเล่นกับสุนัขโดยไม่กลัว

อิทธิพลของตัวแบบ

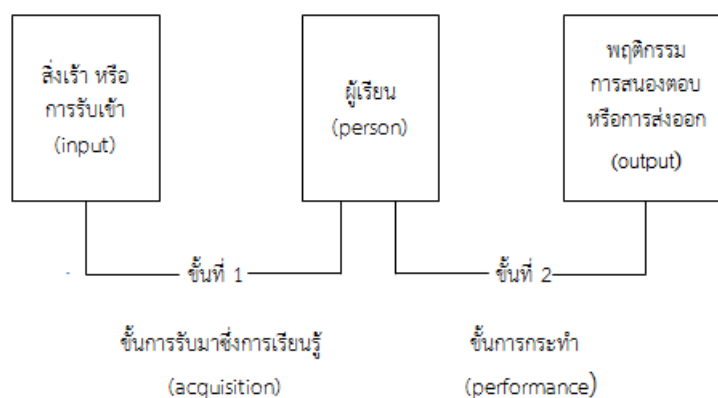
1) ทำหน้าที่สร้างพฤติกรรมใหม่ ให้เหมือนตัวแบบ ในกรณีที่ผู้สังเกตตัวแบบนั้นยังไม่เคยได้เรียนรู้พฤติกรรมดังกล่าวมาก่อน

2) ทำหน้าที่เสริมพฤติกรรมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น ในกรณีที่ผู้สังเกตตัวแบบเคยเรียนรู้พฤติกรรมดังกล่าวมาบ้างแล้วในอดีต ตัวแบบก็จะทำหน้าที่เป็นแรงจูงใจให้ผู้ที่เคยเรียนรู้พฤติกรรมพยายามพัฒนาให้ดีขึ้น

3) ทำหน้าที่ยับยั้งการเกิดพฤติกรรม กรณีที่ผู้เรียนได้เห็นการกระทำนั้นเกิดผลในทางลบ ผู้เรียนก็มีแนวโน้มที่จะไม่กระทำพฤติกรรมนั้น

ขั้นของการเรียนรู้โดยการสังเกตจากตัวแบบ

Bandura กล่าวว่า การเรียนรู้โดยการเลียนแบบมี 2 ขั้น คือขั้นการได้รับมาซึ่งการเรียนรู้ (acquisition) ทำให้สามารถแสดงพฤติกรรมได้ และขั้นการกระทำ (performance) ซึ่งจะกระทำหรือไม่กระทำก็ได้ สามารถแสดงขั้นของการเรียนรู้ได้ดังภาพที่ 2.3 และ 2.4

ภาพที่ 2.2 ขั้นของการเรียนรู้โดยการเลียนแบบ

สำหรับขั้นการได้รับมาซึ่งการเรียนรู้ (acquisition) ประกอบด้วยส่วนประกอบที่สำคัญ 3 ลำดับ คือ

ภาพที่ 2. 3 ส่วนประกอบของการเรียนรู้ขั้นการรับมาซึ่งการเรียนรู้

ส่วนในขั้นการกระทำ (performance) จะขึ้นอยู่กับบุคคล เช่น ความสามารถทางด้านร่างกาย ทักษะต่าง ๆ รวมทั้งความคาดหวังที่จะได้รับแรงเสริมซึ่งเป็นแรงจูงใจ

Bandura (1977) ได้อธิบายกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต โดยผ่านตัวแบบว่าประกอบด้วย 4 กระบวนการ คือ

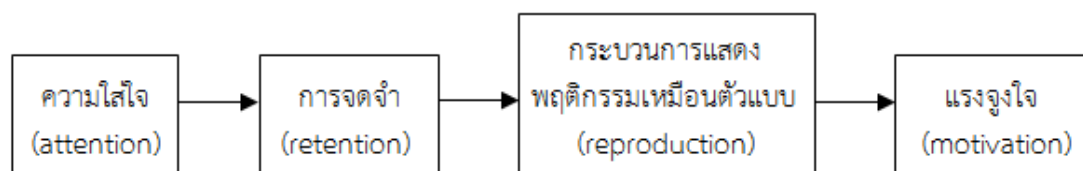
1) กระบวนการใส่ใจ (attention) ความใส่ใจของบุคคลเป็นสิ่งสำคัญมาก บุคคลจะไม่สามารถเรียนรู้ได้ถ้าขาดการใส่ใจ และจะรับรู้ได้อย่างแม่นยำถึงพฤติกรรมที่ตัวแบบแสดงออก องค์ประกอบที่มีผลต่อกระบวนการใส่ใจ มี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบของตัวแบบเองคือ ตัวแบบต้องมีลักษณะเด่น และพฤติกรรมที่ตัวแบบแสดงออกไม่มีความซับซ้อน ผู้สังเกตจึงจะจำได้มาก องค์ประกอบที่ 2 เกี่ยวข้องกับผู้สังเกต ได้แก่ วัยของผู้เรียน ความสามารถทางสติปัญญา ทักษะการใช้มือและส่วนต่าง ๆ ของร่าง รวมทั้ง ตัวแปรทางบุคลิกภาพของผู้เรียน เช่น การเห็นคุณค่าในตนเอง (self-esteem) ความต้องการและเจตคติของผู้เรียน

2) กระบวนการจำ (retention) การที่บุคคลสามารถที่จะเลียนแบบหรือแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบได้ อาจจะมีการจดจำด้วยคำพูด หรือการจดจำด้วยภาพ ซึ่งการจดจำด้วยภาพจะทำให้จดจำได้นานและคงทน นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับความสามารถทางปัญญา และโครงสร้างทางปัญญาของผู้สังเกตอีกด้วย

3) กระบวนการแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบ (reproduction) เป็นกระบวนการที่บุคคลนำสิ่งที่จดจำมาแสดงออกเป็นการกระทำ หรือแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบ ปัจจัยสำคัญของความสามารถในการแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบ คือ ความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและทักษะที่จำเป็นในการเลียนแบบ โดยผู้เรียนแต่ละคนอาจแสดงได้แตกต่างกัน

4) กระบวนการจูงใจ (motivation) การที่บุคคลที่เกิดการเรียนรู้แล้วจะแสดงพฤติกรรมการเรียนรู้หรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับกระบวนการจูงใจ ว่าพฤติกรรมนั้นเป็นที่ยอมรับหรือไม่ ความพึงพอใจใน

รางวัล การประเมินตนเอง และมาตรฐานภายในตัว ซึ่งสามารถแสดงขั้นตอนการเรียนรู้ทั้ง 4 กระบวน ได้ดังภาพที่ 2.5

ภาพที่ 2. 4 กระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกต

ที่มา: Bandura (1977 อ้างถึงใน สุรางค์ โค้วตระกูล, 2552)

นอกจากนี้ผู้เรียนยังสามารถเกิดการเรียนรู้ได้โดยกระบวนการต่อไปนี้

1) การเรียนรู้โดยการสังเกตและจากผู้ที่ทำหน้าที่อบรมผู้เรียน (socializing agent)

การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นตลอดเวลา ตัวแบบที่ผู้เรียนสังเกตจึงเป็นได้ทั้งตัวแบบจริง หรือ อาจเป็นตัวแบบที่ไม่มีชีวิต เช่น สื่อทางโทรทัศน์ สื่อทางภาพยนตร์ และการตูน นอกจากนี้อาจารย์ และผู้ปกครองซึ่งเป็นผู้ที่ใกล้ชิดผู้เรียนมากที่สุด มีหน้าที่สำคัญก็คือการให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ มีการแสดงพฤติกรรมที่เป็นที่ยอมรับของสังคม และอยู่ในขอบเขตของวัฒนธรรมประเพณี โดยเรียก กระบวนการนี้ว่า การถ่ายทอดทางสังคมหรือสังคมประกิต (socialization) การเป็นตัวแบบที่ดีของ อาจารย์และผู้ปกครองจะช่วยให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่ดีเป็นที่ยอมรับของสังคม

2) การเรียนรู้โดยการสังเกตและการเรียนการสอน

ในห้องเรียน อาจารย์เป็นตัวแบบที่มีอิทธิพลต่อผู้เรียน ผู้เรียนแต่ละคนเป็นทั้งผู้สังเกตและตัวแบบ ผู้เรียนบางคนเป็นตัวแบบที่มีอิทธิพลต่อเพื่อนในชั้นเรียน เพราะเป็นตัวแบบที่ดีและมีลักษณะที่ คล้ายคลึงกับผู้เรียนมากที่สุด เนื่องจากอยู่ในวัยเดียวกัน แต่พฤติกรรมที่เรียนรู้จากเพื่อนมีทั้งดีและไม่ ดี ฉะนั้นความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้โดยการสังเกตและการเลียนแบบจึงมีความสำคัญมากสำหรับ อาจารย์ในการสอน โดยนอกจากอาจารย์จะเป็นตัวแบบแล้วยังช่วยสอนให้ผู้เรียนเป็นทั้งตัวแบบและ ผู้เรียนที่มีคุณค่า มีพฤติกรรมตามที่สังคมต้องการ โดยการปลูกฝังพฤติกรรมที่เอื้อสังคม (prosocial behavior) เช่น การมีน้ำใจ การให้ความร่วมมือกับผู้อื่น การช่วยเหลือผู้อื่น มีความเมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การรู้จักมีความเกรงใจผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา โดยอาจารย์ควรแสดงตนเป็น ตัวอย่างและให้การสนับสนุน

2. การกำกับตนเอง (self-regulation)

Bandura (1986) เชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์นั้นไม่ได้เป็นผลพวงของการเสริมแรงและการลงโทษจากภายนอกเพียงอย่างเดียว หากแต่ว่ามนุษย์เราสามารถกระทำบางสิ่งบางอย่างเพื่อควบคุมความคิดความรู้สึกและการกระทำของตนเองด้วยประสบการณ์ที่พบมา ซึ่งความสามารถในการดำเนินการดังกล่าวนี้ Bandura เรียกว่าเป็นการกำกับตนเอง โดยกลไกของการกำกับตนเองซึ่งประกอบด้วย 3 กระบวนการดังต่อไปนี้

1) กระบวนการสังเกตตนเอง (self-observation) คือ บุคคลจะต้องรู้ว่ากำลังทำอะไรอยู่ เพราะความสำเร็จของการกำกับตนเองนั้น ส่วนหนึ่งมาจากความชัดเจน ความสม่ำเสมอและความแม่นยำของการสังเกตและบันทึกตนเอง

2) กระบวนการตัดสินใจ (judgment process) โดยอาศัยมาตรฐานส่วนบุคคลที่ได้มาจากการถูกสอนโดยตรง การประเมิน ปฏิกริยาตอบสนองทางสังคมต่อพฤติกรรมนั้น ๆ และจากการสังเกตตัวแบบ การเปรียบเทียบกับบรรทัดฐานของสังคม การเปรียบเทียบทางสังคม การเปรียบเทียบกับตนเอง และการเปรียบเทียบกับกลุ่ม

3) การแสดงปฏิกิริยาต่อตนเอง (self-reaction) ขึ้นอยู่กับพึงพอใจและมาตรฐานภายในตัวบุคคล ที่จะทำพฤติกรรม

3. การรับรู้ความสามารถของตนเอง (self-efficacy)

Bandura มีความเชื่อว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองนั้นมีผลต่อการกระทำของบุคคล เป็นการทำที่บุคคลตัดสินเกี่ยวกับความสามารถของตนเอง ที่จะจัดการและดำเนินการกระทำพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งสามารถแสดงได้ ดังภาพที่ 2.6

ความคาดหวังเกี่ยวกับผลที่จะเกิดขึ้น

		สูง	ต่ำ
การรับรู้ ความสามารถ ของตนเอง	สูง	มีแนวโน้มที่จะทำแน่นอน	มีแนวโน้มที่จะไม่ทำ
	ต่ำ	มีแนวโน้มที่จะไม่ทำ	มีแนวโน้มที่จะทำแน่นอน

ภาพที่ 2. 5 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเองและความคาดหวังผลที่จะเกิดขึ้น

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ความสามารถของตนเอง Bandura เสนอว่ามี 4 ปัจจัยคือ Evans (1989 อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2550)

1. ประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จ (mastery experiences) ความสำเร็จทำให้เพิ่มความสามารถของบุคคล บุคคลจะเชื่อว่าตนเองสามารถที่จะทำได้ซึ่ง Bandura เชื่อว่าเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ในการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง เนื่องจากว่าเป็นประสบการณ์โดยตรง ความสำเร็จทำให้เพิ่มความสามารถของตนเอง บุคคลจะเชื่อว่าเขาสามารถที่จะทำได้ ดังนั้นในการที่จะพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองนั้น จำเป็นที่จะต้องฝึกให้เขามีทักษะเพียงพอที่จะประสบความสำเร็จได้พร้อม ๆ กับการทำให้เขาเรียนรู้ว่า เขามีความสามารถจะกระทำเช่นนั้น จะไม่ยอมแพ้อะไรง่าย ๆ แต่จะพยายามทำงานต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ต้องการ

2. การใช้ตัวแบบ (modeling) การได้สังเกตตัวแบบแสดงพฤติกรรมที่มีความซับซ้อนและได้รับผลที่พึงพอใจ จะทำให้ผู้สังเกตรู้สึกว่าจะประสบความสำเร็จได้ถ้าพยายามจริงและไม่ย่อท้อ ลักษณะของการใช้ตัวแบบที่ส่งผลต่อความรู้สึกว่าเขามีความสามารถที่จะทำได้นั้นได้แก่การแก้ปัญหาของบุคคลที่มีความกลัวต่อสิ่งต่าง ๆ โดยที่ให้ผู้ดูตัวแบบที่มีลักษณะคล้ายกับตนเอง ก็สามารถทำให้ลดความกลัวต่าง ๆ เหล่านั้นได้

3. การใช้คำพูดชักจูง (verbal persuasion) เป็นการบอกว่าบุคคลนั้นมีความสามารถที่จะประสบความสำเร็จได้ ซึ่งถ้าจะให้ได้ผล ควรจะใช้ร่วมกับการทำให้บุคคลมีประสบการณ์ของความสำเร็จได้ Bandura ได้กล่าวว่า การใช้คำพูดชักจูงนั้นไม่ค่อยจะได้ผลนักในการที่จะทำให้คนเราสามารถพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองซึ่งถ้าจะให้ได้ผล ควรจะใช้ร่วมกับการทำให้บุคคลมีประสบการณ์ของความสำเร็จ ซึ่งอาจจะต้องค่อย ๆ สร้างความสามารถให้กับบุคคลอย่างค่อยเป็นค่อยไปและให้เกิดความสำเร็จตามลำดับขั้นตอนพร้อมทั้งการให้การใช้คำพูดชักจูงร่วมกัน ก็ย่อมที่จะได้ผลดีในการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตน

4. การกระตุ้นทางอารมณ์ (emotional arousal) บุคคลที่ถูกกระตุ้นอารมณ์ทางลบจะทำให้เกิดความวิตกกังวลและความเครียดและจะนำไปสู่การรับรู้ความสามารถของตนต่ำลง

เพียเจท์ (Piaget) เป็นต้นความคิดของทฤษฎีพัฒนาจริยธรรม เขามีความคิดว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์นั้นขึ้นอยู่กับความฉลาดในการที่จะรับรู้กฎเกณฑ์และลักษณะต่าง ๆ ทางสังคม พัฒนาการทางจริยธรรมจึงขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลนั้น เพียเจท์แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 3 ชั้น คือ

ชั้นที่ 1 ชั้นก่อนจริยธรรม (Sensorimotor Operation) พัฒนาการขั้นนี้เริ่มตั้งแต่เด็กแรกเกิดจนถึง 2 ขวบ เด็กในขั้นนี้ยังไม่มีความสามารถในการรับรู้สิ่งแวดล้อมอย่างละเอียด แต่มีความ

อยาก ความต้องการทางกาย ซึ่งต้องการที่จะได้รับการตอบสนองโดยไม่คำนึงถึงกาลเทศะใด ๆ ทั้งสิ้น เมื่อเด็กเริ่มมีความสามารถในการพูดก็เริ่มรับรู้สภาพแวดล้อมและบทบาทของตนเองต่อผู้อื่น

ขั้นที่ 2 ขั้นยึดคำสั่ง (Early Concrete Operational Thinking) พัฒนาการขั้นนี้อยู่ในช่วงอายุ 2-8 ปี ลักษณะของเด็กในขั้นนี้มีความเกรงกลัวผู้ใหญ่และเห็นคำสั่งของผู้ใหญ่เป็นสิ่งที่เขาต้องทำตาม

ขั้นที่ 3 ขั้นยึดหลักแห่งตน (Late Concrete Operational Thinking) พัฒนาการขั้นนี้อยู่ในช่วง 8-10 ปี การที่เด็กจะพัฒนาขั้นยึดคำสั่งมายังขั้นยึดหลักแห่งตนนี้ เพียเจท์เชื่อว่าการพัฒนาทางปัญญาและประสบการณ์ในการมีบทบาทในกลุ่มเพื่อนด้วยกัน ความเกรงกลัวอำนาจภายนอกจะเป็นหลักภายในจิตใจของเด็กเกี่ยวกับความยุติธรรม ซึ่งหมายถึงการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันและความเท่าเทียมกันของบุคคล เด็กที่อยู่ในสังคมปกติจะบรรลุในขั้นที่สามในช่วงอายุ 8-10 ปี แต่มีเด็กบางคนที่มีการพัฒนาการหยุดชะงักในขั้นที่สองเนื่องจากการอบรมเลี้ยงดูอย่างผิดปกติหรือเกิดจากการขาดประสบการณ์จากสังคมหรือกลุ่มเพื่อน (ดวงเดือน พันธมนาวินและเพ็ญแข ประจันปัจจนิก, 2520:39-40)

Kohlberg (1976 อ้างถึงใน นีรนุช เหลือสมัย, 2552) นักจิตวิทยาชาวอเมริกันที่ทำการค้นคว้าเกี่ยวกับพัฒนาการทางจริยธรรมโดยเชื่อตามทฤษฎีของเพียเจท์ที่ว่าพัฒนาการทางจริยธรรมจะเป็นการพัฒนาการทางด้านพุทธิปัญญาและออกมาในรูปแบบของการตัดสินใจเชิงจริยธรรม (Moral Judgment) โดยใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม (Moral Judgment) เพราะแสดงให้เห็นถึงเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ ของบุคคลในการเลือกกระทำหรือไม่กระทำในพฤติกรรมชนิดใดชนิดหนึ่งและจากการศึกษา พบว่าการพัฒนาทางจริยธรรมของมนุษย์นั้นไม่ได้พัฒนาถึงจุดสมบูรณ์เพียงอายุ 10 ปี แต่มนุษย์ในสภาพปกติจะมีการพัฒนาการทางจริยธรรมอีกหลายขั้นตอน จากอายุ 11 ปี ถึงอายุ 25 ปี

การศึกษารายละเอียดทฤษฎีที่เชื่อมโยงกับงานวิจัยครั้งนี้ เป็นทฤษฎีทางจิตวิทยา ได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory) ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behavioral Learning Theories) และจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) ดังมีรายละเอียดดังนี้

การรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-Efficacy) Bandura มีความเชื่อว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองนั้น มีผลต่อการกระทำของบุคคล บุคคล 2 คน อาจมีความสามารถไม่ต่างกัน แต่อาจแสดงออกในคุณภาพที่แตกต่างกันได้ ถ้าพบว่าคน 2 คนนี้มีการรับรู้ความสามารถของตนเองแตกต่างกัน ในคนคนเดียวก็เช่นกัน ถ้ารับรู้ความสามารถของตนเองในแต่ละสภาพการณ์

แตกต่างกัน ก็อาจจะแสดงพฤติกรรมออกมาได้แตกต่างกัน Bandura เห็นว่าความสามารถของคนเรานั้นไม่ตายตัว หากแต่ยืดหยุ่นตามสภาพการณ์ การเรียนรู้เกิดขึ้นจากการสังเกต ดังนั้นหากเยาวชนอยู่ในสภาพการณ์ของการช่วยเหลือเกื้อกูล ได้เห็นแบบอย่างการเสียสละเพื่อส่วนรวมโดยการเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม ได้รับประสบการณ์ตรง ได้รับรู้ความสามารถของตนเองในการที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมจากการทำกิจกรรมจิตอาสาช่วยกันทำให้เกิดการเรียนรู้และเห็นคุณค่าของการทำความดี

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

ทฤษฎีของโคลเบอร์ก (Kolhberg) เป็นทฤษฎีที่มีรากฐานสืบเนื่องมาจากทฤษฎีของเพียเจท์ซึ่งโคลเบอร์กได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 3 ระดับ (levels) แต่ละระดับแบ่งออกเป็น 2 ขั้น (stages) (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2552) ดังนั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์กมีทั้งหมด 6 ขั้น ดังต่อไปนี้

ระดับที่ 1 ระดับก่อนเกณฑ์สังคม (pre-conventional level) ในระดับนี้เด็กจะรับกฎเกณฑ์และข้อกำหนดของพฤติกรรมที่ “ดี” “ไม่ดี” จากผู้มีอำนาจเหนือตน เช่น บิดา มารดา ครู หรือเด็กโตและมักจะคิดถึงผลตามที่จะนำรางวัลหรือการลงโทษมาให้

โคลเบอร์กได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมระดับนี้ เป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 การลงโทษ และการเชื่อฟัง (punishment and obedience orientation) ขั้นนี้เด็กจะใช้ผลตามของพฤติกรรมเป็นเครื่องชี้ว่าพฤติกรรมของตน ถูก หรือ ผิด เป็นต้นว่า ถ้าเด็กถูกทำโทษก็จะคิดว่าสิ่งที่ตนทำ ผิด และจะพยายามหลีกเลี่ยงไม่ทำสิ่งนั้นอีก พฤติกรรมใดที่มีผลตามด้วยรางวัลหรือคำชม เด็กก็จะคิดว่าสิ่งที่ตนทำ ถูก และจะทำซ้ำอีกเพื่อหวังรางวัล

ขั้นที่ 2 กฎเกณฑ์เป็นเครื่องมือเพื่อประโยชน์ของตน (instrumental relativist orientation) ขั้นนี้เด็กจะสนใจทำตามกฎข้อบังคับ เพื่อประโยชน์หรือความพอใจของตนเอง หรือทำดีเพราะอยากได้ของตอบแทน หรือรางวัล พฤติกรรมของเด็กในขั้นนี้จะทำเพื่อสนองความต้องการของตนเอง ไม่ได้คิดถึงความยุติธรรม ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น หรือความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น

ระดับที่ 2 ระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์ทางสังคม (conventional level) ในระดับนี้ ผู้ทำถือว่าการประพฤติตนตามความคาดหวังของผู้ปกครอง บิดา มารดา กลุ่มที่ตนเป็นสมาชิกหรือของชาติ เป็นสิ่งที่ควรจะทำหรือทำความผิดเพราะกลัวว่าตนจะไม่เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น ผู้แสดงพฤติกรรมจะไม่คำนึงถึงผลตามที่จะเกิดขึ้นแก่ตนเอง ถือว่าความซื่อสัตย์ ความจงรักภักดีเป็นสิ่งสำคัญ โคลเบอร์กได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมระดับนี้ เป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 ความคาดหวังและการยอมรับในสังคม สำหรับ “เด็กดี” (interpersonal concordance of “good boy, nice girl” orientation) ขั้นนี้เป็นพฤติกรรมของคนดี ตามมาตรฐานหรือความคาดหวังของบิดามารดาหรือเพื่อนวัยเดียวกัน พฤติกรรมดี หมายถึง พฤติกรรมที่จะทำให้ผู้อื่นชอบและยอมรับ หรือไม่ประพฤติดีเพราะเกรงว่าพ่อแม่จะเสียใจ

ขั้นที่ 2 กฎและระเบียบ (“law-and-order” orientation) การทำถูกไม่ประพฤติดี คือ การทำตามหน้าที่ ประพฤติตนไม่ผิดกฎหมายและรักษาระเบียบแบบแผนของสังคม ขั้นนี้ถือว่าสังคมจะอยู่ด้วยความมีระเบียบเรียบร้อยต้องมีกฎหมายและข้อบังคับ คนดีหรือคนที่มีพฤติกรรมถูกต้องคือคนที่ปฏิบัติตามระเบียบบังคับหรือกฎหมาย ทุกคนควรเคารพกฎหมาย

ระดับที่ 3 ระดับจริยธรรมตามหลักการด้วยวิจรรย์ญาณ หรือระดับเหนือกฎเกณฑ์สังคม (post-conventional level) ในระดับนี้เป็นหลักจริยธรรมของผู้มีอายุ 20 ปีขึ้นไป ผู้ทำหรือผู้แสดงพฤติกรรมได้พยายามที่จะตีความหมายของหลักการและมาตรฐานทางจริยธรรมด้วยวิจรรย์ญาณก่อนที่จะยึดถือเป็นหลักของความประพฤติที่จะปฏิบัติตาม การตัดสินใจ “ถูก” “ผิด” “ไม่ควร” มาจากวิจรรย์ญาณของตนเอง ปราศจากอิทธิพลของผู้มีอำนาจหรือกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิก โคลเบิร์ก ได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมระดับนี้ เป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 สัญญาสังคมหรือหลักการทำตามคำมั่นสัญญา (social contract orientation) ขั้นนี้เน้นถึงความสำคัญของมาตรฐานทางจริยธรรมที่ทุกคนหรือคนส่วนใหญ่ในสังคมยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ถูกสมควรที่จะปฏิบัติตาม ในขั้นนี้การ ถูก และ ผิด ขึ้นอยู่กับค่านิยมและความคิดเห็นของบุคคลแต่ละบุคคล แม้ว่าจะเห็นความสำคัญของสัญญาหรือข้อตกลงระหว่างบุคคล แต่เปิดให้มีการแก้ไข โดยคำนึงถึงประโยชน์และสถานการณ์แวดล้อมในขณะนั้น

ขั้นที่ 2 หลักการคุณธรรมสากล(universal ethical principle orientation) ขั้นนี้เป็นหลักการมาตรฐานสากล เป็นหลักการเพื่อนมนุษย์ธรรม เพื่อความเสมอภาคในสิทธิมนุษยชนและเพื่อความยุติธรรมของมนุษย์ทุกคน ในขั้นนี้ สิ่งที่ถูก ผิด เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในมโนธรรมของแต่ละบุคคลที่เลือกยึดถือ

จากการศึกษาวิจัยของโคลเบิร์ก(Kohlberg) ซึ่งจำแนกการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลแตกต่างกันตามวัย ตั้งแต่วัยเด็ก วัยรุ่น ถึงวัยผู้ใหญ่ การปลูกฝังให้นักเรียนมีจิตอาสา ด้วยการให้สิ่งเร้าให้นักเรียนปฏิบัติ อันได้แก่ รางวัล คะแนน คำชมเชย และคำตำหนิว่ากล่าว ซึ่งเป็นผลจากการพัฒนาทางจริยธรรมในระดับแรกๆ ของการพัฒนาเท่านั้นและไม่ใช่วิธีการที่ยั่งยืนยาวนาน เมื่อยุติการให้รางวัล การให้คะแนน การชมเชย หรือการตำหนิว่ากล่าวพฤติกรรมการมีจิตอาสาที่จะหายไป สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นพัฒนาการทางจริยธรรมน่าจะอยู่ในระดับ 2 ซึ่งเป็นระดับจริยธรรมตาม

กฎเกณฑ์ทางสังคม (conventional level) ในระดับนี้นักเรียนจะแสดงพฤติกรรมตามความคาดหวังของผู้ปกครอง บิดา มารดา กลุ่มที่ตนเป็นสมาชิกหรือของชาติ เป็นสิ่งที่ควรจะทำหรือทำความผิด เพราะกลัวว่าตนจะไม่ใช่ที่ยอมรับของผู้อื่น ผู้แสดงพฤติกรรมจะไม่คำนึงถึงผลตามที่จะเกิดขึ้นแก่ตนเอง ถือว่าความซื่อสัตย์ ความจงรักภักดีเป็นสิ่งสำคัญ การส่งเสริมจิตอาสาต้องประยุกต์ใช้ทฤษฎีแนวคิดและกระบวนการพัฒนาที่หลากหลายโดยผ่านกิจกรรมจิตอาสาเกี่ยวกับการอาสาพัฒนาต่าง ๆ

3) จิตอาสาในประเทศไทย

จิตอาสาเป็นคุณธรรมจริยธรรมที่ควรปลูกฝังให้กับเยาวชนซึ่งจะเติบโตเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต โดยจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เยาวชนได้ทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ได้เห็นคุณค่าของการทำความดี การเสียสละเพื่อผู้อื่น ในปัจจุบันมีโครงการเกี่ยวกับกิจกรรมจิตอาสาขององค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งหน่วยงานราชการ หน่วยงานอิสระ หน่วยงานเอกชน มูลนิธิหรือบุคคล ที่เห็นความสำคัญของการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม เพื่อสังคมเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นการกระทำที่น่ายกย่องและชื่นชมเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งสามารถแบ่งประเภทของกิจกรรมจิตอาสา(จิตสาธารณะ)เป็น 4 ด้าน ดังนี้ กิจกรรมจิตอาสาด้านการพัฒนาเยาวชนและส่งเสริมการเรียนรู้ กิจกรรมจิตอาสาด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กิจกรรมจิตอาสาด้านสาธารณสุขและพัฒนาคุณภาพชีวิต และกิจกรรมด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรม (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2552) ตัวอย่างของกิจกรรมจิตอาสาในแต่ละด้าน ดังนี้

กิจกรรมจิตอาสาด้านการพัฒนาเยาวชนและส่งเสริมการเรียนรู้

ตัวอย่างกิจกรรม เช่น การบริจาคร่างกายให้คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อการศึกษา ซึ่งผู้บริจาคเป็นผู้ที่เสียสละที่ยิ่งใหญ่ ยอมสละร่างกายของตนเองให้ผู้ศึกษา ร่างของตนได้นำความรู้ที่ได้รับไปช่วยเพื่อนมนุษย์ต่อไป

กิจกรรมจิตอาสาด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ตัวอย่างกิจกรรม เช่น มูลนิธิโลกสีเขียว เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานด้านส่งเสริมการศึกษาเพื่อการรักษาสิ่งแวดล้อม ตั้งขึ้นเมื่อ 2534 มีนโยบายในการทำงานร่วมกับเยาวชน นักศึกษา ผู้นำชุมชน และองค์กรต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ ก่อตั้งขึ้นด้วยวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในหมู่ประชาชน รวมทั้งสนับสนุนการศึกษาวิจัยการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติทั้งในและต่างประเทศ

กิจกรรมจิตอาสาด้านสาธารณสุขและพัฒนาคุณภาพชีวิต

ตัวอย่างกิจกรรม เช่น โครงการพลังเยาวชนจิตอาสาสร้างสุข สานสัมพันธ์จากสถานศึกษาสู่โรงพยาบาล โดยนำนักเรียนแกนนำในสถานศึกษา 4 แห่ง ไปปฏิบัติหน้าที่เป็นอาสาสมัครดูแลผู้ป่วย

ทหารที่โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าและดูแลผู้ป่วยเด็กสถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้จากสภาพของจริงชีวิตจริงให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากเด็ก และเปลี่ยนแปลงจากภายใน ชัดเจนจิตใจ ให้บริสุทธิ์ อ่อนโยน ไม่เห็นแก่ตัว

กิจกรรมด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรม

ตัวอย่างกิจกรรม เช่น ธนาคารไทยพาณิชย์ร่วมกับมูลนิธิพระราชินีเวศน์มฤคทายวันในการพัฒนาและบูรณะ “สวนมัทนะพาธา” ภายในบริเวณพระราชินีเวศน์มฤคทายวัน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียม และเป็นห้องเรียนในรูปแบบของพิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิตสำหรับเยาวชนและผู้สนใจทั่วไป

การส่งเสริมจิตอาสาต้องอาศัยการร่วมมือกันของหลายภาคส่วนในสังคม ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย ผ่านการปลูกฝัง การอบรมและการปฏิบัติ

4) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตอาสา

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตอาสา จิตสาธารณะ จิตสำนึกสาธารณะ พบว่า มีผู้ทำวิจัยเกี่ยวกับจิตอาสา ดังงานวิจัยต่อไปนี้

หฤทัย อัจจุ (2544) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ภาวะผู้นำ รูปแบบการดำเนินชีวิตและความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง กับการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาล เขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1-4 ของสถาบันการศึกษาพยาบาล ด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ จำนวน 510 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถามภาวะผู้นำ แบบสอบถามรูปแบบการดำเนินชีวิต แบบสอบถามความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และแบบสอบถามการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาล ซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับความคิดเห็นและพฤติกรรมของนักศึกษาที่แสดงความต้องการช่วยเหลือสังคม ไม่เห็นแก่ตัวและลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหานั้น ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำ รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มวิชาการ กลุ่มวิชาชีพ กลุ่มก้าวหน้า กลุ่มกิจกรรม กลุ่มสังคม ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองและสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีจิตสาธารณะ นอกจากนี้ยังพบตัวแปรร่วมกันพยากรณ์จิตสาธารณะ ได้แก่ ภาวะผู้นำ รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มก้าวหน้า รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มกิจกรรม และความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ร้อยละ 45.60

ธรรมนันท์ทิศา แจ้งสว่าง (2547) ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน จำนวน 68 คน

ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลองและควบคุม กลุ่มละ 1 ห้องเรียน เป็นเพศชาย 17 คน และเพศหญิง 17 คน โดยใช้การทดลอง 12 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบ จำนวน 12 เรื่อง และบทละครที่ไม่มีเนื้อหาเกี่ยวกับจิตสาธารณะจำนวน 12 เรื่อง กับกลุ่มควบคุม ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติมีจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม และเพศไม่มีความสัมพันธ์กับโปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะ

นันทวัฒน์ ชุนชี (2546) ศึกษาการใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 โรงเรียนวัดประยูรวงศาวาส เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร จำนวน 60 คน ได้มาโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย แล้วจับสลากแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 1 ห้องเรียน ในแต่ละห้องสุ่มนักเรียนแบ่งเป็น เพศชาย 15 คน เพศหญิง 15 คน ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 4 กลุ่ม ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเอง โดยใช้เวลาในการทดลองทั้งหมด 24 คาบ คาบละ 50 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่มีตัวแบบจิตสาธารณะจำนวน 12 เล่ม สำหรับกลุ่มทดลอง และหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่ไม่มีตัวแบบจิตสาธารณะจำนวน 12 เล่ม สำหรับกลุ่มควบคุม แบบแผนการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมแบบ 2 องค์ประกอบ (2×2 Factorial Design) เป็นแบบแผนที่มีการทดลองการใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม กับการไม่ใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม และตัวแปรเพศสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมแบบสองทาง (two – way analysis of covariance) ผลการวิจัยพบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาจิตสาธารณะด้วยตัวแบบสัญลักษณ์ แต่นักเรียนหญิงมีคะแนนเฉลี่ยจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนชาย และ นักเรียนที่ได้รับตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมจะมีจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

บุญทัน ภูบาล (2549) การใช้วีดิทัศน์ละครหุ่นเชิดเป็นตัวแบบเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านศรีแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ประจำภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 34 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster random sampling) โดยใช้ระยะเวลาในการทดลองจำนวน 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 1 ชั่วโมง 30 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ แบบสอบถามวัดจิตสาธารณะ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้วีดิทัศน์ละครหุ่นเชิดเป็นตัวแบบ มีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนจิตสาธารณะเฉลี่ยโดยรวมก่อนการใช้วีดิทัศน์ ระหว่างการใช้วีดิทัศน์และหลังการใช้วีดิทัศน์ละครหุ่นเชิดเป็นตัวแบบในแต่ละ

ช่วงสัปดาห์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคะแนนจิตสาธารณะเฉลี่ยโดยรวมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตลอดช่วงระยะเวลา 4 สัปดาห์

อัญชลี ยิ่งรักพันธุ์ (2550) ศึกษาผลการใช้สถานการณ์จำลองผสมกับเทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริงเพื่อพัฒนาจิตอาสาของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชบพิธภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 40 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster random sampling) โดยใช้ระยะเวลาในการทดลองจำนวน 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน วันละ 50 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมใช้โปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลองผสมกับเทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริง แบบสังเกตพฤติกรรมจิตสาธารณะ แบบบันทึกพฤติกรรมจิตสาธารณะ แฟ้มสะสมงาน และแบบทดสอบจิตสาธารณะ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนชั้น ที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองผสมกับเทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริง มีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนจิตสาธารณะเฉลี่ยโดยรวมก่อนทดลอง หลังทดลอง และหลังทดลอง 1 สัปดาห์ สูงขึ้น

สุคนธรส หุตวิฒนะ (2550) ศึกษาผลการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยเทคนิคการเสนอตัวแบบผ่านการ์ตูนร่วมกับการชี้แนะทางวาจาที่มีต่อจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนพิชญ์ชนก ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 2 ห้องเรียน โดยจับฉลากเป็นนักเรียนกลุ่มทดลอง 1 ห้อง และเป็นนักเรียนกลุ่มควบคุม 1 ห้อง จำนวนห้องละ 36 คน ในแต่ละห้องจะมีการแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่มโดยการวัดการอบรมเลี้ยงดูแบ่งเป็นการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมาก และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยน้อย ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 4 กลุ่ม จำนวนกลุ่มละ 18 คน รวมทั้งสิ้น 72 คน การทดลองครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เวลาในการทดลองทั้งหมด 12 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคั้งนี้คือ โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยเทคนิคเสนอตัวแบบผ่านภาพการ์ตูนร่วมกับการชี้แนะทางวาจา จำนวน 12 ภาพ สำหรับกลุ่มทดลอง และภาพการ์ตูนที่ไม่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะจำนวน 12 ภาพสำหรับกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยเทคนิคเสนอตัวแบบผ่านภาพการ์ตูนร่วมกับการชี้แนะทางวาจามีจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับโปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะ และ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยในระดับน้อยและในระดับมากไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยเทคนิคเสนอตัวแบบผ่านภาพการ์ตูนร่วมกับการชี้แนะทางวาจา

ณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์ (2550) ได้ศึกษาการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดจิตอาสาของนักเรียน ศึกษาสภาพจิตอาสาและปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสา และเพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

ของจิตอาสาที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 675 คน เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสา และแบบวัดจิตอาสาของนักเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้หลักวิเคราะห์โมเดลลิสเรล ด้วยโปรแกรม 8.72 ผลการวิจัยพบว่าจิตอาสาของนักเรียนมีองค์ประกอบ 3 ด้านคือ การช่วยเหลือผู้อื่น การเสียสละต่อสังคม และความมุ่งมั่นพัฒนา และมีตัวชี้วัดทั้งหมด 7 ตัว คือ การช่วยแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรแก่ผู้อื่น การอำนวยความสะดวกให้กับผู้อื่น การแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น การสละเงิน แร่กาย เพื่อผู้อื่นและสังคม การสละเวลา และการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม การสนใจในปัญหาและการเปลี่ยนแปลงพร้อมทั้งเสนอความคิดที่จะพัฒนาสังคม และการร่วมพัฒนากิจกรรมการเสริมสร้างจิตอาสาเพื่อสังคมอย่างสร้างสรรค์และหลากหลาย นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมีค่าเฉลี่ยของคะแนนจิตอาสาอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสาของนักเรียนมี 6 ด้านคือ ปัจจัยด้านนักเรียน ครอบครัว โรงเรียน/ครู เพื่อน สังคม/ชุมชน และด้านสื่อมวลชน โมเดลที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยตัวแปรแฝง 7 ตัว และตัวแปรสังเกตได้ 16 ตัว โมเดลที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 11.53$, $df = 29$, $p = .998$, $GFI = .998$, $AGFI = .990$, $RMR = .003$) โดยตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรจิตอาสาของนักเรียนได้ร้อยละ 38.60 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเจตคติส่งผลต่อจิตอาสาสูงสุด หากนักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อจิตอาสา ก็จะแสดงพฤติกรรมการมีจิตอาสาออกมาเหมือนกัน

สุดาพรรณ บินนอก (2551) ได้ศึกษาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนิสิตระดับปริญญาบัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับของจิตอาสาของนิสิตระดับปริญญาบัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจำแนกตามสาขาที่เรียน และเพื่อพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนิสิตระดับปริญญาบัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุจิตอาสาของนิสิตระดับปริญญาบัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ นิสิตระดับปริญญาบัณฑิตในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 720 คน เครื่องมือในการทำวิจัย คือ แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสาและแบบวัดจิตอาสาของนิสิต ผลการวิจัยพบว่า นิสิตระดับปริญญาบัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีค่าเฉลี่ยของคะแนนจิตอาสาอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง (3.56 จากมาตรฐานค่า 5 ระดับ) เมื่อวิเคราะห์ระดับจิตอาสาเป็นรายด้าน พบว่านิสิตมีจิตอาสาด้านการช่วยเหลือผู้อื่น(3.82) สูงกว่าด้านการเสียสละต่อสังคม(3.76)และด้านการมุ่งมั่นพัฒนา(3.09)ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสาของนิสิตมี 3 ด้าน คือ ปัจจัยจิตลักษณะ ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยสื่อมวลชน โดยพบว่าปัจจัยจิตลักษณะส่งผลต่อจิตอาสามากที่สุด ซึ่งตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยในระดับสูง ได้แก่เจตคติต่อจิตอาสา(3.73 จากมาตรฐานค่า 5 ระดับ) และ การรับรู้ความสามารถของตน(3.70 จากมาตรฐานค่า 5 ระดับ) โมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนิสิตระดับปริญญาบัณฑิต

จุฬาลงกรณ์ที่พัฒนาขึ้นมีตัวแปรแฝง 5 ตัว และตัวแปรสังเกตได้ 13 ตัว โมเดลที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของระดับจิตอาสาได้ร้อยละ 72.10

จากงานวิจัยพบว่า การพัฒนาจิตอาสาหรือจิตสาธารณะส่วนใหญ่จะเป็นไปในลักษณะของการเรียนรู้จากการสังเกตและได้รับอิทธิพลจากตัวแบบ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura ซึ่งเชื่อว่าการเรียนรู้ส่วนใหญ่ของคนเรานั้น เกิดขึ้นจากการสังเกตจากตัวแบบ ที่อาจมีการนำเสนอผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ การ์ตูน วีดิทัศน์ละครหุ่นเชิด หนังสือเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม หนังสือนวนิยาย หรือตัวแบบจากบุคคล บทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง ผสานกับเทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริง และจากทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมเป็น 3 ระดับตามช่วงวัย โดยการพัฒนาการทางจริยธรรมแตกต่างกันตามวัย สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่นจะแสดงพฤติกรรมระดับที่ 2 ระดับจริยธรรมตามกฎหมายทางสังคมเพื่อต้องการให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม ดังนั้นการทำกิจกรรมจิตอาสาซึ่งเป็นพฤติกรรมของการเป็นคนดี เป็นบทบาทและหน้าที่ที่เด็กในวัยนี้พร้อมที่จะปฏิบัติเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคม ดังนั้นวัยจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการแสดงพฤติกรรมจิตอาสาของนักเรียน โดยปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดจิตอาสาที่นำมาศึกษาประกอบด้วยเพศ ซึ่งเป็นปัจจัยภายในและโรงเรียนซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกควบคู่กัน (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2552) แม้ว่าจะมีผู้ค้นพบแล้วว่าเพศไม่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาจิตอาสา (ธรรมนันทิกา แจ่มสว่าง, 2547; นัทวัฒน์ ชุนซี, 2547) แต่งานวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะนักเรียนระดับประถมศึกษาเท่านั้น จากทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ซึ่งพบว่าการพัฒนาการทางจริยธรรมแตกต่างกันตามวัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาตัวแปรเพศในนักเรียนมัธยมศึกษา รวมทั้งสนใจศึกษาตัวแปรสังกัดโรงเรียน ขนาดโรงเรียน ระดับชั้นนักเรียน(วัย)ด้วย

ตอนที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

2.1 ความหมายของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่จัดอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วยรูปแบบกระบวนการวิธีการที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการปฏิบัติจริง มีความหมายและมีคุณค่าในการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม มุ่งสร้างเสริมเจตคติ คุณค่าชีวิตปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง สร้างจิตสำนึกในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปรับตัวและปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมประเทศชาติและดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข (กรมวิชาการ, 2546)

กระทรวงศึกษาธิการ (2551) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมมุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกายสติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย plugged และสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์

จากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของกิจกรรมว่า กิจกรรมคือการทำที่ผู้เรียนปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อการเรียนรู้

หลักสูตรการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กิจกรรมคือส่วนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนตามศักยภาพ

เกียรติศักดิ์ แสงอรุณ (2551) กิจกรรมหมายถึงการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้ของเยาวชนในการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะของกลุ่มเยาวชนและเครือข่ายเยาวชน

ดังนั้นจากความหมายของกิจกรรมข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า กิจกรรมหมายถึงการดำเนินการต่างๆ เพื่อการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเอง

2.2 ความสำคัญและความจำเป็นของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

จุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดี คนเก่งและอยู่ร่วมสังคมอย่างมีความสุขบนพื้นฐานของความเป็นคนไทยนั้น นอกจากการพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีความรู้ที่เป็นพื้นฐานสำคัญซึ่งกำหนดไว้ในโครงสร้าง กลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มแล้ว หลักสูตรยังได้กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ในโครงสร้างด้วย โดยมุ่งส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนเพิ่มเติมจากกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง ค้นพบความสามารถ ความถนัดของตนเอง เพื่อการพัฒนาให้เต็มศักยภาพ เห็นคุณค่าในการประกอบสัมมาชีพ ให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย ศีลธรรม จริยธรรม รู้จักบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ การบำเพ็ญประโยชน์ให้ชุมชน สังคม ประเทศชาติ และดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกส่วนในสังคมทั้ง พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น จากที่กล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนต้องจัดเพื่อให้นักเรียนได้เป็นบุคคลให้มีกิจกรรม เพื่อให้ นักเรียนได้พัฒนาตนเอง (กรมวิชาการ, 2546)

2.3 ประเภทของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น 3 ลักษณะดังนี้

2.3.1 กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียน และอาชีพ สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียนทั้งยังเป็น กิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน

2.3.2 กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัยความเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมี เหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปันกัน เอื้ออาทรและสมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกขั้นตอน ได้แก่ การศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินและปรับปรุงการทำงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับบุคลิกภาพของผู้เรียน บริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น กิจกรรมนักเรียนประกอบด้วย

- 1) กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และนักศึกษาวิชาทหาร
- 2) กิจกรรมชุมนุม ชมรม

2.3.3 กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมชุมชนและท้องถิ่นตามความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อ แสดงถึงความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคม มีจิตสาธารณะ เช่น กิจกรรมอาสา พัฒนาต่าง ๆ กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม

2.4 การจัดเวลาเรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ได้ กำหนดกรอบโครงสร้างเวลาเรียนขั้นต่ำสำหรับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาสามารถเพิ่มเติม ได้ตามความพร้อมและจุดเน้น โดยสามารถปรับให้เหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษาและสภาพ ผู้เรียน ดังนี้

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่กำหนดไว้ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีละ 120 ชั่วโมง และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 จำนวน 360 ชั่วโมงนั้น เป็นเวลาสำหรับปฏิบัติกิจกรรมแนะ แนว และกิจกรรมนักเรียน ในส่วนกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ให้สถานศึกษาจัดสรร เวลาให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรม ดังนี้

ระดับประถมศึกษา (ป.1-6) รวม 6 ปี จำนวน 60 ชั่วโมง

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-3) รวม 3 ปี จำนวน 45 ชั่วโมง

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-6) รวม 3 ปี จำนวน 60 ชั่วโมง

2.5 หลักการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

หลักการของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจากแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (กรมวิชาการ, 2546) การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีหลักการ และเป้าหมาย ดังนี้

- 2.5.1 มีการกำหนดวัตถุประสงค์และแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม
- 2.5.2 จัดให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ ความสนใจ ความถนัด และความสามารถของผู้เรียน
- 2.5.3 บูรณาการวิชาการกับชีวิตจริง ให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต และรู้สึกสนุกกับการใฝ่รู้ใฝ่เรียน
- 2.5.4 ใช้กระบวนการกลุ่มในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ฝึกให้คิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์จินตนาการ ที่เป็นประโยชน์และสัมพันธ์กับชีวิตในแต่ละช่วงวัยอย่างต่อเนื่อง
- 2.5.5 จำนวนสมาชิกมีความเหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรม
- 2.5.6 มีการกำหนดเวลาในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสม สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และเป้าหมายของสถานศึกษา
- 2.5.7 ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการ มีครูเป็นที่ปรึกษาถือเป็นหน้าที่ และงานประจำวัน โดยคำนึงถึงความปลอดภัย
- 2.5.8 ยึดหลักการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร ทั้งภาครัฐ และเอกชน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม
- 2.5.9 มีการประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม โดยวิธีการที่หลากหลายและสอดคล้องกับกิจกรรมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยให้ถือว่าเป็นเกณฑ์ประเมินผลการผ่านช่วงชั้นเรียน

2.6 เป้าหมายของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้กำหนดเป้าหมายเพื่อการพัฒนาผู้เรียนดังนี้

2.6.1 ได้รับประสบการณ์ที่หลากหลาย เกิดความรู้ ความชำนาญด้านวิชาการ วิชาชีพ และเทคโนโลยี

2.6.2 เห็นคุณค่าขององค์ความรู้ต่าง ๆ และสามารถนำความรู้ และประสบการณ์ ใช้ในการพัฒนาตนเอง และประกอบอาชีพสุจริต

2.6.3 รู้จัก และเห็นคุณค่าในตนเอง และผู้อื่น มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีกระบวนการ คิด มีทักษะในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมและมีความสุข

2.6.4 ค้นพบ และพัฒนาศักยภาพของตนเอง มองเห็นช่องทางในการสร้างงาน อาชีพในอนาคตได้เหมาะสมกับตนเอง

2.6.5 พัฒนาบุคลิกภาพ เจตคติ ค่านิยมที่ดีในการดำเนินชีวิต เสริมสร้างคุณธรรม และจริยธรรม

2.6.6 มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ ตลอดจนความเป็นระเบียบวินัย คุณธรรม และจริยธรรม

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนการจัดกิจกรรมพัฒนา

ผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษาที่คณะกรรมการสถานศึกษาจะต้องจัดทำขึ้นเพื่อเป็น แนวทางให้สถานศึกษา และบุคลากรที่เกี่ยวข้องใช้วางแผนในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จาก แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546 อ้างถึงใน ขยากร นรินทร์หงส์ทอง 2552) ได้กล่าวถึงกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียนดังนี้

1. ศึกษาวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้างหลักสูตรของ สถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียนเพื่อเป็นข้อมูลในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้ สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

2. ศึกษาข้อมูลสารสนเทศ เช่น สภาพความพร้อมของโรงเรียน สภาพของชุมชนท้องถิ่น สภาพปัญหา และความต้องการของผู้เรียนให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

3. วางแผน และจัดแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยกำหนดวัตถุประสงค์ กระบวนการ วิธีดำเนินการ สื่อ/อุปกรณ์ และการประเมินผลการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับเป้าหมาย ที่วางไว้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง

4. กำหนดบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ครูที่ปรึกษา

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนเพื่อให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

5. กำหนดการประเมิน และเกณฑ์การประเมิน การผ่านกิจกรรมแต่ละภาคเรียน ชั้นปีและช่วงชั้นให้เป็นไปตามสถานศึกษากำหนด

การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมุ่งพัฒนาให้บุคคลรู้จักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีกระบวนการคิด มีทักษะในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม และมีความสุข มีจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ โดยกำหนดเป้าหมายในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนดังนี้

1 ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่หลากหลาย เกิดความรู้ ความชำนาญ ทั้งวิชาการและวิชาชีพ อย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

2 ผู้เรียนค้นพบความสนใจ ความถนัด และพัฒนาความสามารถพิเศษเฉพาะตัว มองเห็นช่องทางในการสร้างงาน อาชีพในอนาคตได้เหมาะสมกับตนเอง

3 ผู้เรียนเห็นคุณค่าขององค์ความรู้ต่าง ๆ สามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการพัฒนาตนเอง และประกอบสัมมาชีพ

4 ผู้เรียนพัฒนาบุคลิกภาพ เจตคติ ค่านิยมในการดำเนินชีวิต และเสริมสร้างศีลธรรม จริยธรรม

5 ผู้เรียนมีจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติตลอดจนความเป็นระเบียบวินัย คุณธรรม และจริยธรรม

2.7 แนวการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มหาวิทยาลัย

สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรม โดยคำนึงถึงแนวการจัด ดังต่อไปนี้

2.7.1 การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเกื้อกูลส่งเสริมการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ เช่น การบูรณาการโครงการ องค์ความรู้จากกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นต้น

2.7.2 จัดกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัดตามธรรมชาติ และความสามารถ ความต้องการของผู้เรียนและชุมชน เช่น ชมรมทางวิชาการต่าง ๆ เป็นต้น

2.7.3 จัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกในการทำประโยชน์ต่อสังคม เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี เป็นต้น

2.7.4 จัดกิจกรรมประเภทบริการด้านต่าง ๆ ฝึกการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม

2.8 แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาสำนึกสาธารณะ

2.8.1 กิจกรรมที่เยาวชนเป็นผู้นำกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่เกิดขึ้นจากความต้องการของตัวเยาวชนที่ต้องการทำอะไรให้แก่สังคม หรือเพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเอง เช่น การดำเนินโครงการของเครือข่ายเยาวชนคือโครงการเยาวชนไทยไม่ทอดทิ้งสังคม ที่เปิดโอกาสให้เยาวชนมือใหม่ส่งโครงการที่ฝันไว้ว่าอยากจะทำเพื่อสังคม และสนับสนุนงบประมาณเพื่อทำให้เกิดขึ้นได้จริง

2.8.2 กิจกรรมที่เยาวชนเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรม อาจเป็นช่วงเริ่มต้นของการสนใจเข้าร่วม ได้แก่ งานด้านอาสาสมัคร

2.8.3 กิจกรรมที่สามารถทำได้ในชีวิตประจำวัน เช่น การหยุดรถให้คนข้ามถนนตรงทางม้าลาย

สุวิมล ว่องวานิชและคณะ (2549) พบว่า กิจกรรมส่วนใหญ่ที่โรงเรียนจัดเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนได้แก่การให้ผู้เรียนได้ฝึกการปฏิบัติโดยการทำงานเป็นกลุ่ม การประกวด หรือการแข่งขัน การเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน การสร้างแรงจูงใจให้นักเรียน การเสริมแรง และการบูรณาการกิจกรรมในลักษณะต่าง ๆ เป็นต้น ความหลากหลายและการผสมวิธีจะนำไปสู่การพัฒนาจิตพิสัยและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2552) การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างจิตสาธารณะ เป็นการจัดกิจกรรมเสริมที่มุ่งพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียน โดยผ่านกิจกรรมต่าง ๆ นอกจากการเรียนในรายวิชาต่าง ๆ ซึ่งอาจใช้เวลาเรียนที่สถานศึกษาจัดไว้เฉพาะ หรือเวลาเรียนนอกเวลาทำการปกติก็ได้

สรุป แนวทางการจัดกิจกรรมเป็นการจัดแบบบูรณาการ จัดตามความสนใจและความถนัดของนักเรียน ปลูกฝังการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม และเป็นลักษณะของการบริการด้านต่าง ๆ ซึ่งมีนักเรียนเป็นผู้นำกิจกรรม เป็นผู้ร่วมกิจกรรมและเป็นกิจกรรมที่ทำได้ในชีวิตประจำวัน และเป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียน

ตอนที่ 3 การวิจัยผสมวิธี

การวิจัยเชิงปริมาณมุ่งเน้นการออกแบบการวิจัยที่สามารถสรุปอ้างอิงผลไปยังประชากร ดังนั้น การออกแบบการวัดตัวแปรในการวิจัยจึงกำหนดให้เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ (quantitative data) และใช้วิธีการทางสถิติในการประมวลผล และอ้างอิงผลไปยังประชากร ข้อค้นพบจากการวิจัย

เชิงปริมาณจึงเป็นการสะท้อนภาพรวมของสิ่งที่ศึกษาตามกรอบของการวิจัยที่มีตัวแปรกำหนดล่วงหน้าชัดเจน ในขณะที่การวิจัยเชิงคุณภาพ สนใจค้นหาคำอธิบายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยไม่ยึดติดกรอบของตัวแปรที่ศึกษาล่วงหน้า แต่จะใช้การตีความจากการสังเกตหรือประสบการณ์ของนักวิจัยที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในประเด็นที่ต้องการศึกษา ข้อมูลจากการวิจัยจึงเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งอาจเป็นข้อความในเอกสาร หรือการบันทึกพฤติกรรมเพื่อนำมาวิเคราะห์และตีความต่อไป การออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพทำให้ได้ข้อค้นพบที่เป็นคำอธิบายที่ลุ่มลึก และไม่ได้เน้นที่การอ้างอิงผลการวิจัยไปยังประชากรอื่น ด้วยข้อดีและข้อจำกัดของวิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ทำให้มีการเสนอวิธีวิจัยแบบผสมระหว่างวิธีวิจัยทั้งสอง เรียกว่า การวิจัยแบบผสมวิธี หรือบางคนเรียกว่าการวิจัยแบบผสมวิธี (mixed-method research)

ความหมาย

การวิจัยแบบผสมวิธี (mixed-methods research) เป็นแบบของการวิจัยประเภทหนึ่งที่ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในการวิจัยเรื่องเดียวกัน เป็นการวิจัยที่ผสมวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ วิธีวิจัยแบบนี้ใช้เพื่อให้เกิดความเข้าใจในผลการวิจัยที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้นในปัญหาวิจัยหนึ่ง ซึ่งอาจให้คำตอบที่เหมาะสมกว่าการใช้เพียงวิธีใดวิธีหนึ่ง

การนิยามการวิจัยแบบผสมวิธีมี 2 ประเภท คือ การนิยามเชิงวิธีวิทยา การวิจัยแบบผสมวิธีอยู่บนข้อตกลงทางปรัชญาที่ช่วยชี้ทิศทางในการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยการผสมแนวคิดหรือกระบวนการทัศน์ของการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพในการวิจัยเรื่องเดียวกัน สำหรับการนิยามเชิงวิธีการ การวิจัยแบบผสมวิธีเป็นการวิจัยที่เน้นการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการผสมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในการศึกษาเรื่องเดียว หรือใช้ในชุดของการศึกษาวิจัยเดียวกัน

ข้อดีและข้อจำกัดของการวิจัยแบบผสมวิธี

การวิจัยแบบผสมวิธีช่วยสร้างความกระจ่างในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยเฉพาะการให้คำตอบในเรื่อง “ทำไม” จึงมีความสัมพันธ์เช่นนั้น ช่วยสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเชิงลึก โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากตัวแปรเชิงคุณภาพมาศึกษาต่อด้วยวิธีการเชิงปริมาณ ช่วยยืนยันหรือตรวจสอบความตรงของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร แต่การวิจัยแบบผสมวิธีก็มีข้อจำกัดเช่นกัน คือ ใช้เวลานานในการศึกษาวิจัย และสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย และเนื่องจากนักวิจัยส่วนใหญ่จะมีความชำนาญในวิธีวิจัยแบบใดแบบหนึ่งเพียงวิธีเดียว การใช้การวิจัยแบบผสมวิธี นักวิจัยต้องมีความชำนาญทั้งวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และถ้าอยากใช้วิธีวิจัยแบบนี้ ควรใช้นักวิจัยหลายคนที่มีความชำนาญแตกต่างกัน เพราะหากต้องทำวิจัยเพียงคนเดียวจะมีข้อจำกัดในการทำวิจัยมาก

รูปแบบของการวิจัยแบบผสมวิธี

การออกแบบการวิจัยแบบผสมวิธี สามารถกระทำได้หลายรูปแบบ แต่จะอธิบายพอสังเขป 2 รูปแบบ ดังภาพที่ 1 รูปแบบแรกเป็นการวิจัยแบบทำการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพไปพร้อมกัน (concurrent design) โดยการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพพร้อมกัน แล้วค่อยนำผลการวิจัยจากทั้งสองวิธีมาวิเคราะห์หรือสังเคราะห์ภายหลัง รูปแบบนี้ทำให้ได้ข้อมูลจากวิธีวิจัยทั้งสองประเภทมาเสริมกันเพื่อให้ผลการวิจัยสมบูรณ์ยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยทั้งสองแบบอาจนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบความเหมือนหรือความต่างก็ได้ ซึ่งหากไม่สอดคล้องกัน ก็ต้องมีการวิเคราะห์หาเหตุผลในการอภิปราย สำหรับรูปแบบที่สอง เป็นการวิจัยแบบทำตามลำดับก่อนหลัง (sequential design) เป็นการออกแบบการวิจัยที่สามารถดำเนินการได้ 2 แบบ แบบแรก ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณก่อน แล้วใช้ประโยชน์จากผลการวิจัยเชิงปริมาณมาออกแบบการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพตามหลัง เพื่อขยายความหรืออธิบายข้อค้นพบให้ลุ่มลึกเพิ่มเติมจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ หรือแบบที่สอง นักวิจัยอาจใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพก่อน แล้วนำผลมาช่วยในการสร้างเครื่องมือวิจัยเพื่อใช้ในการวิจัยด้วยวิธีวิจัยเชิงปริมาณตามหลัง เพื่อให้คำตอบที่เป็นสะท้อนภาพรวมของประชากรที่ใหญ่ขึ้น ทั้งนี้การเลือกรูปแบบของการวิจัยขึ้นอยู่กับนักวิจัยว่าจะต้องการคำตอบจากการวิจัยแบบใด (Cresswell & Clark, 2007)

ประเภทของวิธีการออกแบบการวิจัย

ภาพที่ 2.6 ประเภทของวิธีการออกแบบการวิจัย Cresswell & Clark, (2007 อ้างถึงใน ธีรวัฒน์ พูมี, 2552)

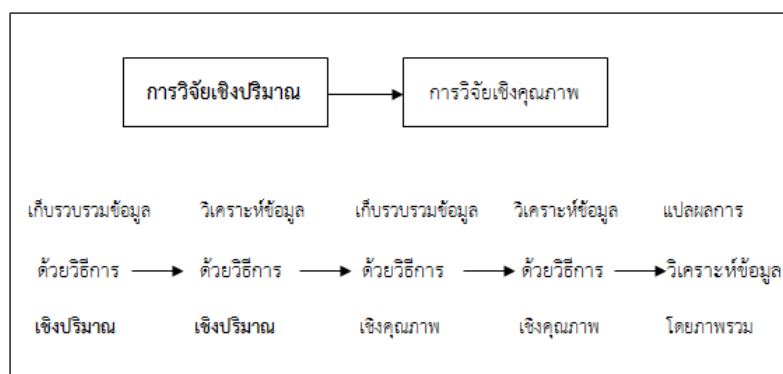
การออกแบบ	ตัวแปร	เวลา	น้ำหนัก	การผสมผสาน	กระบวนการ
Triangulation	การบรรจบกัน การเชื่อมโยง ข้อมูล หลักฐานเชิง ปริมาณ	เวลาเดียวกันทั้ง เชิงปริมาณและ เชิงคุณภาพ	เท่ากันเป็น ปกติ	ผสมผสานข้อมูล ระหว่างการอธิบาย และการวิเคราะห์	ปริมาณพร้อมกับ คุณภาพ
Embedded	การทดลองฝัง ตัว ความสัมพันธ์ที่ ฝังแน่น	พร้อมกันหรือ ตามลำดับ	ไม่เท่ากัน	ข้อมูลที่ฝังแน่น ประเภทหนึ่งภายใน การออกแบบที่ใหญ่ โดยใช้ข้อมูลประเภท ต่าง ๆ	ปริมาณนำหรือ คุณภาพนำ

การออกแบบ	ตัวแปร	เวลา	น้ำหนัก	การผสมผสาน	กระบวนการ
Explanatory	การอธิบายการติดตาม การเลือกผู้มีส่วนร่วม	ตามลำดับโดยเชิงปริมาณตามด้วยเชิงคุณภาพ	ปริมาณเป็นปกติ	เชื่อมโยงข้อมูลระหว่าง 2 ส่วน	ปริมาณนำคุณภาพ
Exploratory	การพัฒนาเครื่องมือ การพัฒนเทคนิคแบ่งประเภท	ตามลำดับโดยเชิงคุณภาพตามด้วยปริมาณ	คุณภาพเป็นปกติ	เชื่อมโยงข้อมูลระหว่าง 2 ส่วน	คุณภาพนำปริมาณ

โดยสรุป การวิจัยแบบผสมวิธีมีข้อดีที่สามารถให้ข้อค้นพบที่เมื่อนำข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพมาบูรณาการเข้าด้วยกัน จะทำให้ได้ความกระจ่างในประเด็นคำถามที่สงสัยเพิ่มขึ้น แต่วิธีวิจัยแบบนี้จะสิ้นเปลืองงบประมาณมากกว่า ดังนั้น การเลือกใช้วิธีวิจัยแบบนี้จึงต้องพิจารณาวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้รอบคอบว่า มีความเหมาะสมเพียงใดที่จะออกแบบการวิจัยโดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมสำหรับปัญหาวิจัยนั้น ๆ เนื่องจากประสิทธิภาพของการออกแบบการวิจัยเป็นสิ่งที่นักวิจัยต้องให้ความสำคัญเช่นกัน โจทย์วิจัยบางเรื่องสามารถหาคำตอบได้ด้วยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ และบางเรื่องสามารถตอบได้ดีด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและก็มีบางเรื่องที่ควรใช้วิธีวิจัยแบบผสม

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเพื่อเปรียบเทียบระดับจิตอาสาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาและนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ลักษณะกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีจิตอาสาของนักเรียนเพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการมีจิตอาสาของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธีอย่างเป็นลำดับต่อเนื่อง(Sequential Designs) โดยแสดงได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2.7 รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธีอย่างเป็นลำดับต่อเนื่อง (Sequential Designs)

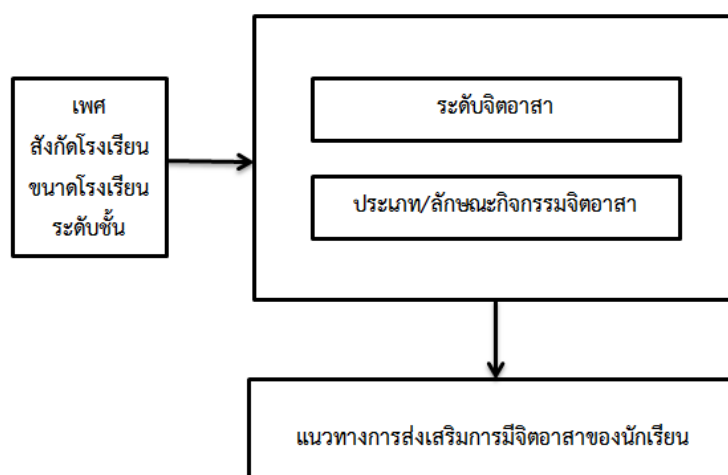
การวิจัยแบบผสมวิธีด้วยการอธิบายอย่างเป็นลำดับต่อเนื่อง (Sequential Explanatory Design)

ที่มา : Creswell, J.W. (2009), อ้างถึงใน ลำพอง กลมกุล, 2554: 76)

ตอนที่ 4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับจิตอาสาของนักเรียน โดยในการวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรต้น 4 ตัวคือเพศ สังกัดโรงเรียน ขนาดโรงเรียนและระดับชั้นนักเรียน ซึ่งเป็นภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถามและตัวแปรตามคือระดับจิตอาสาของนักเรียน

งานวิจัยส่วนใหญ่ใช้เฉพาะเชิงปริมาณซึ่งสะท้อนภาพรวมของสิ่งที่ศึกษาตามกรอบของการวิจัยที่ตัวแปรกำหนดล่วงหน้าชัดเจน แต่ข้อมูลดังกล่าวจะไม่ให้สารสนเทศในเชิงการอธิบายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่ยึดติดกรอบของตัวแปรที่ศึกษาล่วงหน้า ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาโดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมวิธีเพื่อให้ได้สารสนเทศเพิ่มขึ้นเกี่ยวกับลักษณะกิจกรรมส่งเสริมการมีจิตอาสาของนักเรียนที่โรงเรียนจัดขึ้นและแนวทางการส่งเสริมการมีจิตอาสาของนักเรียน โดยปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดจิตอาสาที่นำมาศึกษาประกอบด้วยเพศ แม้ว่าจะมีผู้ค้นพบแล้วว่าเพศไม่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาจิตอาสา (ธรรมนันทิกา แจ่งสว่าง, 2547; นันทวัฒน์ ชุนซี, 2546) แต่งานวิจัยนั้นศึกษาเฉพาะนักเรียนระดับประถมศึกษาเท่านั้น จากทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ซึ่งพบว่าการพัฒนาการทางจริยธรรมแตกต่างกันตามวัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาตัวแปรเพศในนักเรียนมัธยมศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสำรวจข้อมูลของโรงเรียนก่อนแล้วจึงเก็บข้อมูลรายการเพื่อวิเคราะห์ลักษณะกิจกรรมจิตอาสาและหาแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีจิตอาสาต่อไป งานวิจัยนี้จึงมีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 2. 8 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและเปรียบเทียบระดับจิตอาสาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา จำแนกตามเพศ สังกัดโรงเรียน ขนาดโรงเรียนและระดับชั้นนักเรียน และ 2) วิเคราะห์ลักษณะและแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีจิตอาสาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัยใช้การวิจัยแบบผสมวิธีโดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ การวิจัยระยะที่ 1 เป็นการศึกษาและเปรียบเทียบระดับจิตอาสาของนักเรียนเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามกับนักเรียน และการวิจัยระยะที่ 2 เป็นวิเคราะห์ลักษณะและแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีจิตอาสาของนักเรียน เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้แบบบันทึกการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มกับครูและนักเรียนในโรงเรียนที่มีระดับจิตอาสาของนักเรียนแตกต่างกันโดยเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากผลการวิจัยในระยะที่แรก รายละเอียดของวิธีดำเนินการวิจัยมีดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาและเปรียบเทียบระดับจิตอาสาของนักเรียน

การวิจัยในระยะที่ 1 ใช้การวิจัยเชิงบรรยายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับจิตอาสาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาจำแนกตามเพศ สังกัดโรงเรียน ขนาดโรงเรียนและระดับชั้นของนักเรียน รายละเอียดของวิธีดำเนินการวิจัยมีดังต่อไปนี้

1. ประชากรและตัวอย่างวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา(สกอ.) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน(สช.) ในกรุงเทพมหานครจำนวน 1,415,819 คน

ตัวอย่างในการวิจัย คือนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร จาก 3 สังกัด คือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(สพฐ) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (สกอ.) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)

การกำหนดขนาดตัวอย่างในการวิจัย เนื่องจากการวิจัยมีการเปรียบเทียบระดับจิตอาสาของนักเรียนตามภูมิหลังต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงใช้โปรแกรม G*power ในการกำหนดขนาดตัวอย่าง

การเปรียบเทียบระดับจิตอาสาของนักเรียนจะใช้สถิติ F ในการทดสอบโดยกำหนดค่าของขนาดอิทธิพลที่ 0.25 ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 อำนาจการทดสอบที่ 0.95 และจำนวนกลุ่มของตัวแปรอิสระที่ใช้ในการเปรียบเทียบมีค่าสูงสุดที่ 3 ระดับ (ตัวแปรสังกัด ขนาดโรงเรียนและระดับชั้น) เมื่อคำนวณด้วยโปรแกรมพบว่า ขนาดตัวอย่างของการวิจัยจะต้องมีจำนวน 252 คน และเพื่อชดเชยอัตราการตอบกลับผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดตัวอย่างไว้ที่ 540 คน ซึ่งมากกว่าขนาดตัวอย่างที่ต้องการถึงเท่าตัว เนื่องจากเป็นการเก็บข้อมูลกับนักเรียนซึ่งข้อมูลที่ได้อาจจะได้ครบตามจำนวนแต่รายละเอียดของข้อมูลที่ตัวอย่างตอบกลับมาอาจจะไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ซึ่งผู้วิจัยได้ตัดตัวอย่างที่ไม่สมบูรณ์ออกจากการวิจัย

การสุ่มตัวอย่าง ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอน (two-stages random sampling) โดยแบ่งโรงเรียนออกเป็น 3 กลุ่มคือโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (สกอ.) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) มีวิธีการสุ่มตัวอย่างมีดังนี้

1. หน่วยการสุ่มคือ โรงเรียน โดยสุ่มโรงเรียนจากแต่ละสังกัด สังกัดละ 3 โรงเรียนรวมทั้งสิ้น 9 โรงเรียน แบ่งเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ขนาดใหญ่และขนาดกลาง สังกัดละ 1 โรงเรียน พิจารณาจากเกณฑ์การจำแนกขนาดโรงเรียนของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน) โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

- 1.1 สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ (จำนวนนักเรียนมากกว่า 2,000 คน)
- 1.2 สถานศึกษาขนาดใหญ่ (จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,001 - 2,000 คน)
- 1.3 สถานศึกษาขนาดปานกลาง (จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 301 - 1,000 คน)

การวิจัยครั้งนี้ไม่ได้เก็บข้อมูลจากโรงเรียนขนาดเล็ก (จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 8-300 คน) เนื่องจากไม่มีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (สกอ.) มีจำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาต่ำกว่า 300 คน

2. หน่วยการสุ่มคือ นักเรียน โดยสุ่มนักเรียนจากทั้ง 9 โรงเรียนที่ได้จากการสุ่มขั้นที่ 1 จำแนกเป็นนักเรียนตามระดับชั้น ม.4 – ม.6 ระดับชั้นละ 20 คน ทำให้ได้ตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 540 คน รายละเอียดดังตาราง 3.1

ตาราง 3. 1 จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย (นักเรียน)

สังกัด	โรงเรียน 9 แห่ง									รวม
	ขนาดใหญ่พิเศษ 3 แห่ง			ขนาดใหญ่ 3 แห่ง			ขนาดกลาง 3 แห่ง			
	มัธยม 4	มัธยม 5	มัธยม 6	มัธยม 4	มัธยม 5	มัธยม 6	มัธยม 4	มัธยม 5	มัธยม 6	
สพฐ.	20	20	20	20	20	20	20	20	20	180
สช.	20	20	20	20	20	20	20	20	20	180
สกอ.	20	20	20	20	20	20	20	20	20	180
รวม	60	60	60	60	60	60	60	60	60	540

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะนี้ คือแบบสอบถามเกี่ยวกับการทำกิจกรรมจิตอาสาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลภูมิหลังของนักเรียน ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับวิธีการจัดกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียน ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับกิจกรรมจิตอาสาที่โรงเรียนจัดและการเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาของนักเรียน ตอนที่ 4 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับกิจกรรมจิตอาสาอื่นๆ ที่โรงเรียนจัดและตอนที่ 5 สอบถามการปฏิบัติตนของนักเรียน มีรายละเอียดของเครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือดังต่อไปนี้

ขั้นตอนการสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.1 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย ในขั้นแรกเป็นการศึกษา เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิด คำนิยาม โครงสร้างของตัวแปรที่ต้องการวัด และใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามสำหรับตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

จิตอาสา หมายถึง การแสดงออกในลักษณะการเป็นผู้ให้ ช่วยเหลือผู้อื่น เสียสละ อาสาทำประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม ด้วยความเต็มใจ และไม่หวังสิ่งตอบแทน จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งจิตอาสาออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) การช่วยเหลือผู้อื่น 2) การเสียสละต่อสังคมส่วนรวมและ 3) การมุ่งมั่นพัฒนา โดยการวัดจิตอาสาของนักเรียนใช้แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่าจำนวน 28 ข้อ ระดับในการวัดแบ่งออกเป็น 5 ระดับคือ “มีการปฏิบัติ มากกว่า 80%” จนถึง “มีการปฏิบัติ น้อยกว่า 21%” นักเรียนที่ได้คะแนนสูงแสดงว่ามีจิตอาสามากกว่านักเรียนที่ได้คะแนนต่ำกว่า

การช่วยเหลือผู้อื่น หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงถึงความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารีเอื้ออาทรและให้ความช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 9 ข้อ

การเสียสละต่อสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม การเสียสละกำลังกาย กำลังทรัพย์ และสละเวลาเพื่อผู้อื่นและสังคม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มากกว่าประโยชน์ส่วนตน ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 9 ข้อ

การมุ่งมั่นพัฒนา หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงการมุ่งมั่นและความคิดริเริ่มในการพัฒนาตน พัฒนาสังคม เพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยแบบวัดจิตอาสาในการมุ่งมั่นพัฒนา ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 10 ข้อ

2.2 ลักษณะของเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือวิจัยมีลักษณะเป็นแบบสอบถามโดยแบ่งออกเป็น 5 ตอน ประกอบด้วย 1) ข้อมูลภูมิหลังของนักเรียน 2) วิธีการจัดกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียน 3) ตัวอย่างกิจกรรมจิตอาสาและการเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาของนักเรียนตามที่โรงเรียนจัดขึ้น 4) กิจกรรมจิตอาสาอื่น ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น และ 5) การปฏิบัติตนของนักเรียน

ตอนที่ 1 ข้อมูลภูมิหลังของนักเรียน ประกอบด้วยข้อคำถาม เกี่ยวกับเพศ สังกัดโรงเรียน จำนวนนักเรียนในโรงเรียน ระดับชั้นที่กำลังศึกษาและผลการเรียน เป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ (check list) และแบบเติมคำตอบ จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 วิธีการจัดกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียน มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ประกอบด้วยข้อคำถาม 16 ข้อ มีความหมายและเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ตาราง 3. 2 ความหมายและเกณฑ์การให้คะแนนตอนที่ 2

ระดับการปฏิบัติ	เกณฑ์การให้คะแนน
มีการปฏิบัติ มากกว่า 80%	5
มีการปฏิบัติ 61-80%	4
มีการปฏิบัติ 41-60%	3
มีการปฏิบัติ 21-40%	2
มีการปฏิบัติ น้อยกว่า 21%	1

ตอนที่ 3 ตัวอย่างกิจกรรมจิตอาสาและการเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาของนักเรียนตามทีโรงเรียนจัดขึ้น เป็นแบบตรวจสอบรายการประกอบด้วยข้อคำถาม 24 ข้อ สอบถามเกี่ยวกับกิจกรรมจิตอาสาที่โรงเรียนจัดและการเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาของนักเรียน

ตอนที่ 4 กิจกรรมจิตอาสาอื่นๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น เป็นคำถามปลายเปิด 2 ข้อ เกี่ยวกับกิจกรรมจิตอาสาอื่น ๆ ที่โรงเรียนจัด

ตอนที่ 5 การปฏิบัติตนของนักเรียน เป็นมาตรประมาณค่า(rating scale) 5 ระดับ สอบถามการปฏิบัติตนของนักเรียน ประกอบด้วยข้อคำถาม 28 ข้อ มีเนื้อหาครอบคลุมใน 3 ด้าน ได้แก่ การช่วยเหลือผู้อื่น จำนวน 9 ข้อ การเสียสละต่อสังคม จำนวน 9 ข้อ และการมุ่งมั่นพัฒนา จำนวน 10 ข้อ มีความหมายและเกณฑ์การให้คะแนนแบ่งเป็น 2 กรณี คือคำถามเชิงบวกจำนวน 27 ข้อและเชิงลบจำนวน 1 ข้อ ก่อนการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยจะแปลงข้อมูลเชิงลบให้เป็นเชิงบวก มีความหมายและเกณฑ์การให้คะแนน ดังตาราง 3.2

2.3 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ขั้นตอนที่ 1 นำแบบสอบถามฉบับร่างที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาและตรวจสอบรูปแบบของเครื่องมือ ความครอบคลุมของข้อคำถาม และความเหมาะสมของข้อคำถาม จากนั้นนำไปปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 7 ท่าน ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 2 ท่าน นักวิชาการ 1 ท่าน นักจิตวิทยา 3 ท่าน ดังรายชื่อในภาคผนวก ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา(content validity) พิจารณาถึงความถูกต้องเหมาะสม ความครอบคลุมเนื้อหา และความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามตัวแปร (item objective congruence: IOC) โดยค่าดัชนีความสอดคล้อง(IOC) ที่เหมาะสม ศิริชัย กาญจนวาสิ (2544) กำหนดว่าเกณฑ์ที่ใช้ตัดสินความตรงเชิงเนื้อหาที่คำนวณได้ต้องมากกว่า 0.5 ขึ้นไป จึงถือว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับนิยามตัวแปรที่จะวัดกรณีที่ค่าน้อยกว่า 0.5 ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะมา โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาข้อคำถาม ดังนี้

ค่า +1 หมายถึง ข้อคำถามสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

ค่า 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

ค่า -1 หมายถึง ข้อคำถามไม่สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

ผลการตรวจสอบความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อแบบสอบถามการปฏิบัติตนของนักเรียน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 จำนวน 16 ข้อ ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.86 จำนวน 8 ข้อ ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.57 จำนวน 1 ข้อ ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.43 จำนวน 1 ข้อ ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.29 จำนวน 1 ข้อ และค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.14 จำนวน 1 ข้อ รายละเอียดดังตาราง 3.3

ตาราง 3. 3 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถามการปฏิบัติตนของนักเรียน

ค่าดัชนี IOC	จำนวนข้อคำถาม	ร้อยละ
1.00	16	57.14
0.86	8	28.58
0.57	1	3.57
0.43	1	3.57
0.29	1	3.57
0.14	1	3.57
รวม	28	100.00

ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเครื่องมือวิจัยไปปรับปรุงแก้ไขและทำการพิจารณาร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ โดยมีการปรับข้อคำถามใหม่ จำนวน 3 ข้อ เนื่องจากข้อคำถามนั้นมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ต่ำกว่าเกณฑ์ ได้แก่ ข้อที่ 8, 13, 18 และปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามจำนวน 9 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 1, 4, 5, 10, 11, 12, 17, 27 และ ข้อที่ 28 ข้อคำถามที่ผู้วิจัยนำมาปรับปรุงเพื่อให้ข้อคำถามสอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการ ดังตารางที่ 3.4

ตาราง 3. 4 ผลการปรับปรุงข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

ข้อคำถามเดิม	ข้อคำถามใหม่
1.เมื่อเห็นผู้อื่นเดือดร้อน และฉันสามารถช่วยเหลือได้ ฉันจะอาสาเข้าไปช่วยเหลือ	เมื่อเห็นผู้อื่นเดือดร้อน และฉันสามารถช่วยเหลือได้ ฉันจะอาสาเข้าไปช่วยเหลือทันที
4.ฉันมักช่วยเหลือคนแก่หรือผู้พิการที่พบเห็น เช่น พาดคนตาบอดข้ามถนน สละที่นั่งบนรถให้คนแก่และเด็ก เป็นต้น	ฉันมักช่วยเหลือคนชราหรือผู้พิการที่พบเห็น เช่น พาดคนตาบอดข้ามถนน สละที่นั่งบนรถให้เด็ก และคนชรา เป็นต้น
5.ฉันมักช่วยเหลือเพื่อนที่เดือดร้อน เช่น ให้อิมอุปรกรณ์การเรียน อธิบายการบ้าน	ฉันช่วยเหลือเพื่อนที่มีปัญหาเรื่องการเรียน เช่น ให้อิมอุปรกรณ์การเรียน อธิบายการบ้าน เป็นต้น
8.ฉันไม่กระทำการที่ส่งผลเดือดร้อนต่อผู้อื่น เช่น พุดจาซ้ำเติมผู้ที่กระทำความผิด	ฉันชอบแก้ตัวแทนเพื่อนเพื่อไม่ให้เขาถูกตำหนิติเตียน
10.ฉันเคยร่วมบริจาคเงินหรือสิ่งของให้แก่ผู้ที่เดือดร้อนหรือผู้ที่ขาดแคลน เช่น บริจาคเงินช่วยเหลือผู้ที่ประสบภัยน้ำท่วม บริจาคเงินช่วยเหลือผู้พิการ	ฉันเคยร่วมบริจาคเงินหรือสิ่งของให้แก่ผู้ที่เดือดร้อนหรือผู้ที่ขาดแคลน เช่น บริจาคเงินช่วยเหลือผู้ที่ประสบภัยน้ำท่วม บริจาคเงินช่วยเหลือผู้พิการ เป็นต้น
11.ฉันมักสละเวลาดูแลสมบัติส่วนรวมเสมอ	ฉันมีส่วนร่วมในการดูแลสมบัติของส่วนรวม
12.ฉันมักอาสาทำงานเพื่อส่วนรวม เช่น ช่วยฟื้นฟูพื้นที่	ฉันอาสาทำงานเพื่อส่วนรวม เช่น ช่วยฟื้นฟูพื้นที่ประสบภัย

ข้อความเดิม	ข้อความใหม่
ประสบภัย	ช่วยรักษาความสะอาดในโรงเรียน เป็นต้น
13.ฉันเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมร่วมกัน และไม่ยึดครองของส่วนรวมมาเป็นของตนเอง	เมื่อมีเวลาว่างฉันชอบพัฒนาชุมชนที่ฉันอยู่ให้สวยงามน่าอยู่
18.ฉันหลีกเลี่ยงการใช้ หรือการกระทำที่ทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อของส่วนรวม	ฉันเชิญชวนให้เพื่อนและผู้อยู่ในชุมชนมีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียนหรือพัฒนาชุมชน
27.ฉันมุ่งหวังให้สังคมมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น	ฉันพยายามมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคมเพื่อมุ่งหวังให้สังคมมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น
28.หากฉันพบเห็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องในสังคม ฉันจะรีบแจ้งข้อมูลให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบเพื่อแก้ไข เช่น พบเห็นผู้ลักลอบตัดสายไฟสาธารณะ พบเห็นผู้ขโมยฝาครอบท่อระบายน้ำ	หากฉันพบเห็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องในสังคม ฉันจะรีบแจ้งข้อมูลให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบเพื่อแก้ไขทันทีหรือตักเตือนไม่ให้ทำพฤติกรรมนั้น เช่น พบเห็นผู้ลักลอบตัดสายไฟสาธารณะ พบเห็นผู้ขโมยฝาครอบท่อระบายน้ำ <u>ทิ้งขยะในที่สาธารณะ เป็นต้น</u>

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความเที่ยงของแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนจำนวน 30 คนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายใน โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ผลการวิเคราะห์ได้ค่าความเที่ยงในการวัดตัวแปรจิตอาสาของนักเรียนเท่ากับ 0.81 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านได้ค่าความเที่ยงดังนี้ ด้านการช่วยเหลือผู้อื่นมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.35 ด้านการเสียสละต่อสังคมส่วนรวมมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.86 และด้านการมุ่งมั่นพัฒนามีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.86

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง ผู้วิจัยได้นำข้อมูลของนักเรียนทั้ง 30 คน มาวิเคราะห์หาค่าประกอบเชิงยืนยันอันดับ 1 (first-order confirmatory factor analysis) เพื่อตรวจสอบว่าองค์ประกอบของการวัดจิตอาสาของนักเรียนที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากทฤษฎีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ซึ่งเป็นองค์ประกอบในการวัดจิตอาสาของนักเรียน พบว่าตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 3 ตัวมีค่าความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.50 – 0.78 โดยการเสียสละต่อสังคมส่วนรวมและการมุ่งมั่นพัฒนามีขนาดความสัมพันธ์ในระดับสูงทิศทางบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งสองตัวแปรสามารถอธิบายความแปรปรวนร่วมกันได้ร้อยละ 60.84 รายละเอียดดังตาราง 3.5

ตาราง 3. 5 ค่าสถิติพื้นฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ (n=30)

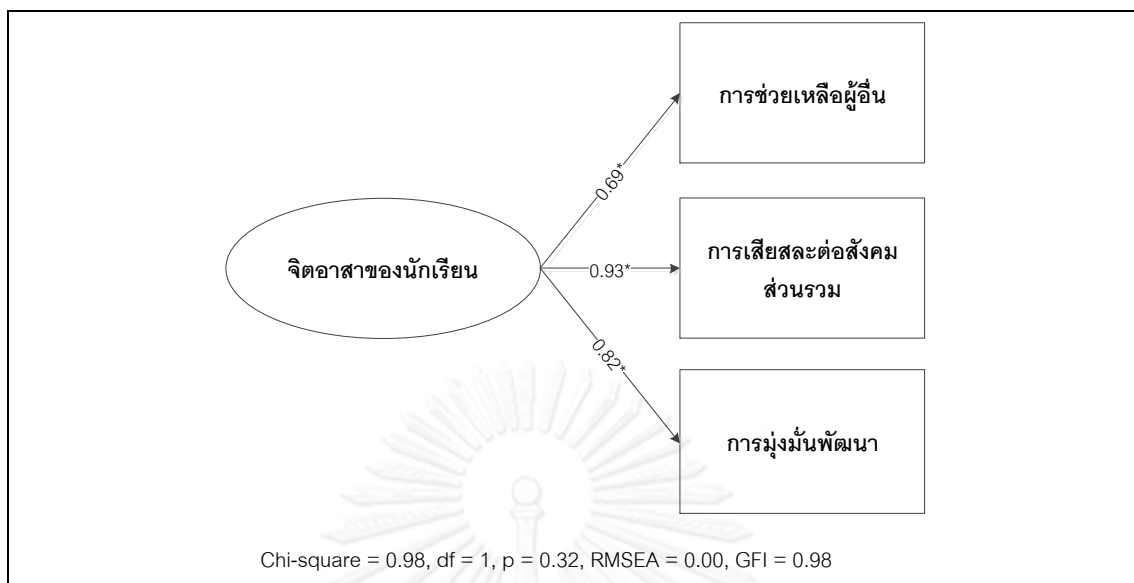
ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้			Mean	S.D.
	1	2	3		
1. การช่วยเหลือผู้อื่น	1.00			3.74	0.59
2. การเสียสละต่อสังคมส่วนรวม	0.67*	1.00		3.52	0.63
3. การมุ่งมั่นพัฒนา	0.50*	0.78*	1.00	3.45	0.67

หมายเหตุ : * $p < .05$

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่าการวัดจิตอาสาของนักเรียนที่ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Chi-square = 0.98, df = 1, $p = 0.32$, RMSEA = 0.00, GFI = 0.98) โดยการเสียสละต่อสังคมส่วนรวมมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงที่สุดโดยมีค่าเท่ากับ 0.93 และมีความผันแปรรวมกับการวัดจิตอาสาร้อยละ 87.00 น้ำหนักองค์ประกอบรองลงมาได้แก่ การมุ่งมั่นพัฒนาและการช่วยเหลือผู้อื่น รายละเอียดดังตาราง 3.6 และภาพ 3.1

ตาราง 3. 6 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของการวัดจิตอาสาของนักเรียน

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ		t	R ²	สป.คะแนนองค์ประกอบ
	b (SE)	B			
จิตอาสาของนักเรียน					
การช่วยเหลือผู้อื่น	0.41 (0.10)	0.69	4.09*	0.48	0.21
การเสียสละต่อสังคมส่วนรวม	0.59 (0.09)	0.93	6.66*	0.87	1.09
การมุ่งมั่นพัฒนา	0.55 (0.11)	0.82	5.19*	0.66	0.34
Chi-square = 0.98, df = 1, $p = 0.32$, RMSEA = 0.00, GFI = 0.98					

ภาพที่ 3. 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของการวัดจิตอาสาของนักเรียน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลทำวิจัยจากคณะครุศาสตร์ถึงผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 9 แห่งเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยกับนักเรียนที่เป็นตัวอย่าง จากนั้นติดต่อประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องของแต่ละโรงเรียนเพื่อนำส่งแบบสอบถาม หลังจากนั้น 1 สัปดาห์ผู้วิจัยได้โทรศัพท์ประสานกับโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อติดตามรับแบบสอบถามคืนจากโรงเรียน ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูล 2 วิธี วิธีที่หนึ่งคือผู้วิจัยส่งแบบสอบถามและรับคืนด้วยตนเอง และวิธีที่สองผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากเพื่อนครูเป็นผู้ดำเนินการส่งแบบสอบถามและรวบรวมแบบสอบถามให้ โดยผู้วิจัยใช้เวลาเก็บข้อมูล 1 เดือน ตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนมิถุนายน 2556

จำนวนแบบสอบถามที่แจกมีจำนวนทั้งสิ้น 540 ฉบับ ได้รับกลับคืนมาทั้งสิ้น 531 ฉบับ เมื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาพบว่า มีแบบสอบถามที่ผู้ตอบไม่ครบทุกข้อจำนวน 5 ฉบับ และแบบสอบถามที่ผู้ตอบไม่ตั้งใจทำโดยตอบในระดับเดียวกันหมด จำนวน 4 ฉบับ รวมแบบสอบถามที่ต้องคัดออกไป 9 ฉบับ หลังจากคัดแบบสอบถามที่ไม่มีคุณภาพออกไปแล้ว เหลือแบบสอบถามสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งสิ้น 522 ฉบับ คิดเป็นอัตราการตอบกลับร้อยละ 96.67

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยระยะที่ 1 ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของตัวอย่าง และกิจกรรมจิตอาสาที่โรงเรียนจัดขึ้นใช้การวิเคราะห์ความถี่และร้อยละ การวิเคราะห์ระดับจิตอาสาของนักเรียนใช้การวิเคราะห์ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.) ค่าความเบ้ (skewness: sk) ค่าความโด่ง (kurtosis: ku) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (coefficient of variation: C.V.) ของตัวแปรแต่ละตัวแปรเพื่อให้ทราบการแจกแจง และการกระจายข้อมูล และการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยจิตอาสาระหว่างนักเรียนที่มีเพศ สังกัด โรงเรียน ขนาดโรงเรียน และระดับชั้นเรียนต่างกัน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA)

5. เกณฑ์การแปลผล

เกณฑ์การแปลความหมายของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ของการแปลผลระดับจิตอาสาจากคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.50	หมายถึง ต่ำที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	1.51 – 2.50	หมายถึง ต่ำ
คะแนนเฉลี่ย	2.51 – 3.50	หมายถึง ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	3.51 – 4.50	หมายถึง สูง
คะแนนเฉลี่ย	4.51 – 5.00	หมายถึง สูงที่สุด

การวิจัยระยะที่ 2 ลักษณะและแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีจิตอาสาของนักเรียน

การวิจัยในระยะที่ 2 นี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยายโดยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ ครูและสหกรณ์กลุ่มกับนักเรียน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ลักษณะและนำเสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีจิตอาสาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย รายละเอียดของการวิจัยมีดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลของการวิจัยระยะที่ 2 แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือครูและนักเรียนโดยผู้วิจัยคัดเลือกครูและนักเรียนของโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างในการวิจัยระยะที่ 1 จำนวน 3 โรงเรียน เกณฑ์ในการคัดเลือกคือ พิจารณาจากค่าคะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนที่มีระดับจิตอาสาของนักเรียนสูงที่สุด 3 โรงเรียน

สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่เป็นครูจำนวน 3 คนใช้เกณฑ์การคัดเลือกคือต้องเป็นหัวหน้ากลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ปฏิบัติหน้าที่ดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักเรียนหรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างน้อย 1 ปี ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่เป็นนักเรียนจำนวน 9 คน (โรงเรียนละ 3 คน)ใช้เกณฑ์การคัดเลือกคือต้องเป็นนักเรียนที่ทำกิจกรรมจิตอาสาภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูแบบไม่เป็นทางการ (informal interview) โดยใช้แบบบันทึกการสัมภาษณ์ โดยมีแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ครูหัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนดังนี้

1. ลักษณะของกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียน
2. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมจิตอาสา
3. แนวทางการจัดกิจกรรมจิตอาสา
4. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในการจัดกิจกรรมจิตอาสา

สำหรับการสนทนากลุ่ม (focus group) กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่ทำกิจกรรมจิตอาสา ผู้วิจัยใช้แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม โดยมีประเด็นในการสนทนากลุ่มดังนี้

1. การจัดกิจกรรมจิตอาสาในโรงเรียนมีอะไรบ้าง อย่างไร
 - กิจกรรมภายในโรงเรียน
 - กิจกรรมภายนอกโรงเรียน
2. นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมจิตอาสาหรือไม่อย่างไร
3. รูปแบบและลักษณะกิจกรรมจิตอาสาที่โรงเรียนจัด
4. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในการจัดกิจกรรมจิตอาสา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสัมภาษณ์หัวหน้ากลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้วิจัยได้ติดต่อประสานกับหัวหน้ากลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลก่อนเพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์ โดยแจ้งวัตถุประสงค์ในการขอสัมภาษณ์ให้ทราบพร้อมทั้งนัดหมายวันเวลาในการสัมภาษณ์ตามที่ผู้ให้สัมภาษณ์สะดวก โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ดังนี้

โรงเรียนที่ 1 สัมภาษณ์ข้อมูลเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2556

โรงเรียนที่ 2 สัมภาษณ์ข้อมูลเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2556

โรงเรียนที่ 3 สัมภาษณ์ข้อมูลเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2556

ในส่วนของการสนทนากลุ่มผู้วิจัยได้ติดต่อประสานกับหัวหน้ากลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อแนะนำนักเรียนที่ทำกิจกรรมจิตอาสาเข้าร่วมสนทนาโดยมีนักเรียนเข้าร่วมสนทนากลุ่มรวมจำนวน 9 คน มาจากโรงเรียนที่มีระดับจิตอาสาของนักเรียนสูงที่สุด 3 โรงเรียน ซึ่งเป็นนักเรียนของโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างในการวิจัยระยะที่ 1 สนทนากลุ่มในวันที่ 23 มิถุนายน 2556 เวลา 9.30 – 11.00 เป็นเวลา 1.30 ชั่วโมง โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม (Moderator) และมีผู้ช่วยบันทึกข้อมูลในประเด็นต่าง ๆ ตามที่ได้นำเสนอไปข้างต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ครูและการสนทนากลุ่มกับนักเรียน ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและมีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าโดยการเก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้ถูกต้องหรือไม่จึงตรวจจากเอกสาร สัมภาษณ์เรื่องเดียวกันจากครู นักเรียนของโรงเรียนเดียวกันเพื่อสรุปว่าข้อมูลนั้นถูกต้อง จากนั้นสรุปและตีความเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะและแนวทางในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีจิตอาสาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและเปรียบเทียบระดับจิตอาสาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาจำแนกตามเพศ สังกัดโรงเรียน ขนาดโรงเรียนและระดับชั้นของนักเรียนและ 2) วิเคราะห์ลักษณะและแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีจิตอาสาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ ตอนที่ 2 การวิเคราะห์และเปรียบเทียบระดับจิตอาสาของนักเรียน และตอนที่ 3 การวิเคราะห์ลักษณะและแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีจิตอาสาของนักเรียน รายละเอียดมีดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ

การนำเสนอข้อมูลพื้นฐานของตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ส่วนคือ 1) ข้อมูลเบื้องต้นของตัวอย่างในการวิจัย และ 2) ลักษณะกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนที่เป็นตัวอย่าง รายละเอียดมีดังนี้

1. ข้อมูลเบื้องต้นของตัวอย่างในการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวอย่างจำนวน 522 คน พบว่า จำนวนเพศชายและเพศหญิงใกล้เคียงกันคือ 265 และ 257 คน ตามลำดับ (คิดเป็นร้อยละ 50.77 และร้อยละ 49.23 ตามลำดับ) ศึกษาอยู่ในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่พิเศษจำนวน 175 คนเท่ากัน (ร้อยละ 33.52) และนักเรียนศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 177 คน มัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 174 คน และมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 171 คน (คิดเป็นร้อยละ 33.91 ร้อยละ 33.33 และร้อยละ 32.76 ตามลำดับ)

ผลการเรียนเฉลี่ยของนักเรียนจำแนกตามสังกัด พบว่า สังกัด สช. ผลการเรียนเฉลี่ยสูงสุด (3.33) สังกัด สพฐ ผลการเรียนเฉลี่ยต่ำสุด (3.00) และนักเรียนทั้งหมดมีผลการเรียนเฉลี่ยที่ 3.20 รายละเอียดดังตาราง 4.1

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลเบื้องต้นของตัวอย่าง

ภูมิภาค	สังกัด							
	สพฐ		สกอ		สช		รวม	
ผลการเรียนเฉลี่ย	3.00		3.28		3.33		3.20	
	N	%	N	%	N	%	N	%
เพศ								
1. ชาย	82	47.13	81	46.02	102	59.30	265	50.77
2. หญิง	92	52.87	95	53.98	70	40.70	257	49.23
รวม	174	100.00	176	100.00	172	100.00	522	100.00
ขนาดโรงเรียน								
1. ขนาดกลาง	58	33.33	58	32.95	59	34.30	175	33.52
2. ขนาดใหญ่	56	32.18	59	33.52	57	33.14	172	32.95
3. ขนาดใหญ่พิเศษ	60	34.48	59	33.52	56	32.56	175	33.52
รวม	174	100.00	176	100.00	172	100.00	522	100.00
ระดับชั้น								
1. ม.4	59	33.91	59	33.52	59	34.30	177	33.91
2. ม.5	57	32.76	58	32.95	59	34.30	174	33.33
3. ม.6	58	33.33	59	33.52	54	31.40	171	32.76
รวม	174	100.00	176	100.00	172	100.00	522	100.00

2 การจัดการกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนและนักเรียน

โรงเรียนมีการจัดการกิจกรรมจิตอาสาทั้งภายในและภายนอกอยู่ในระดับมาก กิจกรรมจิตอาสาส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมจิตอาสาภายในโรงเรียนมากกว่าภายนอกโรงเรียน(มากถึงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 64.10 และ 47.70 ตามลำดับ) และกิจกรรมที่จัดภายในโรงเรียนมีความหลากหลายมากกว่ากิจกรรมที่จัดภายนอกโรงเรียน(มากถึงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.90 และ 36.10 ตามลำดับ) และโรงเรียนมีการจัดการกิจกรรมให้นักเรียนปฏิบัติมากกว่านักเรียนปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง(มากถึงมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 47.20) รายละเอียดมีดังต่อไปนี้

2.1 การปฏิบัติกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนและนักเรียนจำแนกตามสังกัด

การปฏิบัติกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนและนักเรียนในโรงเรียนทั้ง 3 สังกัด ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง แต่โรงเรียนมีการจัดการกิจกรรมจิตอาสาภายในโรงเรียนอยู่ในระดับมากในโรงเรียนทั้ง 3 สังกัด กิจกรรมจิตอาสาที่นักเรียนทำมักเป็นลักษณะการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม โรงเรียนในสังกัด สพฐ. และโรงเรียนในสังกัด สช. มีการปฏิบัติกิจกรรมจิตอาสาอยู่ในระดับมาก(คิดเป็นร้อยละ 33.30 และร้อยละ 32.00 ตามลำดับ) แต่โรงเรียนในสังกัด สกอ. มีการปฏิบัติกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง(คิดเป็นร้อยละ 40.90) รายละเอียดดังนี้

2.1.1 การจัดกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนจำแนกตามสังกัด

โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดกิจกรรมจิตอาสาภายในโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (คิดเป็นร้อยละ 46.90) เมื่อจำแนกตามสังกัดโรงเรียน พบว่าทุกสังกัดมีการจัดกิจกรรมจิตอาสาในโรงเรียนระดับมาก โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมจิตอาสาภายนอกโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง(คิดเป็นร้อยละ 39.80) เมื่อจำแนกตามสังกัดโรงเรียน พบว่าทุกสังกัดมีการจัดกิจกรรมจิตอาสาภายนอกโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมจิตอาสาอย่างหลากหลายภายในโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง(คิดเป็นร้อยละ 38.70) เมื่อจำแนกตามสังกัดโรงเรียน พบว่าทุกสังกัดมีการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายภายในโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมจิตอาสาอย่างหลากหลายภายนอกโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง(คิดเป็นร้อยละ 42.70) เมื่อจำแนกตามสังกัดโรงเรียน พบว่าทุกสังกัดมีการจัดกิจกรรมจิตอาสาภายนอกโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมจิตอาสาทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง(คิดเป็นร้อยละ 40.00) เมื่อจำแนกตามสังกัดโรงเรียน พบว่าทุกสังกัดมีการจัดกิจกรรมจิตอาสาทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง โรงเรียนเป็นผู้กำหนดกิจกรรมจิตอาสา นักเรียนเป็นเพียงผู้ปฏิบัติกิจกรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง(คิดเป็นร้อยละ 39.50) เมื่อจำแนกตามสังกัดโรงเรียน พบว่าทุกสังกัดโรงเรียนเป็นผู้กำหนดกิจกรรมจิตอาสา นักเรียนเป็นเพียงผู้ปฏิบัติกิจกรรมรวมอยู่ในระดับปานกลาง รายละเอียดดังตาราง 4.2

ตารางที่ 4. 2 การจัดกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนจำแนกตามสังกัด

รายละเอียด		ระดับการปฏิบัติ									
		น้อยที่สุด		น้อย		ปานกลาง		มาก		มากที่สุด	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
1. โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมจิตอาสาภายในโรงเรียน	สพฐ.	1	6.00	2	1.10	53	30.50	95	54.60	23	13.20
	สกอ.	5	2.80	11	6.20	57	32.40	83	47.20	20	11.40
	สช.	3	1.70	13	7.60	42	24.40	67	39.00	47	27.30
	รวม	9	1.70	26	5.00	152	29.10	245	46.90	90	17.20

รายละเอียด		ระดับการปฏิบัติ									
		น้อยที่สุด		น้อย		ปานกลาง		มาก		มากที่สุด	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
2. โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมจิตอาสาภายนอกโรงเรียน	สพฐ.	2	1.10	17	9.80	75	43.10	69	39.70	11	6.30
	สกอ.	10	5.70	25	14.20	68	38.60	58	33.00	15	8.50
	สช.	2	1.20	9	5.20	65	37.80	62	36.00	34	19.80
	รวม	14	2.70	51	9.80	208	39.80	189	36.20	60	11.50
5. โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมจิตอาสาอย่างหลากหลายภายในโรงเรียน	สพฐ.	0	0.00	24	13.80	67	38.50	67	38.50	15	8.60
	สกอ.	12	6.80	23	13.10	72	40.90	52	29.50	17	9.70
	สช.	8	4.70	28	16.30	63	36.60	49	28.50	24	14.00
	รวม	20	3.80	75	14.40	202	38.70	168	32.20	56	10.70
6. โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมจิตอาสาอย่างหลากหลายภายนอกโรงเรียน	สพฐ.	7	4.00	27	15.50	75	43.10	50	28.70	15	8.60
	สกอ.	16	9.10	22	12.50	80	45.50	45	25.60	13	7.40
	สช.	6	3.50	33	19.20	68	39.50	41	23.80	24	14.00
	รวม	29	5.50	82	15.70	223	42.70	136	26.10	52	10.00
7. โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน	สพฐ.	1	0.60	17	9.80	72	41.40	63	36.20	21	12.10
	สกอ.	8	4.50	20	11.40	64	36.40	64	36.40	20	11.40
	สช.	5	2.90	15	8.70	73	42.40	42	24.40	37	21.50
	รวม	14	2.70	52	10.00	209	40.00	169	32.40	78	14.90
8. โรงเรียนเป็นผู้กำหนดกิจกรรมจิตอาสา นักเรียนเป็นเพียงผู้ปฏิบัติกิจกรรม	สพฐ.	1	0.60	22	12.60	70	40.20	59	33.90	22	12.60
	สกอ.	5	2.80	27	15.30	71	40.30	48	27.30	25	14.20
	สช.	2	1.20	13	7.60	65	37.80	39	22.70	53	30.80
	รวม	8	1.50	62	11.90	206	39.50	146	28.00	100	19.20

2.1.2 การปฏิบัติกิจกรรมจิตอาสาของนักเรียนจำแนกตามสังกัด

นักเรียนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมจิตอาสาภายในโรงเรียน ระดับปานกลาง (คิดเป็นร้อยละ 38.90) เมื่อจำแนกตามสังกัดโรงเรียน พบว่าทุกสังกัดนักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมจิตอาสาภายในโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมจิตอาสาภายนอกโรงเรียน นักเรียนส่วนใหญ่เป็นผู้กำหนดกิจกรรมจิตอาสาด้วยตนเอง (คิดเป็นร้อยละ 37.70) เมื่อจำแนกตามสังกัดโรงเรียน พบว่าทุกสังกัดนักเรียนเป็นผู้กำหนดกิจกรรมจิตอาสาด้วยตนเอง ระดับปานกลาง นักเรียนส่วนใหญ่ใช้เวลาช่วงวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ ในการทำกิจกรรมจิตอาสา (คิดเป็นร้อยละ 36.20) เมื่อจำแนกตามสังกัดโรงเรียน พบว่าทุกสังกัดนักเรียนใช้เวลาช่วงวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ในการทำกิจกรรมจิตอาสา รายละเอียดดังตาราง 4.3

ตารางที่ 4.3 การปฏิบัติกิจกรรมจิตอาสาของนักเรียนจำแนกตามสังกัด

รายละเอียด		ระดับการปฏิบัติของนักเรียน									
		น้อยที่สุด		น้อย		ปานกลาง		มาก		มากที่สุด	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
1. นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมจิตอาสาภายในโรงเรียน	สพฐ.	2	1.10	16	9.20	70	40.20	69	39.70	17	9.80
	สกอ.	9	5.10	30	17.00	80	45.50	42	23.90	15	8.50
	สช.	16	9.30	25	14.50	53	30.80	53	30.80	25	14.50
	รวม	27	5.20	71	13.60	203	38.90	164	31.40	57	10.90
2. นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมจิตอาสาภายนอกโรงเรียน	สพฐ.	7	4.00	27	15.50	73	42.00	50	28.70	17	9.80
	สกอ.	19	10.80	45	25.60	58	33.00	36	20.50	18	10.20
	สช.	17	9.90	33	19.20	56	32.60	41	23.80	25	14.50
	รวม	43	8.20	105	20.10	187	35.80	127	24.30	60	11.50
3. นักเรียนเป็นผู้กำหนดกิจกรรมจิตอาสาด้วยตนเอง	สพฐ.	21	12.10	36	20.70	72	41.40	37	21.30	8	4.60
	สกอ.	29	16.50	36	20.50	60	34.10	36	20.50	15	8.50
	สช.	21	12.20	35	20.30	65	37.80	27	15.70	24	14.00
	รวม	71	13.60	107	20.50	197	37.70	100	19.20	47	9.00

รายละเอียด		ระดับการปฏิบัติของนักเรียน									
		น้อยที่สุด		น้อย		ปานกลาง		มาก		มากที่สุด	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
4. นักเรียนมักใช้เวลาช่วงวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ ในการทำกิจกรรมจิตอาสา	สพฐ.	22	12.60	47	27.00	73	42.00	22	12.60	10	5.70
	สกอ.	29	16.50	60	34.10	48	27.30	27	15.30	12	6.80
	สช.	29	16.90	32	18.60	68	39.50	28	16.30	15	8.70
	รวม	80	15.30	139	26.60	189	36.20	77	14.80	37	7.10

2.1.3 ลักษณะกิจกรรมที่นักเรียนทำ

กิจกรรมจิตอาสาที่นักเรียนส่วนใหญ่ทำได้รับคำแนะนำจากครูที่ปรึกษาระดับปานกลาง (คิดเป็นร้อยละ 36.60) เมื่อจำแนกตามสังกัดโรงเรียน พบว่ากิจกรรมจิตอาสาที่นักเรียนทุกสังกัดทำได้รับคำแนะนำจากครูที่ปรึกษาระดับปานกลาง กิจกรรมจิตอาสาที่นักเรียนส่วนใหญ่ทำได้รับคำแนะนำจากผู้ปกครองระดับปานกลาง (คิดเป็นร้อยละ 37.40) เมื่อจำแนกตามสังกัดโรงเรียน พบว่ากิจกรรมจิตอาสาที่นักเรียนทุกสังกัดทำได้รับคำแนะนำจากผู้ปกครองระดับปานกลาง กิจกรรมจิตอาสาที่นักเรียนส่วนใหญ่ทำได้รับคำแนะนำจากเพื่อนระดับปานกลาง (คิดเป็นร้อยละ 35.20) เมื่อจำแนกตามสังกัดโรงเรียน พบว่ากิจกรรมจิตอาสาที่นักเรียนทุกสังกัดทำได้รับคำแนะนำจากเพื่อนระดับปานกลาง กิจกรรมจิตอาสาที่นักเรียนส่วนใหญ่ทำมักเป็นลักษณะการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวมระดับปานกลาง (คิดเป็นร้อยละ 35.40) เมื่อจำแนกตามสังกัดโรงเรียน พบว่ากิจกรรมจิตอาสาที่นักเรียนสังกัด สก. และนักเรียนสังกัด สช. ทำมักเป็นลักษณะการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวมระดับปานกลางแต่ กิจกรรมจิตอาสาที่นักเรียนสังกัด สพฐ. ระดับมาก กิจกรรมจิตอาสาที่นักเรียนส่วนใหญ่ทำแต่ละกิจกรรมเป็นกิจกรรมที่ต้องทำอย่างต่อเนื่องระดับปานกลาง กิจกรรมจิตอาสาที่นักเรียนส่วนใหญ่ทำมักเป็นลักษณะการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวมระดับปานกลาง (คิดเป็นร้อยละ 35.40) เมื่อจำแนกตามสังกัดโรงเรียน พบว่ากิจกรรมจิตอาสาที่นักเรียนทำมักเป็นลักษณะการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวมระดับปานกลาง (คิดเป็นร้อยละ 37.60) กิจกรรมจิตอาสาที่นักเรียนส่วนใหญ่ทำแต่ละกิจกรรมเป็นกิจกรรมที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง (คิดเป็นร้อยละ 37.60) กิจกรรมจิตอาสาที่นักเรียนทำแต่ละกิจกรรมเป็นกิจกรรมที่เสร็จสิ้นภายในครั้งเดียวระดับปานกลาง (คิดเป็นร้อยละ 42.30) เมื่อจำแนกตามสังกัดโรงเรียน พบว่าแต่ละกิจกรรมเป็นกิจกรรมที่เสร็จสิ้นภายในครั้งเดียวระดับปานกลาง

ตารางที่ 4. 4 ลักษณะกิจกรรมที่นักเรียนทำจำแนกตามสังกัด

รายละเอียด		ระดับการปฏิบัติของนักเรียน									
		น้อยที่สุด		น้อย		ปานกลาง		มาก		มากที่สุด	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
1. กิจกรรมจิตอาสาที่นักเรียน ทำได้รับคำแนะนำจากครูที่ ปรึกษา	สพฐ.	4	2.30	13	7.50	72	41.40	61	35.10	24	13.80
	สกอ.	10	5.70	33	18.80	60	34.10	51	29.00	22	12.50
	สช.	13	7.60	28	16.30	59	34.30	53	30.80	19	11.00
	รวม	27	5.20	74	14.20	191	36.60	165	31.80	65	12.50
2. กิจกรรมจิตอาสาที่นักเรียน ทำได้รับคำแนะนำจาก ผู้ปกครอง	สพฐ.	11	6.30	31	17.80	72	41.40	43	24.70	17	9.80
	สกอ.	13	7.40	37	21.00	62	35.20	45	25.60	19	10.80
	สช.	12	7.00	41	23.80	61	35.50	39	22.70	19	11.00
	รวม	36	6.90	109	20.90	195	37.40	127	24.30	55	10.50
3. กิจกรรมจิตอาสาที่นักเรียน ทำได้รับคำแนะนำจากเพื่อน	สพฐ.	21	12.10	37	21.30	68	39.10	38	21.80	10	5.70
	สกอ.	12	6.80	41	23.30	59	33.50	44	25.00	20	11.40
	สช.	16	9.30	36	20.90	57	33.10	45	26.20	18	10.50
	รวม	49	9.40	114	21.80	184	35.20	127	24.30	48	9.20
4. กิจกรรมจิตอาสาที่นักเรียน ทำมักเป็นลักษณะการบำเพ็ญ ประโยชน์เพื่อส่วนรวม	สพฐ.	4	2.30	23	13.20	58	33.30	61	35.10	28	16.10
	สกอ.	4	2.30	18	10.20	72	40.90	59	33.50	23	13.10
	สช.	5	2.90	23	13.40	55	32.00	56	32.60	33	19.20
	รวม	13	2.50	64	12.30	185	35.40	176	33.70	84	16.10
5. กิจกรรมจิตอาสาที่นักเรียน ทำแต่ละกิจกรรมเป็นกิจกรรมที่ ต้องทำอย่างต่อเนื่อง	สพฐ.	9	5.20	36	20.70	80	46.00	35	20.10	14	8.00
	สกอ.	9	5.10	51	29.00	67	38.10	38	21.60	11	6.20
	สช.	15	8.70	26	15.10	74	43.00	37	21.50	20	11.60
	รวม	33	6.30	113	21.60	221	42.30	110	21.10	45	8.60

รายละเอียด		ระดับการปฏิบัติของนักเรียน									
		น้อยที่สุด		น้อย		ปานกลาง		มาก		มากที่สุด	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
6. กิจกรรมจิตอาสาที่นักเรียนทำแต่ละกิจกรรมเป็นกิจกรรมที่เสร็จสิ้นภายในครั้งเดียว	สพฐ.	7	4.00	27	15.50	69	39.70	50	28.70	21	12.10
	สกอ.	2	1.10	21	11.90	67	38.10	49	27.80	37	21.00
	สช.	13	7.60	13	7.60	60	34.90	53	30.80	33	19.20
	รวม	22	4.20	61	11.70	196	37.60	152	29.10	91	17.40

2.2 ลักษณะกิจกรรมจิตอาสาที่โรงเรียนจัดขึ้นจำแนกตามสังกัด

ลักษณะกิจกรรมจิตอาสาที่โรงเรียนแต่ละสังกัดจัด มีรายละเอียดดังนี้ 1) กิจกรรมที่โรงเรียนสังกัด สพฐ. จัดมากที่สุดเป็นกิจกรรมด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรม (คิดเป็นร้อยละ 39.14) ได้แก่ กิจกรรมสอนรำ/ดนตรีให้ห้องในโรงเรียน/ชุมชน ส่วนกิจกรรมที่จัดน้อยที่สุดเป็นกิจกรรมด้านสาธารณสุขและพัฒนาคุณภาพชีวิต(คิดเป็นร้อยละ 32.01) ได้แก่ กิจกรรมดูแลเด็กอ่อนตามสถานสงเคราะห์ 2) กิจกรรมที่โรงเรียนสังกัด สกอ.จัดมากที่สุดเป็นกิจกรรมด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรม (คิดเป็นร้อยละ 27.06) ได้แก่ กิจกรรมร่วมรณรงค์อนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและประเพณีไทย ส่วนกิจกรรมที่จัดน้อยที่สุดเป็นกิจกรรมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (คิดเป็นร้อยละ 25.08) ได้แก่กิจกรรมเก็บขยะชายฝั่ง/ริมคลอง 3) กิจกรรมที่โรงเรียนสังกัด สช. จัดมากที่สุดเป็นกิจกรรมด้านสาธารณสุขและพัฒนาคุณภาพชีวิต(คิดเป็นร้อยละ 41.52) ได้แก่ กิจกรรมดูแลเด็กอ่อนตามสถานสงเคราะห์ ส่วนกิจกรรมที่จัดน้อยที่สุดเป็นกิจกรรมด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรม(คิดเป็นร้อยละ 33.79) ได้แก่ กิจกรรมร่วมรณรงค์อนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและประเพณีไทย โดยภาพรวมกิจกรรมจิตอาสาที่โรงเรียนจัดมากที่สุดเป็นกิจกรรมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม(คิดเป็นร้อยละ 32.81) ได้แก่ กิจกรรมปลูกป่าชายเลน ส่วนกิจกรรมที่จัดน้อยที่สุดเป็นกิจกรรมด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ กิจกรรมสอนรำ/ดนตรีให้ห้องในโรงเรียนหรือชุมชน (คิดเป็นร้อยละ13.16) รายละเอียดดังตาราง 4.5

ตารางที่ 4. 5 ลักษณะกิจกรรมจิตอาสาที่โรงเรียนจัดขึ้นจำแนกตามสังกัด

ลักษณะกิจกรรมจิตอาสา	สังกัด	กิจกรรมที่จัด (%)	กิจกรรมจิตอาสาที่โรงเรียนจัด	
			มากที่สุด	น้อยสุด
ด้านการพัฒนาเยาวชนและส่งเสริมการเรียนรู้	สพฐ.	32.58	สร้างความสุขเพื่อน้อง เช่น จัดกิจกรรมวันเด็ก	อ่านหนังสือให้คนตาบอดฟัง
	สกอ.	26.64	อ่านหนังสือให้คนตาบอดฟัง	สร้างความสุขเพื่อน้อง
	สช.	40.77	อ่านหนังสือ เล่านิทานเพื่อน้อง	สมุดทำมือเพื่อน้อง
	รวม	28.92	ปันหนังสือ ปันความรู้สู่น้องผู้ด้อยโอกาส	อ่านหนังสือให้คนตาบอดฟัง
ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	สพฐ.	36.82	ทำความสะอาดพื้นที่สาธารณะ	ปลูกป่าชายเลน
	สกอ.	25.08	ปลูกป่าชายเลน	เก็บขยะริมฝั่ง/ชายคลอง
	สช.	37.87	เก็บขยะริมฝั่ง/ชายคลอง	อาสาพัฒนาชุมชน
	รวม	32.81	ปลูกป่าชายเลน	เก็บขยะริมฝั่ง/ชายคลอง
ด้านสาธารณสุขและพัฒนาคุณภาพชีวิต	สพฐ.	32.01	พัฒนาสาขาโรงเรียน/วัด	ดูแลเด็กอ่อนตามสถานสงเคราะห์
	สกอ.	26.45	ดูแลเด็กอ่อนตามสถานสงเคราะห์	ทำความสะอาดสถานสงเคราะห์
	สช.	41.52	ดูแลเด็กอ่อนตามสถานสงเคราะห์	พัฒนาสาขาโรงเรียน/วัด
	รวม	25.09	ตั้งหน่วยรับบริจาคช่วยเหลือผู้ป่วย	บริการช่วยเหลือผู้ป่วยตามโรงพยาบาล
ด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรม	สพฐ.	39.14	สอนรำ/ดนตรีให้น้องในโรงเรียน/ชุมชน	ร่วมรณรงค์อนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและประเพณีไทย
	สกอ.	27.06	ร่วมรณรงค์อนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและประเพณีไทย	สอนรำ/ดนตรีให้น้องในโรงเรียน/ชุมชน
	สช.	33.79	สอนรำ/ดนตรีให้น้องในโรงเรียน/ชุมชน	ร่วมรณรงค์อนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและประเพณีไทย
	รวม	13.16	ร่วมรณรงค์อนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุในชุมชน	สอนรำ/ดนตรี ให้น้องในโรงเรียนหรือชุมชน

2.3 กิจกรรมจิตอาสาที่นักเรียนเข้าร่วมจำแนกตามสังกัด

กิจกรรมจิตอาสาที่นักเรียนเข้าร่วม มีรายละเอียดดังนี้ 1) กิจกรรมที่นักเรียนโรงเรียนสังกัด สพฐ. เข้าร่วมมากที่สุดเป็นกิจกรรมด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรม (คิดเป็นร้อยละ 43.13) ได้แก่ กิจกรรมสอนรำ/ดนตรีให้น้องในโรงเรียน/ชุมชน ส่วนกิจกรรมที่นักเรียนเข้าร่วมน้อยที่สุดเป็นกิจกรรมด้านการพัฒนาเยาวชนและส่งเสริมการเรียนรู้(คิดเป็นร้อยละ 35.33) ได้แก่ กิจกรรมอ่านหนังสือให้คนตาบอดฟัง 2) กิจกรรมที่นักเรียนโรงเรียนสังกัด สกอ. เข้าร่วมมากที่สุดเป็นกิจกรรมด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรม (คิดเป็นร้อยละ 25.32) ได้แก่ กิจกรรมร่วมรณรงค์อนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีไทย ส่วนกิจกรรมที่นักเรียนเข้าร่วมน้อยที่สุดเป็นกิจกรรมด้านสาธารณสุขและพัฒนาคุณภาพชีวิต(คิดเป็นร้อยละ 21.34) ได้แก่ กิจกรรมบริการช่วยเหลือผู้ป่วยตามโรงพยาบาล 3) กิจกรรมที่นักเรียนโรงเรียนสังกัด สช. เข้าร่วมมากที่สุดเป็นกิจกรรมด้านสาธารณสุขและพัฒนาคุณภาพชีวิต(คิดเป็นร้อยละ 41.89) ได้แก่ กิจกรรมดูแลเด็กอ่อนตามสถานสงเคราะห์ ส่วนกิจกรรมที่นักเรียนเข้าร่วมน้อยที่สุดเป็นกิจกรรมด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ กิจกรรมสอนรำ/ดนตรีให้น้องในโรงเรียนหรือชุมชน (คิดเป็นร้อยละ 31.54) โดยภาพรวมกิจกรรมจิตอาสาที่นักเรียนเข้าร่วมมากที่สุดเป็นกิจกรรมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม(คิดเป็นร้อยละ 32.23) ได้แก่ รักษาสภาพแวดล้อม

เก็บขยะริมทาง ส่วนกิจกรรมที่นักเรียนเข้าร่วมน้อยที่สุดเป็นกิจกรรมด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรม (คิดเป็นร้อยละ 13.68) ได้แก่ กิจกรรมสอนรำ/ดนตรี ให้น้องในโรงเรียนหรือชุมชน รายละเอียดดังตาราง 4.6

ตารางที่ 4. 6 กิจกรรมจิตอาสาที่นักเรียนเข้าร่วมจำแนกตามสังกัด

ลักษณะกิจกรรมจิตอาสา	สังกัด	นักเรียนเข้าร่วม(%)	กิจกรรมจิตอาสาที่นักเรียนเข้าร่วม	
			มากที่สุด	น้อยสุด
ด้านการพัฒนาเยาวชนและส่งเสริมการเรียนรู้	สพฐ.	35.33	สร้างความสุขเพื่อน้อง เช่น จัดกิจกรรมวันเด็ก	อ่านหนังสือให้คนตาบอดฟัง
	สกอ.	24.12	อ่านหนังสือ เล่านิทานเพื่อน้อง	สร้างความสุขเพื่อน้อง
	สช.	40.20	สร้างความสุขเพื่อน้อง	สมุดทำมือเพื่อน้อง
	รวม	25.92	ป็นหนังสือ ป็นความรู้สู่น้องผู้ด้อยโอกาส	อ่านหนังสือให้คนตาบอดฟัง
ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	สพฐ.	41.25	ทำความสะอาดพื้นที่สาธารณะ	ปลูกป่าชายเลน
	สกอ.	22.31	ปลูกป่าชายเลน	ทำความสะอาดพื้นที่สาธารณะ
	สช.	36.42	ปลูกป่าชายเลน	อาสาพัฒนาชุมชน/โรงเรียน
	รวม	32.23	รักษาสภาพแวดล้อม เก็บขยะริมทาง	เก็บขยะชายฝั่ง/ริมคลอง
ด้านสาธารณสุขและพัฒนาคุณภาพชีวิต	สพฐ.	36.75	พัฒนาสุขภาพโรงเรียน/วัด	บริการช่วยเหลือผู้ป่วยตามโรงพยาบาล
	สกอ.	21.34	ตั้งหน่วยรับบริจาคช่วยผู้ประสบภัย	บริการช่วยเหลือผู้ป่วยตามโรงพยาบาล
	สช.	41.89	ดูแลเด็กอ่อนตามสถานสงเคราะห์	พัฒนาสุขภาพโรงเรียน/วัด
	รวม	22.28	ตั้งหน่วยรับบริจาคช่วยผู้ประสบภัย	บริการช่วยเหลือผู้ป่วยตามโรงพยาบาล
ด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรม	สพฐ.	43.13	สอนรำ/ดนตรี ให้น้องในโรงเรียนหรือชุมชน	ร่วมรณรงค์อนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีไทย
	สกอ.	25.32	ร่วมรณรงค์อนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีไทย	ร่วมรณรงค์อนุรักษ์โบราณสถานโบราณวัตถุในชุมชน
	สช.	31.54	ร่วมรณรงค์อนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุในชุมชน	สอนรำ/ดนตรี ให้น้องในโรงเรียนหรือชุมชน
	รวม	13.68	ร่วมรณรงค์อนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณี	สอนรำ/ดนตรี ให้น้องในโรงเรียนหรือชุมชน

2.4 กิจกรรมจิตอาสาที่นักเรียนเข้าร่วมกับหน่วยงานอื่นจำแนกตามสังกัด

กิจกรรมจิตอาสาที่นักเรียนเข้าร่วมกับหน่วยงานอื่น มีรายละเอียดดังนี้ 1) กิจกรรมที่นักเรียนโรงเรียนสังกัด สพฐ. เข้าร่วมกับหน่วยงานอื่นมากที่สุดเป็นกิจกรรมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (คิดเป็นร้อยละ 39.16) ได้แก่ กิจกรรมอาสาพัฒนาชุมชน/โรงเรียน ส่วนกิจกรรมที่นักเรียนเข้าร่วมกับหน่วยงานอื่นน้อยที่สุดเป็นกิจกรรมด้านการพัฒนาเยาวชนและส่งเสริมการเรียนรู้(คิดเป็นร้อยละ 32.48) ได้แก่ ป็นหนังสือป็นความรู้สู่น้องผู้ด้อยโอกาส 2) กิจกรรมที่นักเรียนโรงเรียนสังกัด สกอ. เข้าร่วมมากที่สุดเป็นกิจกรรมด้านการพัฒนาเยาวชนและส่งเสริมการเรียนรู้ (คิดเป็นร้อยละ 35.93) ได้แก่ กิจกรรมอ่านหนังสือให้คนตาบอดฟัง ส่วนกิจกรรมที่นักเรียนเข้าร่วมกับหน่วยงานอื่นน้อยที่สุดเป็นกิจกรรมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม(คิดเป็นร้อยละ 30.80) ได้แก่ กิจกรรมทำความสะอาดพื้นที่สาธารณะ 3) กิจกรรมที่นักเรียนโรงเรียนสังกัด สช. เข้าร่วมมากที่สุดเป็นกิจกรรมด้านสาธารณสุขและพัฒนาคุณภาพชีวิต(คิดเป็นร้อยละ 34.74) ได้แก่ กิจกรรมดูแลเด็กอ่อนตามสถานสงเคราะห์

ส่วนกิจกรรมที่นักเรียนเข้าร่วมกับหน่วยงานอื่นน้อยที่สุดเป็นกิจกรรมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (คิดเป็นร้อยละ 30.03) ได้แก่ กิจกรรมอาสาพัฒนาชุมชน/โรงเรียน โดยภาพรวมกิจกรรมจิตอาสาที่นักเรียนเข้าหน่วยงานอื่นร่วมมากที่สุดเป็นกิจกรรมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม(คิดเป็นร้อยละ 35.70) ได้แก่ กิจกรรมร่วมฟื้นฟูพื้นที่ประสบภัย ส่วนกิจกรรมที่นักเรียนเข้าร่วมหน่วยงานอื่นน้อยที่สุดเป็นกิจกรรมด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ กิจกรรมสอนรำ/ดนตรี ให้น้องในโรงเรียนหรือชุมชน รายละเอียดดังตาราง 4.7

ตารางที่ 4.7 กิจกรรมจิตอาสาที่นักเรียนเข้าร่วมกับหน่วยงานอื่นจำแนกตามสังกัด

ลักษณะกิจกรรมจิตอาสา	สังกัด	นักเรียนเข้าร่วม(%)	กิจกรรมจิตอาสาที่เข้าร่วม	
			มากที่สุด	น้อยสุด
ด้านการพัฒนาเยาวชนและส่งเสริมการเรียนรู้	สพฐ.	32.48	สร้างความสุขเพื่อน้อง	ป็นหนังสือป็นความรู้สึ้นองผู้ด้อยโอกาส
	สกอ.	35.93	อ่านหนังสือให้คนตาบอดฟัง	สร้างความสุขเพื่อน้อง
	สช.	31.57	ป็นหนังสือ ป็นความรู้สึ้นองผู้ด้อยโอกาส	สมุดทำมืองเพื่อน้อง
	รวม	26.11	ป็นหนังสือ ป็นความรู้สึ้นองผู้ด้อยโอกาส	อ่านหนังสือให้คนตาบอดฟัง
ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	สพฐ.	39.16	อาสาพัฒนาชุมชน/โรงเรียน	ปลูกป่าชายเลน
	สกอ.	30.80	ปลูกป่าชายเลน	ทำความสะอาดพื้นที่สาธารณะ
	สช.	30.03	รักษาสภาพแวดล้อม/เก็บขยะริมทาง	อาสาพัฒนาชุมชน/โรงเรียน
	รวม	35.70	ร่วมฟื้นฟูพื้นที่ประสบภัย	เก็บขยะชายฝั่ง/ริมคลอง
ด้านสาธารณสุขและพัฒนาคุณภาพชีวิต	สพฐ.	32.77	พัฒนาสุขภาพโรงเรียน/วัด	ทำความสะอาดสถานสงเคราะห์
	สกอ.	32.46	ดูแลเด็กอ่อนตามสถานสงเคราะห์	ทำความสะอาดสถานสงเคราะห์
	สช.	34.74	ดูแลเด็กอ่อนตามสถานสงเคราะห์	พัฒนาสุขภาพโรงเรียน/วัด
	รวม	25.76	ตั้งหน่วยรับบริจาคช่วยผู้ประสบภัย	ดูแลเด็กอ่อนตามสถานสงเคราะห์ต่าง ๆ
ด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรม	สพฐ.	33.54	ร่วมรณรงค์อนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณี	สอนรำ/ดนตรี ให้น้องในโรงเรียนหรือชุมชน
	สกอ.	31.96	สอนรำ/ดนตรี ให้น้องในโรงเรียนหรือชุมชน	ร่วมรณรงค์อนุรักษ์โบราณสถานโบราณวัตถุในชุมชน
	สช.	34.49	ร่วมรณรงค์อนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุในชุมชน	สอนรำ/ดนตรี ให้น้องในโรงเรียนหรือชุมชน
	รวม	12.41	ร่วมรณรงค์อนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณี	สอนรำ/ดนตรี ให้น้องในโรงเรียนหรือชุมชน

2.5 กิจกรรมจิตอาสาที่โรงเรียนจัดหรือนักเรียนคิดเองนอกเหนือจากที่ระบุไว้

2.5.1 กิจกรรมจิตอาสาอื่น ๆ ที่โรงเรียนส่วนใหญ่จัดเป็นกิจกรรมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เมื่อจำแนกตามสังกัดโรงเรียน กิจกรรมที่โรงเรียนสังกัด สพฐ. ส่วนใหญ่จัดเป็นกิจกรรมด้านการพัฒนาเยาวชนและส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น อ่านนิทานให้น้องฟัง ช่วยรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด กิจกรรมที่โรงเรียนสังกัด สกอ. และสังกัด สช. ส่วนใหญ่จัดเป็นกิจกรรมด้านสาธารณสุขและพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น กิจกรรมดูแลเด็กบ้านเด็กกำพร้า บริการช่วยเหลือคนชราที่สถานสงเคราะห์ รายละเอียดดังตาราง 4.8

ตารางที่ 4. 8 กิจกรรมจิตอาสาอื่น ๆ ที่โรงเรียนจัด

โรงเรียนในสังกัด สพฐ.	โรงเรียนในสังกัด สกอ.	โรงเรียนในสังกัด สช.
กิจกรรมที่โรงเรียนจัด		
กิจกรรมด้านการพัฒนาเยาวชนและส่งเสริมการเรียนรู้		
อ่านนิทานให้น้องฟัง ช่วยรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด ช่วยรณรงค์งดสูบบุหรี่	บันทึกเสียงอ่านหนังสือให้คนตาบอดฟัง แบ่งปันหนังสือให้เด็กด้อยโอกาส	
กิจกรรมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม		
บ๊ักสึนนิ่งเด ทำความสะอาดโรงเรียน เข้าค่ายจิตอาสาพัฒนาชุมชน	ชัตบ่อเต่าที่สถานอนุรักษ์เต่า เก็บขยะในโรงเรียน	สร้างฝายชะลอน้ำ ปลูกปะการังเทียม
กิจกรรมด้านสาธารณสุขและพัฒนาคุณภาพชีวิต		
ดูแลเด็กด้อยโอกาสในชุมชน	บริจาคเงินทุน สิ่งของแก่เด็กขาดแคลน ดูแลเด็กบ้านเด็กกำพร้า เด็กพิการ ดูแลคนชราที่บ้านพักคนชรา บริจาคเงินช่วยเหลือเด็กกำพร้า	บริการช่วยเหลือคนชราที่สถานสงเคราะห์ บำเพ็ญประโยชน์ที่สถานสงเคราะห์ ดูแลเด็กบ้านเด็กกำพร้า
กิจกรรมด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรม		
	อนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ช่วยรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด	

2.5.2 กิจกรรมจิตอาสาอื่น ๆ ที่นักเรียนทุกสังกัดส่วนใหญ่คิดเองหรือคิดร่วมกับหน่วยงานอื่น เป็นกิจกรรมด้านการพัฒนาเยาวชนและส่งเสริมการเรียนรู้ เมื่อจำแนกตามสังกัดโรงเรียน นักเรียนจากโรงเรียนสังกัด สพฐ. ส่วนใหญ่คิดกิจกรรม เช่น กิจกรรมสอนดนตรีน้องในชุมชน ช่วยรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด นักเรียนจากโรงเรียนสังกัด สกอ. ส่วนใหญ่คิดกิจกรรม เช่น กิจกรรมสอนหนังสือเด็กในชุมชน สอนดนตรีไทยและนักเรียนจากโรงเรียนสังกัด สช. ส่วนใหญ่คิดกิจกรรม เช่น อ่านนิทานให้น้องฟัง สอนหนังสือให้น้อง/เพื่อน รายละเอียดดังตาราง 4.9

ตารางที่ 4. 9 กิจกรรมจิตอาสาอื่น ๆ ที่นักเรียนคิดเองหรือคิดร่วมกับผู้อื่น

โรงเรียนในสังกัด สพฐ.	โรงเรียนในสังกัด สกอ.	โรงเรียนในสังกัด สข.
กิจกรรมที่นักเรียนคิดเองหรือคิดร่วมกับผู้อื่น		
กิจกรรมด้านการพัฒนาเยาวชนและส่งเสริมการเรียนรู้		
สอนดนตรีในชุมชน ช่วยรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด อ่านหนังสือให้ห้องในชุมชนฟัง	สอนดนตรีไทย ช่วยรณรงค์เลือกตั้ง สอนหนังสือเด็กในชุมชน อ่านนิทานให้คนตาบอดฟัง	อ่านนิทานให้ห้องฟัง สอนหนังสือให้ห้อง/เพื่อน จัดกิจกรรมให้เด็กในชุมชน สร้างแหล่งเรียนรู้ให้เด็กด้อยโอกาส มอบรอยยิ้มเด็กด้อยโอกาส
กิจกรรมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม		
ทำฝายชะลอน้ำ พัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน	สร้างฝายชะลอน้ำ ปลูกปะการังเทียม ปิดไฟ ปิดพัดลม ลดโลกร้อน	
กิจกรรมด้านสาธารณสุขและพัฒนาคุณภาพชีวิต		
ร้องเพลง/เล่นดนตรีเปิดหมวกเพื่อรับบริจาค	บริจาคของให้วัดพระบาทน้ำพุ ร้องเพลง/เล่นดนตรีเปิดหมวกเพื่อรับบริจาค เก็บฝากระป๋องน้ำอัดลมเพื่อทำชาเขียว	เลี้ยงอาหารผู้ยากไร้ ร้องเพลง/เล่นดนตรีเปิดหมวกเพื่อรับบริจาค
กิจกรรมด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรม		
ร้องเพลงที่บ้านพักคนชรา ร้องเพลงเก่า ๆ	แสดงนาฏศิลป์ตามงานต่าง ๆ จัดละครการกุศลเพื่อเด็กด้อยโอกาส	

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์และเปรียบเทียบระดับจิตอาสาของนักเรียน

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้เป็นการนำเสนอระดับจิตอาสาของนักเรียนและวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับจิตอาสาจำแนกตามเพศ สังกัดโรงเรียน ขนาดโรงเรียนและระดับชั้นของนักเรียน รายละเอียดมีดังนี้

2.1 ระดับการปฏิบัติจิตอาสาจำแนกตามรายด้านของนักเรียน

2.1.1 การปฏิบัติจิตอาสาด้านการช่วยเหลือผู้อื่นของนักเรียน นักเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติระดับมาก เช่น เมื่อนักเรียนเห็นผู้อื่นเดือดร้อนและสามารถช่วยเหลือได้ นักเรียนจะอาสาเข้าไปช่วยเหลือทันที นักเรียนให้กำลังใจเพื่อนในการแก้ปัญหาชีวิตหรือการทำงาน และนักเรียนแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรให้แก่เพื่อนและน้อง (คิดเป็นร้อยละ 48.70 ร้อยละ 44.80 และร้อยละ 43.90 ตามลำดับ) แต่ นักเรียนชอบแก้ตัวแทนเพื่อนเพื่อไม่ให้เขาถูกตำหนิมีการปฏิบัติระดับปานกลาง(คิดเป็นร้อยละ 40.40) รายละเอียดดังตาราง 4.10

ตารางที่ 4. 10 ระดับการปฏิบัติจิตอาสาจำแนกตามรายด้านการช่วยเหลือผู้อื่นของนักเรียน

รายละเอียด	ระดับการปฏิบัติของนักเรียน										M	SD
	น้อยที่สุด		น้อย		ปานกลาง		มาก		มากที่สุด			
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
1. เมื่อเห็นผู้อื่นเดือดร้อนและสามารถช่วยเหลือได้ จะอาสาเข้าไปช่วยเหลือทันที	3	0.20	12	0.60	117	22.40	245	48.70	135	25.90	3.97	0.81
2. อาสาให้คำแนะนำแก่เพื่อนทุกครั้งเมื่อมีปัญหา	2	0.40	21	4.00	137	26.20	208	39.80	154	29.50	3.94	0.87
3. แนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรให้แก่เพื่อนและน้อง	2	0.40	21	4.00	144	27.60	229	43.90	126	24.10	3.87	0.84
4. ช่วยเหลือคนชราหรือผู้พิการที่พบเห็น เช่น พาคนตาบอดข้ามถนน สละที่นั่งบนรถให้เด็กและคนชรา	9	1.70	45	8.60	160	30.70	204	39.10	104	19.90	3.67	0.95
5. ช่วยเหลือเพื่อนที่มีปัญหาเรื่องการเรียน เช่น ให้อิมูอุปกรณ์การเรียน อธิบายการบ้าน	4	0.80	26	5.00	119	22.80	200	38.30	173	33.10	3.98	0.91
6. ยินดีให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่เดือดร้อน เช่น บอกเส้นทางสำหรับผู้ที่หลงทาง	1	0.20	23	4.40	120	23.00	189	36.20	189	36.20	4.04	0.89
7. เต็มใจอาสาช่วยเหลืองานแก่เพื่อนและผู้อื่น	3	0.60	23	4.40	145	27.80	207	39.70	144	27.60	3.89	0.88
8. ชอบแก้ตัวแทนเพื่อนเพื่อไม่ให้เขาถูกตำหนิ	26	5.00	56	10.70	211	40.40	174	33.30	55	10.50	3.34	0.97
9. ให้ความสำคัญเพื่อนในการแก้ปัญหาชีวิตหรือการทำงานของเขา	7	1.30	21	4.00	138	26.40	234	44.80	122	23.40	3.85	0.87

2.1.2 การปฏิบัติจิตอาสาด้านการเสียสละต่อสังคมของนักเรียนมีการปฏิบัติระดับมาก คือ นักเรียนเคยร่วมบริจาคเงินหรือสิ่งของให้ผู้เดือดร้อน(คิดเป็นร้อยละ 37.50) นักเรียนมีส่วนร่วมในการดูแลสมบัติของส่วนรวม(คิดเป็นร้อยละ 42.50) นักเรียนยินดีช่วยเหลือและทำประโยชน์เพื่อสังคมเมื่อมีโอกาส(คิดเป็นร้อยละ 42.90) และนักเรียนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์โดยการเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม(คิดเป็นร้อยละ 34.70) นักเรียนมีการปฏิบัติระดับปานกลางคือ นักเรียนอาสาทำงานเพื่อส่วนรวม(คิดเป็นร้อยละ 40.40) เมื่อมีเวลาว่างนักเรียนชอบพัฒนาชุมชนที่อยู่ให้สวยงามน่าอยู่(คิดเป็นร้อยละ 41.40) หากต้องใช้ของส่วนรวมร่วมกัน นักเรียนยินดีสละให้ผู้ที่มีความจำเป็นมากกว่าก่อน(คิดเป็นร้อยละ 39.10) นักเรียนตั้งใจทำงานส่วนรวมให้เสร็จตามกำหนดก่อนทำงานส่วนตัว(คิดเป็นร้อยละ 36.20) และเชิญชวนให้เพื่อนและหรือผู้อยู่ในชุมชนให้มามีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียนหรือพัฒนาชุมชน(คิดเป็นร้อยละ 38.90) รายละเอียดดังตาราง 4.11

ตารางที่ 4. 11 ระดับการปฏิบัติจิตอาสาจำแนกตามรายด้านการเสียสละต่อสังคมของนักเรียน

รายละเอียด	ระดับการปฏิบัติของนักเรียน										M	SD
	น้อยที่สุด		น้อย		ปานกลาง		มาก		มากที่สุด			
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
1. เคยร่วมบริจาคเงินหรือสิ่งของให้ผู้เดือดร้อน เช่น บริจาคเงินช่วยเหลือผู้ที่ประสบภัย	0	0.00	24	4.60	139	26.60	196	37.50	163	31.20	3.95	0.87
2. มีส่วนร่วมในการดูแลสมบัติของส่วนรวม	6	1.10	29	5.60	179	34.30	222	42.50	86	16.50	3.68	0.85
3. อาสาทำงานเพื่อส่วนรวมเช่น ช่วยฟื้นฟูพื้นที่ประสบภัย ช่วยรักษาความสะอาดโรงเรียน	8	1.50	39	7.50	211	40.40	175	33.50	89	17.00	3.57	0.91
4. เมื่อมีเวลาว่างชอบพัฒนาชุมชนที่อยู่ให้สวยงาม น่าอยู่	36	6.90	98	18.80	216	41.40	113	21.60	59	11.30	3.12	1.06
5. หากต้องใช้ของส่วนรวมร่วมกัน ยินดีสละให้ผู้ที่มีความจำเป็นมากกว่าก่อน	4	0.80	38	7.30	204	39.10	188	36.00	88	16.90	3.61	0.88
6. ตั้งใจทำงานส่วนรวมให้เสร็จตามกำหนดก่อนทำงานส่วนตัว	8	1.50	45	8.60	189	36.20	155	29.70	125	23.90	3.66	0.98
7. ยินดีช่วยเหลือและทำประโยชน์เพื่อสังคมเมื่อมีโอกาส เช่น ร่วมกิจกรรมพัฒนาโรงเรียน	4	0.80	22	4.20	163	31.20	224	42.90	109	20.90	3.79	0.84
8. ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์โดยการเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม เช่น เก็บขยะริมคลอง ปลูกป่าชายเลน เป็นต้น	25	4.80	78	14.90	180	34.50	181	34.70	58	11.10	3.32	1.01
9. เชิญชวนให้เพื่อนหรือผู้อยู่ในชุมชนให้มามีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียนหรือพัฒนาชุมชน	48	9.20	82	15.70	203	38.90	138	26.40	51	9.80	3.12	1.08

2.1.3 การปฏิบัติจิตอาสาด้านการมุ่งมั่นพัฒนาของนักเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติระดับปานกลางคือนักเรียนร่วมรณรงค์ให้เพื่อนและผู้อื่นปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม(คิดเป็นร้อยละ 40.40) นักเรียนร่วมรณรงค์ให้เพื่อนและผู้อื่นปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม(คิดเป็นร้อยละ 43.30) นักเรียนชักชวนเพื่อนและผู้อื่นร่วมทำกิจกรรมพัฒนาในสังคมเมื่อมีโอกาส(คิดเป็นร้อยละ 39.50) นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน /ชุมชน(คิดเป็นร้อยละ 43.10) นักเรียนเชิญชวนให้ผู้อื่นเห็นประโยชน์ของการทำกิจกรรมเพื่อสังคม(คิดเป็นร้อยละ 37.50) หากมีปัญหาเกิดขึ้นในสังคม/ชุมชน/โรงเรียน และนักเรียนสามารถช่วยแก้ปัญหาได้นักเรียนจะรีบทำทันที(คิดเป็นร้อยละ 40.60) นักเรียนพยายามมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคมเพื่อมุ่งหวังให้สังคมมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น(คิดเป็นร้อยละ 40.00) และหากนักเรียนพบเห็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องในสังคมนักเรียนจะรีบแจ้งข้อมูลให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบเพื่อแก้ไขทันทีหรือตักเตือนไม่ทำให้ทำ

พฤติกรรมนั้น(คิดเป็นร้อยละ 35.20) นักเรียนมีการปฏิบัติระดับมาก คือ นักเรียนเต็มใจให้ความร่วมมือในกิจกรรมส่วนรวม(คิดเป็นร้อยละ 41.60) และนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาสังคมเมื่อมีโอกาส(คิดเป็นร้อยละ 38.70) รายละเอียดดังตาราง 4.12

ตารางที่ 4. 12 ระดับการปฏิบัติจิตอาสาจำแนกตามรายด้านการมุ่งมั่นพัฒนาของนักเรียน

รายละเอียด	ระดับการปฏิบัติของนักเรียน										M	SD
	น้อยที่สุด		น้อย		ปานกลาง		มาก		มากที่สุด			
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
1. ร่วมรณรงค์ให้ผู้อื่นตระหนักถึงปัญหาและร่วมกันแก้ไขปัญหาในสังคม	23	4.40	72	13.80	211	40.40	155	29.70	61	11.70	3.30	0.99
2. ร่วมรณรงค์ให้เพื่อนและผู้อื่นปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม	26	5.00	67	12.80	226	43.30	150	28.70	53	10.20	3.26	0.97
3. ชักชวนเพื่อนและผู้อื่นร่วมทำกิจกรรมพัฒนาในสังคมเมื่อมีโอกาส	21	4.00	84	16.10	206	39.50	150	28.70	61	11.70	3.28	1.00
4. เข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน /ชุมชน	20	3.80	66	12.60	225	43.10	133	25.50	78	14.90	3.35	1.00
5. เต็มใจให้ความร่วมมือในกิจกรรมของส่วนรวม	4	0.80	41	7.90	151	28.90	217	41.60	109	20.90	3.74	0.90
6. เชิญชวนให้ผู้อื่นเห็นประโยชน์ของการทำกิจกรรมเพื่อสังคม	18	3.40	59	11.30	196	37.50	176	33.70	73	14.00	3.43	0.98
7. เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาสังคมเมื่อมีโอกาส	15	2.90	41	7.90	178	34.10	202	38.70	86	16.50	3.58	0.95
8. หากมีปัญหากเกิดขึ้นในสังคม/ชุมชน/โรงเรียน และฉันสามารถช่วยแก้ปัญหาได้ จะรีบทำทันที	13	2.50	61	11.70	212	40.60	167	32.00	69	13.20	3.42	0.94
9. พยายามมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคมเพื่อมุ่งหวังให้สังคมมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น	15	2.90	44	8.40	209	40.00	177	33.90	77	14.80	3.49	0.94
10. หากพบเห็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องในสังคมฉันจะรีบแจ้งข้อมูลให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบเพื่อแก้ไขทันทีหรือดักเตือนไม่ทำพฤติกรรม	23	4.40	54	10.30	184	35.20	167	32.00	94	18.00	3.49	1.04

2.2 ค่าสถิติพื้นฐานระดับจิตอาสาของนักเรียน

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานระดับจิตอาสาของนักเรียนในภาพรวมมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษา ลักษณะการกระจายและการแจกแจงระดับจิตอาสา โดยผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานระดับ จิตอาสาในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57 แสดงว่านักเรียนมีจิตอาสาในระดับสูง เมื่อจำแนกเป็นราย ด้าน พบว่า นักเรียนมีระดับจิตอาสาในระดับสูงในด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ($M = 3.76$) และด้านการ เสียสละต่อสังคม ($M = 3.54$) แต่ในด้านการมุ่งมั่นพัฒนา ($M = 3.44$) นักเรียนมีระดับจิตอาสาใน ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย เห็นได้ว่า นักเรียนมีระดับจิตอาสา 3 ด้าน โดยในด้านการช่วยเหลือผู้อื่นใกล้เคียงกันมากที่สุด และการมุ่งมั่น พัฒนา นักเรียนมีระดับจิตอาสาแตกต่างกันมากที่สุด เมื่อพิจารณาค่าความเบ้ (Sk) พบว่า การแจกแจง มีความเบ้อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($Sk = -0.22$) และค่าความโด่ง (Ku) พบว่า การ แจกแจงมีความโด่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($Ku = 0.14$) รายละเอียดดังตาราง 4.13

ตารางที่ 4. 13 ระดับจิตอาสาของนักเรียนในภาพรวม

จิตอาสา	<i>N</i>	<i>Min</i>	<i>Max</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>CV</i> (%)	<i>Sk</i>	<i>Ku</i>
1. การช่วยเหลือผู้อื่น	522	1.78	4.78	3.76	0.52	13.83	-0.43*	0.19
2. การเสียสละต่อสังคม	522	1.44	5.00	3.54	0.65	18.36	-0.05	0.00
3. การมุ่งมั่นพัฒนา	522	1.00	5.00	3.44	0.71	20.64	-0.38*	0.44*
รวม	522	1.61	4.93	3.57	0.56	15.69	-0.22	0.14

หมายเหตุ : SE of $Sk = 0.11$; SE of $Ku = 0.21$; * $p < .05$

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานระดับจิตอาสาของนักเรียนจำแนกตามโรงเรียนมีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาลักษณะการกระจายและการแจกแจงระดับจิตอาสาในแต่ละโรงเรียน โดยผลการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ยระดับจิตอาสาพบว่า โรงเรียนที่มีค่าเฉลี่ยระดับจิตอาสาสูงสุด 3 อันดับแรกคือ โรงเรียนที่ 9, 5 และ 7 ตามลำดับ ($M = 3.82, 3.65$ และ 3.60 ตามลำดับ) รายละเอียดดังตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4. 14 ระดับจิตอาสาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาจำแนกโรงเรียน

โรงเรียนที่	<i>N</i>	<i>Min</i>	<i>Max</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>CV</i> (%)	<i>Sk</i>	<i>Ku</i>
1	59	1.61	4.64	3.42	0.57	16.59	-0.98	2.03
2	58	2.61	4.36	3.52	0.46	12.99	-0.07*	-0.80*
3	59	2.29	4.61	3.59	0.47	12.95	-0.24*	0.31*
4	58	2.39	4.64	3.51	0.54	15.45	0.24*	-0.39*

โรงเรียนที่	N	Min	Max	M	SD	CV (%)	Sk	Ku
5	56	2.68	4.75	3.65	0.58	15.94	0.24*	-1.18*
6	60	1.68	4.71	3.55	0.62	17.47	-0.54*	0.38*
7	59	2.07	4.93	3.60	0.62	17.21	-0.42*	-0.29*
8	57	2.04	4.86	3.51	0.65	18.49	0.42*	-0.31*
9	56	2.93	4.68	3.82	0.41	10.70	-0.13*	-0.33*

หมายเหตุ : * $p < .05$

2.2 การเปรียบเทียบระดับจิตอาสาของนักเรียนตามตัวแปรภูมิภาค

การเปรียบเทียบระดับจิตอาสาของนักเรียนตามตัวแปรภูมิภาค ประกอบด้วยเพศ สังกัดโรงเรียน ขนาดโรงเรียนและระดับชั้นของนักเรียน โดยใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติทีและสถิติเอฟรายละเอียดมีดังนี้

2.2.1 การเปรียบเทียบระดับจิตอาสาของนักเรียนจำแนกตามเพศ

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับจิตอาสาของนักเรียนจำแนกตามเพศพบว่า ในภาพรวมระดับจิตอาสาของนักเรียนเพศชายและเพศหญิงไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ($t = 1.57$, $df = 520$, $p = 0.12$) เมื่อพิจารณาตามรายด้านพบว่า ระดับจิตอาสาด้านการช่วยเหลือผู้อื่นของนักเรียนเพศชายและเพศหญิงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ($t = 3.44$, $df = 514.29$, $p = 0.02$) โดยนักเรียนเพศหญิงมีระดับจิตอาสาสูงกว่านักเรียนเพศชาย ($M = 3.84$ และ $M = 3.69$ ตามลำดับ) ส่วนระดับจิตอาสาด้านการเสียสละต่อสังคมและการมุ่งมั่นพัฒนาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 1.25$, $df = 520.00$, $p = 0.21$; $t = 0.04$, $df = 520.00$, $p = 0.97$) รายละเอียดดังตาราง 4.15

ตารางที่ 4.15 การเปรียบเทียบระดับจิตอาสาของนักเรียนจำแนกตามเพศ

ด้าน	N	M	SD	Levene's Test for Equality of Variances			t	df	p
				F	p	Equal variances			
การช่วยเหลือผู้อื่น									
1. ชาย	265	3.69	0.55	5.54*	0.02	not assumed	3.44*	514.29	.00
2. หญิง	257	3.84	0.48						
การเสียสละต่อสังคม									
1. ชาย	265	3.50	0.66	1.02	0.31	assumed	1.25	520.00	.21
2. หญิง	257	3.57	0.64						
ด้าน	N	M	SD	Levene's Test for Equality of			t	df	p

				Variances					
				F	p	Equal variances			
การมุ่งมั่นพัฒนา									
1. ชาย	265	3.43	0.73	0.20	0.65	assumed	0.04	520.00	.97
2. หญิง	257	3.44	0.69						
ภาพรวมจิตอาสา									
1. ชาย	265	3.54	0.57	0.85	0.36	assumed	1.57	520.00	.12
2. หญิง	257	3.61	0.54						

หมายเหตุ : * $p < .05$

2.2.2 การเปรียบเทียบระดับจิตอาสาของนักเรียนตามสังกัดโรงเรียน

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับจิตอาสาของนักเรียนจำแนกตามสังกัดพบว่า ในภาพรวมระดับจิตอาสาของนักเรียนแต่ละสังกัดไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ($F = 4.25$, $df_1=2$, $df_2 = 519$, $p = 0.02$) แสดงว่าระดับจิตอาสาของนักเรียนในแต่ละสังกัดไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาตามรายด้านพบว่า ระดับจิตอาสาแต่ละด้านของนักเรียนในแต่ละสังกัดไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เช่นกัน รายละเอียดดังตาราง 4.16

ตารางที่ 4. 16 การเปรียบเทียบระดับจิตอาสาของนักเรียนจำแนกตามสังกัดโรงเรียน

	N	M	SD	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p	ทดสอบรายคู่
การช่วยเหลือผู้อื่น										
1. สพฐ.	174	3.73	0.55	ระหว่างกลุ่ม	0.72	2	0.36	1.32	.27	-
2. สกอ.	176	3.74	0.47	ภายในกลุ่ม	141.22	519	0.27			
3. สช.	172	3.82	0.54	รวม	141.94	521				
รวม	522	3.76	0.52	Levene's Test: $F = 3.68$, $df_1=2$, $df_2=519$, $p=0.03$						
การเสียสละต่อสังคม										
1. สพฐ.	174	3.53	0.68	ระหว่างกลุ่ม	1.50	2	0.75	1.77	.17	-
2. สกอ.	176	3.47	0.58	ภายในกลุ่ม	218.77	519	0.42			
3. สช.	172	3.60	0.69	รวม	220.27	521				
รวม	522	3.54	0.65	Levene's Test: $F = 2.63$, $df_1=2$, $df_2=519$, $p=0.07$						

	N	M	SD	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p	ทดสอบรายคู่
การมุ่งมั่นพัฒนา										
1. สพฐ.	174	3.46	0.72	ระหว่างกลุ่ม	3.00	2	1.50	3.01	.05	-
2. สกอ.	176	3.33	0.63	ภายในกลุ่ม	258.13	519	0.50			
3. สช.	172	3.51	0.76	รวม	261.13	521				
รวม	522	3.44	0.71	Levene's Test: F = 3.55, df1=2, df2=519, p=0.03						
ภาพรวมจิตอาสา										
1. สพฐ.	174	3.57	0.58	ระหว่างกลุ่ม	1.38	2	0.69	2.22	.11	-
2. สกอ.	176	3.51	0.50	ภายในกลุ่ม	160.73	519	0.31			
3. สช.	172	3.64	0.58	รวม	162.10	521				
รวม	522	3.57	0.56	Levene's Test: F = 4.25, df1=2, df2=519, p=0.02						

หมายเหตุ : * $p < .05$

2.2.3 การเปรียบเทียบระดับจิตอาสาของนักเรียนตามขนาดโรงเรียน

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับจิตอาสาของนักเรียนจำแนกตามขนาดโรงเรียนพบว่า ในภาพรวมระดับจิตอาสาของนักเรียนแต่ละขนาดโรงเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ($F = 1.73$, $df1=2$, $df2=519$, $p=.18$) แสดงว่าระดับจิตอาสาของนักเรียนในแต่ละขนาดไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาตามรายด้านพบว่า ระดับจิตอาสาแต่ละด้านของนักเรียนในแต่ละขนาดไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เช่นกัน รายละเอียดดังตาราง 4.17

ตารางที่ 4. 17 การเปรียบเทียบระดับจิตอาสาของนักเรียนจำแนกตามขนาดโรงเรียน

	N	M	SD	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p	ทดสอบรายคู่
การช่วยเหลือผู้อื่น										
1. ปานกลาง	175	3.73	0.56	ระหว่างกลุ่ม	1.11	2	0.55	2.04	.13	-
2. ใหญ่	172	3.73	0.49	ภายในกลุ่ม	140.84	519	0.27			
3. ใหญ่พิเศษ	175	3.83	0.51	รวม	141.94	521				
รวม	522	3.76	0.52	Levene's Test: F = 1.78, df1=2, df2=519, p=.17						

	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	<i>F</i>	<i>p</i>	ทดสอบรายคู่
การเสี่ยสละต่อสังคม										
1. ปานกลาง	175	3.50	0.66	ระหว่างกลุ่ม	0.94	2	0.47	1.11	.33	-
2. ใหญ่	172	3.51	0.69	ภายในกลุ่ม	219.33	519	0.42			
3. ใหญ่พิเศษ	175	3.59	0.60	รวม	220.27	521				
รวม	522	3.54	0.65	Levene's Test: $F = 1.57, df1=2, df2=519, p=.20$						
การมุ่งมั่นพัฒนา										
1. ปานกลาง	175	3.41	0.68	ระหว่างกลุ่ม	2.79	2	1.40	2.80	.06	-
2. ใหญ่	172	3.36	0.79	ภายในกลุ่ม	258.34	519	0.50			
3. ใหญ่พิเศษ	175	3.53	0.64	รวม	261.13	521				
รวม	522	3.44	0.71	Levene's Test: $F = 2.87, df1=2, df2=519, p=.06$						
ภาพรวมจิตอาสา										
1. ปานกลาง	175	3.54	0.54	ระหว่างกลุ่ม	1.63	2	0.81	2.63	.07	-
2. ใหญ่	172	3.52	0.60	ภายในกลุ่ม	160.48	519	0.31			
3. ใหญ่พิเศษ	175	3.65	0.52	รวม	162.10	521				
รวม	522	3.57	0.56	Levene's Test: $F = 1.73, df1=2, df2=519, p=.18$						

หมายเหตุ : * $p < .05$

2.2.4 การเปรียบเทียบระดับจิตอาสาของนักเรียนตามระดับชั้นของนักเรียน

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับจิตอาสาจำแนกตามระดับชั้นของนักเรียน พบว่า ในภาพรวมระดับจิตอาสาของนักเรียนแต่ละระดับชั้นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ($F = 1.20, df1=2, df2=519, p=.30$) แสดงว่านักเรียนแต่ละระดับชั้นมีระดับจิตอาสาไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่า ระดับจิตอาสาด้านการช่วยเหลือผู้อื่นแต่ละระดับชั้นของนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 0.90, df1=2, df2=519, p=.41$) แสดงว่าระดับจิตอาสาของนักเรียนอย่างน้อยหนึ่งระดับชั้นแตกต่างกัน และเมื่อทดสอบตามรายคู่ด้วยวิธี bonferroni พบว่า ระดับจิตอาสาด้านการช่วยเหลือผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 รายละเอียดดังตาราง 4.18

ตารางที่ 4. 18 การเปรียบเทียบระดับจิตอาสาของนักเรียนจำแนกตามระดับชั้นของนักเรียน

	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	แหล่งความ แปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	<i>F</i>	<i>p</i>	ทดสอบ รายคู่
การช่วยเหลือผู้อื่น										
1. ม.4	177	3.85	0.48	ระหว่างกลุ่ม	1.94	2	0.97	3.59 [*]	0.03	(1) > (3)
2. ม.5	174	3.73	0.52	ภายในกลุ่ม	140.01	519	0.27			
3. ม.6	171	3.71	0.56	รวม	141.94	521				
รวม	522	3.76	0.52	Levene's Test: $F = 0.90, df1=2, df2=519, p=.41$						
การเสียสละต่อสังคม										
1. ม.4	177	3.59	0.58	ระหว่างกลุ่ม	1.13	2	0.56	1.34	0.26	-
2. ม.5	174	3.47	0.67	ภายในกลุ่ม	219.14	519	0.42			
3. ม.6	171	3.54	0.69	รวม	220.27	521				
รวม	522	3.54	0.65	Levene's Test: $F = 2.20, df1=2, df2=519, p=.11$						
การมุ่งมั่นพัฒนา										
1. ม.4	177	3.50	0.67	ระหว่างกลุ่ม	1.25	2	0.62	1.25	0.29	-
2. ม.5	174	3.38	0.70	ภายในกลุ่ม	259.88	519	0.50			
3. ม.6	171	3.43	0.75	รวม	261.13	521				
รวม	522	3.44	0.71	Levene's Test: $F = 0.56, df1=2, df2=519, p=.57$						
ภาพรวมจิตอาสา										
1. ม.4	177	3.64	0.51	ระหว่างกลุ่ม	1.18	2	0.59	1.90	0.15	-
2. ม.5	174	3.53	0.56	ภายในกลุ่ม	160.93	519	0.31			
3. ม.6	171	3.56	0.60	รวม	162.10	521				
รวม	522	3.57	0.56	Levene's Test: $F = 1.20, df1=2, df2=519, p=.30$						

หมายเหตุ : * $p < .05$

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ลักษณะและแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีจิตอาสา

จากการศึกษากรณีศึกษาเกี่ยวกับลักษณะและแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีจิตอาสา เมื่อพิจารณาประเด็นที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ พบว่าทุกกรณีศึกษามีแนวปฏิบัติที่คล้ายกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำเสนอผลการศึกษาในภาพรวม ดังนี้

ลักษณะการจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีจิตอาสา

จากการสัมภาษณ์หัวหน้ากลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและนักเรียนที่ทำกิจกรรมจิตอาสา พบว่าโรงเรียน มีการแต่งตั้งคณะดำเนินการซึ่งประกอบไปด้วยหัวหน้ากลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและคณะกรรมการกลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนซึ่งมีหน้าที่พิจารณาความเหมาะสมของกิจกรรมที่นักเรียนเลือกปฏิบัติและครูที่ปรึกษากิจกรรมเป็นผู้รับผิดชอบดูแลและประเมินผลการทำกิจกรรมของนักเรียน โดยนักเรียนจะมีการรวมกลุ่มกันคิดกิจกรรมที่นักเรียนสนใจและเชิญอาจารย์มาเป็นที่ปรึกษากิจกรรม และมีกิจกรรมจิตอาสาที่โรงเรียนเป็นผู้จัดให้นักเรียนและกิจกรรมที่นักเรียนคิดเอง การทำกิจกรรมจิตอาสา มีทั้งการทำกิจกรรมในเวลาเรียนและนอกเวลาเรียน กิจกรรมที่จัดมีทั้งกิจกรรมภายในกิจกรรมภายนอกโรงเรียนและกิจกรรมที่ทำร่วมกับหน่วยงานภายนอก บางกิจกรรมต้องทำอย่างต่อเนื่อง บางกิจกรรมก็ทำเสร็จสิ้นภายในครั้งเดียว กิจกรรมที่จัดมีหลากหลายทั้งกิจกรรมด้านอนุรักษ์ธรรมชาติ เช่นการสร้างฝายชะลอน้ำ กิจกรรมด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น อ่านอัดเสียงให้คนตาบอดฟัง กิจกรรมด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรม เช่น เข้าค่ายธรรมะ กิจกรรมด้านสาธารณสุข เช่น ช่วยเหลือผู้ป่วยตามโรงพยาบาล ตัวอย่างผลการสัมภาษณ์ปรากฏดังนี้

ที่โรงเรียนจะจัดเป็นโครงการครบวงจรจิตอาสา ทำกิจกรรมเดือนละ 1 ครั้ง โดยทางโรงเรียน กำหนดกิจกรรม และประชาสัมพันธ์รับสมัครนักเรียนที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม มีประชาสัมพันธ์ทางเว็บไซต์ด้วยนะคะ โดยที่ผู้ปกครองสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ด้วย กิจกรรมที่นักเรียนและผู้ปกครองสนใจเข้าร่วมกิจกรรมมาก เช่น การไปปลูกปะการังเทียมที่สตหีบ การสร้างฝายชะลอน้ำ เป็นต้น

(หัวหน้ากลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนที่ 8)

ที่โรงเรียนการทำจิตอาสาให้เป็นลักษณะของชมรมเป็นคนทำ ในชมรมนั้นจะมีนักเรียนทุกระดับ ไม่แยกระดับชั้น เช่น กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมกีฬา กิจกรรมวิชาการ แล้วแต่ใครจะสังกัดตรงไหน แต่ก็มีกิจกรรมจิตอาสาของแต่ละกลุ่มสาระวิชาเค้าก็ทำนะ เช่น กลุ่มสังคม ทำกิจกรรมที่ช่วยน้อง รับสมัครคนทั่วทั่วไป แต่สุดท้ายก็ทำร่วมกับชมรมด้วย กลุ่มสาระฯที่ชำนาญเด็กก็จะไปหาบาทมาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาชมรม ทำเป็นรูปแบบของชมรมซึ่งจะสังกัดฝ่ายวิชาการ แต่ก็มีบางชมรมที่สังกัดฝ่ายกิจการนักเรียนด้วยเป็นลักษณะการทำกิจกรรมรวม

(หัวหน้ากลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนที่ 5)

จำนวนนักเรียนในชมรมจะกระจายกันไป อย่างมากไม่ควรเกิน 50 คน เรามีชมรมไม่ต่ำกว่า 20 ชมรม เราให้เด็ก ม.5 เป็นประธานชมรม ม.4 เป็นรองประธาน ส่วน ม.6 จะไม่ค่อยให้เป็นเพราะส่วนใหญ่จะเตรียมตัวสอบ เรามีการประเมินชมรมโดยดูผลงานของปีที่ผ่านมาหากมีผลงานคุณก็ต่อ แต่ถ้าไม่มีผลงาน จะไม่อนุมัติให้จดทะเบียนชมรมต่อ แต่ถ้ามีผลงานเราจะมิงบสนับสนุนให้ โดยปีแรกให้ 1000 ถ้าชมรมมีผลงานปีถัดไปให้ 3000 เพื่อสนับสนุนในเรื่องของค่าทำกิจกรรม ใครไม่มีผลงานปีต่อไปก็จบ สต๊าฟของชมรมก็ต้องย้ายไปสังกัดชมรมอื่น นี่เป็นส่วนหนึ่งของการวัดและประเมินผลของเราเหมือนกัน

(หัวหน้ากลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนที่ 5)

หัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจะกลั่นกรองว่ากิจกรรมที่นักเรียนไปทำเหมาะสมหรือไม่ เป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ เพราะบางที่นักเรียนตั้งใจไปเที่ยวมากกว่า ค่าจะไปในที่ที่เค้าอยากไป พอดูรายละเอียดแล้วไม่ได้ประโยชน์อะไรเลยและอาจารย์ที่ปรึกษาบางคนก็ตามใจเด็ก

(หัวหน้ากลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนที่ 5)

กิจกรรมจิตอาสาที่จัดขึ้นจะเป็นกิจกรรมส่งเสริมที่ออกไปภายนอกโรงเรียน เช่น ออกไปพัฒนา ออกไปปลูกป่าชายเลน ออกไปอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เก็บขยะริมลำคลองริมน้ำตก ทำให้เด็กได้สัมผัสธรรมชาติและไปทำกิจกรรมกลุ่มของเค้าด้วย ไปบริจาคสิ่งของให้เด็กด้อยโอกาส ไปอ่านหนังสือให้ผู้ป่วยระยะสุดท้ายฟัง อ่านอัดเทปไปให้โรงเรียนคนตาบอดฟัง มีกิจกรรมหลากหลาย นักเรียนรวมกลุ่มตามความสมัครใจ เราไม่บังคับ ไปหาอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมเองและนักเรียนมีไปหาสปอนเซอร์เอง เป็นกิจกรรมที่นักเรียนคิดเอง ถ้าเป็นของระดับชั้น โรงเรียนเป็นผู้จัด เช่น ค่ายคุณธรรม นิมนต์พระคุณเจ้ามาเทศนา เข้าค่ายกันเลยเป็นค่ายธรรมะ ซึ่งอันนี้ถือว่าเป็นกิจกรรมภายใน

(หัวหน้ากลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนที่ 5)

แนวทางการจัดกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียน

จากการสัมภาษณ์หัวหน้ากลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและนักเรียนเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมจิตอาสา สรุปแนวทางในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีจิตอาสาได้ ดังนี้

1. ให้นักเรียนทำกิจกรรมจิตอาสาตามความสนใจ ความถนัดและด้วยความสมัครใจ
2. ให้นักเรียนทำกิจกรรมจิตอาสาอย่างหลากหลายทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

3. ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการนำเสนอ ออกแบบและวางแผนทำกิจกรรมจิตอาสา
4. สถานศึกษาควรสำรวจความต้องการและความสนใจของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา
5. สถานศึกษาจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน คือ กิจกรรมด้านการพัฒนาเยาวชนและส่งเสริมการเรียนรู้ กิจกรรมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กิจกรรมด้านสาธารณสุขและพัฒนาคุณภาพชีวิตและกิจกรรมด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรม

ตัวอย่างผลการสัมภาษณ์ปรากฏดังนี้

แนวทางการจัดกิจกรรมจิตอาสาต้องเริ่มตั้งแต่เด็ก ครูอย่าปลูกฝังว่าทำแล้วได้คะแนน แต่ปลูกฝังให้รู้จักการเผื่อแผ่ การช่วยเหลือกัน และไม่ขอให้กิจกรรมพัฒนาทำฝ่ายเดียว โรงเรียนต้องกำหนดให้ทุกรายวิชาต้องบูรณาการกัน สมมุตินักเรียนเก่งคณิตศาสตร์ก็ต้องเอามาช่วยสอนเพื่อนเป็นจิตอาสา เอาเด็กเก่ง ตอนเย็นๆ มาช่วยสอนเพื่อนเป็นชมรมดูแลเพื่อน ไม่ต้องเสียเงินไปเรียนพิเศษ ทำแล้วให้ทำตลอด

(หัวหน้ากลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนที่ 5)

กิจกรรมควรเป็นกิจกรรมที่ได้ทำร่วมกันกับเพื่อน บางครั้งก็นำเสนอกิจกรรมจิตอาสาที่สนใจด้วยตนเองนอกเหนือจากกิจกรรมจิตอาสาที่โรงเรียนกำหนดให้ทำและเป็นผู้เลือกทำกิจกรรมด้วยตนเองตามความสนใจและความต้องการ

(นักเรียน โรงเรียนที่ 5)

ที่โรงเรียนจะจัดกิจกรรมจิตอาสาเป็น 3 ลักษณะคือกิจกรรมภายในโรงเรียน กิจกรรมภายนอกโรงเรียน และกิจกรรมที่ทำร่วมกับหน่วยงานภายนอก โดยหน่วยงานภายนอกทำหนังสือมาให้ส่งนักเรียนไปร่วมกิจกรรมก็มี แต่จะมีการจำกัดจำนวนนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม

(หัวหน้ากลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนที่ 7)

ทางโรงเรียนมีกิจกรรมให้นักเรียนทำตามความสนใจและสมัครใจ ไม่มีการบังคับ มีกิจกรรมให้นักเรียนทำอย่างหลากหลาย ไม่ได้กำหนดระดับชั้นของนักเรียนแต่เน้นนักเรียนที่สนใจจริง ๆ บางทีตัวเค้าจะเป็นคนเสนอกิจกรรมที่เค้าสนใจ โรงเรียนก็พิจารณาดูความเหมาะสมอีกที

(หัวหน้ากลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนที่ 7)

กิจกรรมมีทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน โดยมีครูที่ปรึกษากิจกรรมเป็นผู้ให้คำแนะนำ การทำกิจกรรมจิตอาสาจะทำกับกลุ่มเพื่อนสนิทเป็นส่วนใหญ่

(นักเรียน โรงเรียนที่ 7)

การบำเพ็ญประโยชน์ การทำกิจกรรมจิตอาสาไม่ได้ทำครบชั่วโมงแล้วหยุด ไม่ได้ทำเพื่อให้ครบชั่วโมง แต่ทำจากจิตใจภายในจิตใจดีสำนึกทำอย่างต่อเนื่องมีโอกาสก็ต้องทำต่อ ทำต่อไปเรื่อยๆ ไม่ใช่ทำเพื่อคะแนน

(หัวหน้ากลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนที่ 5)

ผมมองว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีจิตอาสาของนักเรียนอันดับหนึ่งเลยก็คือสถาบันครอบครัว เป็นสถาบันแรกที่ส่งเสริมการมีจิตอาสาของนักเรียน และต่อมาก็โรงเรียน โรงเรียนมีการส่งเสริมกิจกรรมจิตอาสาอย่างน้อยแค่วันไหน โรงเรียนโดยวิชาการต้องมีการบูรณาการกิจกรรมไม่ใช่ให้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทำฝ่ายเดียว หรือกลุ่มสาระฯใดทำอย่างเดียว

(หัวหน้ากลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนที่ 5)

การดำเนินกิจกรรมนักเรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน แต่ที่โรงเรียนจะทำเป็นรูปแบบชมรม แต่ที่อื่นทำเป็นชุมนุม มีการประเมินผลกิจกรรมที่นักเรียนไปทำ โรงเรียนกำหนดให้มีการพบสมาชิกชมรม 4 ครั้ง โดยเจอกันเดือนละครึ่ง เพื่อนัดหมาย เพื่อแบ่งหน้าที่ หรือแจ้งขอบข่ายงานและเพื่อประเมินผลกิจกรรมที่ไปทำมา สมาชิกพบอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อสรุปงาน ตอนสิ้นเทอม

(หัวหน้ากลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนที่ 5)

การทำกิจกรรมจิตอาสาต้องเป็นกิจกรรมที่นักเรียนสนใจทำด้วยตนเอง ไม่บังคับ เราเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นผ่านทางแบบประเมินการร่วมกิจกรรม ที่เค้าสามารถเขียนข้อเสนอแนะว่าเค้าอยากทำกิจกรรมจิตอาสาอะไร แบบไหน

(หัวหน้ากลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนที่ 9)

มีกิจกรรมให้เลือกมากเหมือนกัน ก็จะเลือกกิจกรรมที่สนใจและเพื่อนก็สนใจ จะได้ทำกับกลุ่มเพื่อนเหมือนไปเที่ยวแล้วได้ทำกิจกรรมช่วยเหลือคนอื่นด้วย

(นักเรียน โรงเรียนที่ 9)

กิจกรรมที่จัดเป็นกิจกรรมภายนอกโรงเรียน โดยบางกิจกรรมก็ทำต่อเนื่อง เช่น การสร้างฝาย ต้องทำต่อเนื่องเพราะมีหลายฝาย บางกิจกรรมก็ทำครั้งเดียวจบ เช่น การไปสร้างบ้านให้คนที่บางปู สมุทรปราการ เวลาไปเราก็จะไปวันหยุดเสาร์ อาทิตย์

(หัวหน้ากลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนที่ 9)

ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมจิตอาสา

จากการสัมภาษณ์หัวหน้ากลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมจิตอาสา สรุปได้ดังนี้

1. ควรให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมจิตอาสาให้มากขึ้น
2. ควรมีการตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรมจิตอาสาแก่นักเรียนปฏิบัติ
3. นักเรียนที่มีภาระการเรียนพิเศษส่งผลให้การทำกิจกรรมจิตอาसान้อยลง
4. การทำกิจกรรมจิตอาสาไม่ควรใช้คะแนนเป็นตัวล่อ ต้องให้นักเรียนทำกิจกรรมเพราะอยากทำ

ตัวอย่างผลการสัมภาษณ์ปรากฏดังนี้

ผู้ปกครองของโรงเรียนเรอบทบาทยังน้อยอยู่นิดหนึ่ง แต่ก็จะช่วยโดยปริยายเช่นลูกเค้าเป็นประธานชมรม เค้าก็จะอยู่เบื้องหลังสนับสนุนมากกว่า เช่น ทารกให้ ทาสถานที่ให้ โดยไม่ต้องขอผู้ปกครองไม่ได้เข้ามาสนับสนุนเป็นทางการแต่จะอยู่เบื้องหลัง บางที่บริษัทของเขาสนับสนุน

(หัวหน้ากลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนที่ 5)

บางครั้งเด็กเองไปหาอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วบางทีลำบากใจเหมือนไปเพิ่มภาระงานให้อาจารย์ เพราะภาระงานของโรงเรียนก็เยอะ ภายหลังโรงเรียนก็เลยแก้ปัญหาการหาอาจารย์ที่ปรึกษาชมรมยากโดยใครที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาชมรมก็ถือว่าเป็นภาระงานให้ด้วย

(หัวหน้ากลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนที่ 5)

ไปขออาจารย์ให้เป็นที่ปรึกษากิจกรรม บางทีอาจารย์ก็เป็นไม่ได้เพราะอาจารย์มีงานล้นมืออยู่แล้วไม่มีเวลามาดูพวกเรา ให้ลองหาอาจารย์ท่านอื่นดูก่อน

(นักเรียน โรงเรียนที่ 5)

บางกิจกรรมที่ต้องไปค้างคืน ผู้ปกครองจะไม่อนุญาตเพราะเป็นห่วง และบางครั้งก็ติดเรียนพิเศษ ทำให้ไม่ได้ไป

(นักเรียน โรงเรียนที่ 5)

ปัญหากรณีที่เด็กค่อนข้างมีการเรียนพิเศษเยอะ เสาร์ อาทิตย์ ต้องเรียนพิเศษพอจะไปทำกิจกรรมจิตอาสาทำให้เสียโอกาสเรียนพิเศษ ยิ่ง ม.ปลายนักเรียนยิ่งต้องสะสมแต้มคะแนน ทำให้การทำกิจกรรมจิตอาสาจะน้อยหน่อย แต่ถ้าทำแล้วได้คะแนนนักเรียนจะทำ ครูเราบางคนก็ผิดพอจะให้นักเรียนทำอะไรก็ นักเรียนทำนี่หน่อยเดียวเพิ่มคะแนนให้ เดี่ยวนี้เป็นทุกโรงเรียน ทำให้นักเรียนเข้าใจผิด ทำแล้วต้องได้คะแนน ทำให้จิตอาสาห่างเหิน ผมยังแชนนักเรียนโรงเรียนผมเลย ถ้าลองบอกแก่นักเรียนเก็บขยะหน่อยเร็ว ไม่มีใครเก็บหรอก แต่ถ้าครูบอกว่า 5 คะแนนเมื่อไหร่ทุกคนวิ่งแทบจะหัวชนกัน ขยะแทบจะแย่งกัน

(หัวหน้ากลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนที่ 5)

บางครั้งการไปทำกิจกรรม ไม่ได้เป็นไปตามกำหนดเวลา ทำให้โรงเรียนต้องมีการเลื่อนวันเวลาออกไป เพราะเกี่ยวกับสภาพอากาศดินฟ้าอากาศ ฝนตกบ้าง เป็นอุปสรรค ทำให้ไปทำกิจกรรมจิตอาสาไม่ได้ เช่น การสร้างฝายชะลอน้ำ การไปปลูกปะการังเทียม ถ้าฝนตกก็ไปไม่ได้

(หัวหน้ากลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนที่ 9)

บางกิจกรรม มีคนสนใจจำนวนมากแต่รับคนเข้าร่วมจำนวนจำกัด ทำให้ไปไม่ได้ทุกคน ต้องรอให้โรงเรียนจัดครั้งต่อไปเพราะอยากไปกับกลุ่มเพื่อนหลาย ๆ คน

(นักเรียน โรงเรียนที่ 9)

ช่วงเวลาในการทำกิจกรรมส่วนใหญ่ทำวันหยุดเสาร์อาทิตย์ ถ้าเสริมให้ทำนอกเวลาเรียนได้ก็จะสนับสนุนให้ไปทำนอกเวลาเรียน ถ้าในเวลาเรียนจะอนุญาตให้วันเดียว ถ้าไปศุกร์ เสาร์ อาทิตย์ ได้ OK แต่ถ้าเป็นจันทร์ อังคาร พุธ โรงเรียนจะไม่อนุญาตเพราะมันเป็นชั่วโมงการเรียน เด็กจะเสียโอกาสการเรียน

(หัวหน้ากลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนที่ 5)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์กิจกรรมส่งเสริมการมีจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษา: การวิจัยแบบผสมวิธี มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาและเปรียบเทียบระดับจิตอาสาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาจำแนกตามเพศ สังกัดโรงเรียน ขนาดโรงเรียนและระดับชั้นนักเรียน และ 2) วิเคราะห์ลักษณะและแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีจิตอาสาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ตัวอย่างในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(สพฐ) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา(สกอ.) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน(สช.) จำนวน 540 คน ซึ่งได้จากการสุ่มสองขั้นตอน (two-stages random sampling) สังกัดละ 3 โรงเรียน โดยเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ โรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดละ 1 โรงเรียน จำแนกตามระดับชั้นที่ศึกษา คือ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มัธยมศึกษาปีที่ 5 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระดับชั้นละ 20 คน ตัวอย่างในการวิจัยโรงเรียนละ 60 คน

ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ ได้แก่ 1) เพศ 2) สังกัดโรงเรียน 3) ขนาดโรงเรียน และ 4) ระดับชั้นนักเรียน โดยมีตัวแปรตามที่น่าสนใจศึกษา คือ จิตอาสา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการทำกิจกรรมจิตอาสา ประกอบด้วย 5 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลภูมิหลังของนักเรียน ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมของโรงเรียนมีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า(rating scale) 5 ระดับ ประกอบด้วยข้อคำถาม 16 ข้อ ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับกิจกรรมจิตอาสาที่โรงเรียนจัด มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check-List) ประกอบด้วยข้อคำถาม 24 ข้อ ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับกิจกรรมจิตอาสาอื่นๆ ที่โรงเรียนจัด ประกอบด้วยข้อคำถามปลายเปิด 2 ข้อ ตอนที่ 5 แบบสอบถามการปฏิบัติตนของนักเรียนมีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า(rating scale) 5 ระดับ ประกอบด้วยข้อคำถาม 28 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่หนึ่ง เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น เพื่อใช้อธิบายลักษณะของตัวอย่างและลักษณะของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย โดยวิเคราะห์ค่าสถิติบรรยาย (descriptive statistics) ส่วนที่สองวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามวิจัย โดยทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ทำการวิเคราะห์ลักษณะและแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีจิตอาสาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาโดยการวิเคราะห์เนื้อหา(content analysis) เพื่อวิเคราะห์ลักษณะและแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีจิตอาสาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

1.1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวอย่าง พบว่า จำนวนเพศชายและเพศหญิงใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 50.77 และร้อยละ 49.23 จำนวนนักเรียนศึกษาอยู่ในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่พิเศษเท่ากันคิดเป็นร้อยละ 33.52 และนักเรียนศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มัธยมศึกษาปีที่ 5 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 คิดเป็นร้อยละ 33.91 ร้อยละ 33.33 และร้อยละ 32.76 ตามลำดับ

1.2 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ผลการเรียนเฉลี่ยของนักเรียนจำแนกตามสังกัด พบว่า สังกัด สช. ผลการเรียนเฉลี่ยสูงสุด 3.33 สังกัด สพฐ ผลการเรียนเฉลี่ยต่ำสุด 3.00 และนักเรียนทั้งหมดมีผลการเรียนเฉลี่ยที่ 3.20

1.3 ระดับการปฏิบัติจิตอาสาของนักเรียนจำแนกตามรายด้าน พบว่า การปฏิบัติจิตอาสาด้านการช่วยเหลือผู้อื่นและด้านการเสียสละต่อสังคมของนักเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติระดับสูง การปฏิบัติจิตอาสาด้านการมุ่งมั่นพัฒนาของนักเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติระดับปานกลาง

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามวิจัย

2.1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับจิตอาสาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในภาพรวม พบว่า นักเรียนมีจิตอาสาระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมีระดับจิตอาสาในระดับสูง ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ($M = 3.76$) และด้านการเสียสละต่อสังคม ($M = 3.54$) แต่ด้านการมุ่งมั่นพัฒนา ($M = 3.44$) นักเรียนมีระดับจิตอาสาในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกตามเพศ สังกัดโรงเรียน ขนาดโรงเรียนและระดับชั้นนักเรียน ระดับจิตอาสาของนักเรียนมีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับจิตอาสาจำแนกตามเพศ พบว่า ในภาพรวมระดับจิตอาสาของนักเรียนเพศชายและเพศหญิงไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าระดับจิตอาสาด้านการช่วยเหลือผู้อื่นของนักเรียนเพศชายและเพศหญิงแตกต่างกัน โดยนักเรียนเพศหญิงมีระดับจิตอาสาสูงกว่านักเรียนเพศชาย แต่ระดับจิตอาสาด้านการเสียสละต่อสังคมและการมุ่งมั่นพัฒนาไม่แตกต่างกัน

2.1.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับจิตอาสาจำแนกตามสังกัดโรงเรียน พบว่า ในภาพรวมระดับจิตอาสาของนักเรียนแต่ละสังกัดไม่แตกต่างกันและเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ระดับจิตอาสาแต่ละด้านของนักเรียนในโรงเรียนแต่ละสังกัดไม่แตกต่างกัน

2.1.3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับจิตอาสาจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่าในภาพรวมระดับจิตอาสาของนักเรียนแต่ละขนาดโรงเรียนไม่แตกต่างกันและเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ระดับจิตอาสาด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการเสียสละต่อสังคมและการมุ่งมั่นพัฒนาของนักเรียนในโรงเรียนขนาดต่างกันไม่แตกต่างกัน

2.1.4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับจิตอาสาจำแนกตามระดับชั้นของนักเรียนพบว่าในภาพรวมระดับจิตอาสาของนักเรียนแต่ละระดับชั้นไม่แตกต่างกันแต่เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ระดับจิตอาสาด้านการช่วยเหลือผู้อื่นของนักเรียนแต่ละระดับชั้นแตกต่างกัน โดยระดับจิตอาสาด้านการช่วยเหลือผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

2. ผลการวิเคราะห์ลักษณะและแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีจิตอาสาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ลักษณะการจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีจิตอาสาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ กิจกรรมจิตอาสาด้านการพัฒนาเยาวชนและส่งเสริมการเรียนรู้กิจกรรมจิตอาสาด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กิจกรรมจิตอาสาด้านสาธารณสุขและพัฒนาคุณภาพชีวิต และกิจกรรมด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรม สรุปลักษณะการจัดกิจกรรมได้ดังนี้

2.1.1 ลักษณะกิจกรรมจิตอาสาที่โรงเรียนส่วนใหญ่จัดขึ้นมากที่สุดเป็นกิจกรรมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและกิจกรรมที่จัดขึ้นน้อยที่สุดเป็นกิจกรรมด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรม เมื่อจำแนกตามสังกัด โรงเรียนสังกัด สพฐ. จัดกิจกรรมด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรมมากที่สุดและจัดกิจกรรมด้านสาธารณสุขและพัฒนาคุณภาพชีวิตน้อยที่สุด โรงเรียนสังกัด สกอ. จัดกิจกรรมด้านศาสนาและวัฒนธรรมมากที่สุดและจัดกิจกรรมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม น้อยที่สุด โรงเรียนสังกัด สข. จัดกิจกรรมด้านสาธารณสุขและพัฒนาคุณภาพชีวิตมากที่สุดและจัดกิจกรรมด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรมน้อยที่สุด

2.1.2 ลักษณะกิจกรรมจิตอาสาที่นักเรียนส่วนใหญ่เข้าร่วมมากที่สุดเป็นกิจกรรมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและกิจกรรมที่นักเรียนส่วนใหญ่เข้าร่วมน้อยที่สุดเป็นกิจกรรมด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรม เมื่อจำแนกตามสังกัด นักเรียนโรงเรียนสังกัด สพฐ. เข้าร่วมกิจกรรมด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรมมากที่สุดและเข้าร่วมกิจกรรมด้านการพัฒนาเยาวชนและส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนสังกัด สกอ. เข้าร่วมกิจกรรมด้านศาสนาและวัฒนธรรมมากที่สุดและเข้าร่วมกิจกรรมด้านสาธารณสุขและพัฒนาคุณภาพชีวิตน้อยที่สุด นักเรียนโรงเรียนสังกัด สข. เข้าร่วมกิจกรรมด้านสาธารณสุขและพัฒนาคุณภาพชีวิตมากที่สุดและเข้าร่วมด้านศาสนาและวัฒนธรรมน้อยที่สุด

2.1.3 ลักษณะกิจกรรมจิตอาสาที่นักเรียนส่วนใหญ่เข้าร่วมกับหน่วยงานอื่นมากที่สุดเป็นกิจกรรมจิตอาสาด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและกิจกรรมที่นักเรียนส่วนใหญ่เข้าร่วมกับหน่วยงานอื่นน้อยที่สุดเป็นกิจกรรมด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรม เมื่อจำแนกตามสังกัด นักเรียนโรงเรียนสังกัด

สพฐ. เข้าร่วมกิจกรรมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับหน่วยงานอื่นมากที่สุดและเข้าร่วมกิจกรรมด้านการพัฒนาเยาวชนและส่งเสริมการเรียนรู้กับหน่วยงานอื่นน้อยที่สุด นักเรียนโรงเรียนสังกัด สกอ. เข้าร่วมกิจกรรมด้านการพัฒนาเยาวชนและส่งเสริมการเรียนรู้กับหน่วยงานอื่นมากที่สุดและเข้าร่วมกิจกรรมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับหน่วยงานอื่นน้อยที่สุด นักเรียนโรงเรียนสังกัด สช. เข้าร่วมกิจกรรมด้านสาธารณสุขและพัฒนาคุณภาพชีวิตกับหน่วยงานอื่นมากที่สุดและเข้าร่วมกิจกรรมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับหน่วยงานอื่นน้อยที่สุด

2.1.4 ลักษณะกิจกรรมจิตอาสาอื่น ๆ ที่โรงเรียนส่วนใหญ่จัดมากที่สุดเป็นกิจกรรมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและกิจกรรมที่จัดน้อยที่สุดเป็นกิจกรรมด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรม ส่วนกิจกรรมที่นักเรียนส่วนใหญ่คิดเองมากที่สุดเป็นกิจกรรมด้านการพัฒนาเยาวชนและส่งเสริมการเรียนรู้และกิจกรรมที่นักเรียนส่วนใหญ่คิดเองหรือคิดร่วมกับหน่วยงานอื่นน้อยที่สุดเป็นกิจกรรมด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรม กิจกรรมส่วนใหญ่ที่โรงเรียนสังกัด สพฐ. จัดเป็นกิจกรรมด้านการพัฒนาเยาวชนและส่งเสริมการเรียนรู้ และกิจกรรมส่วนใหญ่ที่โรงเรียนสังกัด สกอ. และโรงเรียนสังกัด สช. จัดเป็นกิจกรรมด้านสาธารณสุขและพัฒนาคุณภาพชีวิต กิจกรรมที่นักเรียนคิดเองหรือคิดร่วมกับผู้อื่นเมื่อจำแนกตามสังกัดโรงเรียน นักเรียนส่วนใหญ่จากโรงเรียนสังกัด สพฐ. คิดกิจกรรมด้านการพัฒนาเยาวชนและส่งเสริมการเรียนรู้ จากโรงเรียนสังกัด สกอ. คิดกิจกรรมด้านการพัฒนาเยาวชนและส่งเสริมการเรียนรู้และจากโรงเรียนสังกัด สช. คิดกิจกรรมด้านการพัฒนาเยาวชนและส่งเสริมการเรียนรู้

2.2 แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีจิตอาสาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา จากการสัมภาษณ์ครูและสนทนากลุ่มนักเรียนทำให้ได้ข้อมูลสรุปแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีจิตอาสาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา มีดังนี้

- 1 ให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมจิตอาสาตามความสนใจ ความถนัดและความสมัครใจ
- 2 ให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมจิตอาสาอย่างหลากหลายทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน
- 3 ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการนำเสนอ ออกแบบและวางแผนปฏิบัติกิจกรรมจิตอาสา
- 4 สถานศึกษาควรสำรวจความต้องการและความสนใจของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา

5 สถานศึกษาจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน คือ กิจกรรมด้านการพัฒนาเยาวชนและส่งเสริมการเรียนรู้ กิจกรรมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กิจกรรมด้านสาธารณสุขและพัฒนาคุณภาพชีวิตและกิจกรรมด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรม

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์กิจกรรมส่งเสริมการมีจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษา มีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับจิตอาสาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในภาพรวม นักเรียนมีจิตอาสาในระดับสูง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า นักเรียนมีระดับจิตอาสาในระดับสูงในด้านการช่วยเหลือผู้อื่นและด้านการเสียสละต่อสังคม แต่ในด้านการมุ่งมั่นพัฒนานักเรียนมีระดับจิตอาสาในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากในวัยนี้เด็กต้องการเป็นที่ยอมรับของผู้อื่นและเชื่อในการทำความดี ดังนั้นการที่เด็กได้แสดงพฤติกรรมช่วยเหลือผู้อื่นหรือเสียสละต่อสังคมจะทำให้คนในสังคมสามารถรับรู้พฤติกรรมนั้นได้ทันทีซึ่งทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจในการเป็นที่ยอมรับของสังคมก่อให้เกิดจิตอาสาในระดับสูง ซึ่งจะแตกต่างจากการมุ่งมั่นพัฒนาที่การแสดงพฤติกรรมจะไม่ชัดเจนจนกว่าการมุ่งมั่นพัฒนาในเรื่องอื่นๆ ประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุดาพรรณ บินนอก (2551) ที่ศึกษาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนิสิตระดับปริญญาบัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลการวิจัย พบว่านิสิตมีจิตอาสาด้านการมุ่งมั่นพัฒนาดำเนินการช่วยเหลือผู้อื่นและด้านการเสียสละต่อสังคม

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับจิตอาสาจำแนกตามเพศ พบว่า ในภาพรวมระดับจิตอาสาของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าระดับจิตอาสาด้านการเสียสละต่อสังคมและการมุ่งมั่นพัฒนาไม่แตกต่างกัน แต่ระดับจิตอาสาด้านการช่วยเหลือผู้อื่นของนักเรียนเพศหญิงสูงกว่านักเรียนชาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความแตกต่างระหว่างเพศหญิงและเพศชาย ซึ่งความคิดของเพศหญิงจะเน้นในเรื่องของสิ่งแวดล้อม ให้ความสนใจผู้อื่น มีความสามารถในการใช้ถ้อยคำได้ดีกว่ามีความสามารถในการติดต่อกับบุคคลอื่นได้เหมาะสมและนุ่มนวลกว่าเพศชาย ให้ความสนใจต่อบุคคลรอบข้างมากกว่าเพศชาย จึงมองเห็นความเดือดร้อนของผู้อื่นและพร้อมที่จะให้การช่วยเหลือ ในขณะที่เพศชายจะมุ่งในเรื่องของตนเองมากกว่า มุ่งมั่นในความสำเร็จของตนเองจนละเลยการช่วยเหลือผู้อื่น เพราะฉะนั้นหน่วยงานหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องพัฒนาจิตอาสาให้นักเรียน โดยเฉพาะนักเรียนชายควรส่งเสริมให้ได้ทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวมให้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทวัฒน์ ชุนซี (2546) ที่ศึกษาการใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนหญิงมีคะแนนเฉลี่ยจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนชาย

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับจิตอาสาจำแนกตามสังกัดและขนาดโรงเรียน พบว่าระดับจิตอาสาของนักเรียนจำแนกตามสังกัดโรงเรียนและขนาดโรงเรียนไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ระดับจิตอาสาด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการเสียสละต่อสังคมและการมุ่งมั่นพัฒนาของนักเรียนในโรงเรียนขนาดต่างกันไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้จากวัตถุประสงค์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2545-2559 ที่มุ่งพัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นฐานหลักของการ

พัฒนา โดยกำหนดนโยบายให้ปลูกฝังและเสริมสร้างศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อเป็นการสนองนโยบายตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2545-2559 ทำให้โรงเรียนทุกสังกัด ทุกขนาดต้องมีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานักเรียนอย่างรอบด้านรวมทั้งการพัฒนาจิตอาสาของนักเรียนซึ่งเป็นการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามนโยบาย

4. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับจิตอาสาจำแนกตามระดับชั้นของนักเรียนพบว่าในภาพรวมระดับจิตอาสาของนักเรียนแต่ละระดับชั้นไม่แตกต่างกันแต่เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่าระดับจิตอาสาด้านการช่วยเหลือผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ต้องเตรียมตัวสอบแข่งขันเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ซึ่งการสอบเข้ามหาวิทยาลัยในปัจจุบัน มีอัตราการแข่งขันสูงมาก โดยเฉพาะในมหาวิทยาลัยชั้นนำและมีชื่อเสียงยิ่งเป็นที่ต้องการของนักเรียน มหาวิทยาลัยเหล่านั้นต่างสามารถรับนักเรียนเข้าศึกษาต่อได้ในจำนวนจำกัดเท่านั้น ทำให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พุ่มพ้อและสนใจเฉพาะเรื่องการเรียน จนทำให้ไม่มีเวลาที่จะคิดช่วยเหลือสังคม ขาดน้ำใจและจิตอาสา รวมทั้งโรงเรียนเองก็มุ่งเน้นให้นักเรียนทำกิจกรรมด้านวิชาการมากกว่า เช่น โครงการเตรียมสมองพร้อมสอบ โครงการทบทวนความรู้สู่มหาวิทยาลัย โครงการติวเข้มพร้อมสอบ เพื่อมุ่งหวังให้นักเรียนสอบเข้ามหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงให้ได้มากที่สุดเพื่อชื่อเสียงของโรงเรียน จึงขาดการส่งเสริมกิจกรรมด้านการช่วยเหลือผู้อื่นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

5 ลักษณะกิจกรรมจิตอาสาที่โรงเรียนส่วนใหญ่จัดขึ้นมากที่สุด นักเรียนเข้าร่วมมากที่สุดและรวมทั้งนักเรียนเข้าร่วมกับหน่วยงานอื่นมากที่สุดเป็นกิจกรรมลักษณะเดียวกันคือเป็นกิจกรรมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทั้งนี้อาจเนื่องจากสภาพสิ่งแวดล้อมปัจจุบันส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของคนในสังคมโดยตรงและชัดเจน เช่น ภาวะโลกร้อน น้ำท่วมฉับพลัน ฝนตกไม่ตรงตามฤดูกาลหรือการเกิดภัยธรรมชาติ ซึ่งล้วนเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม ทำให้หลายฝ่ายรวมทั้งโรงเรียนต่างหันมาตระหนักในเรื่องของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อแก้ปัญหาเหล่านั้นโดยจัดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้น เช่น การปลูกป่าชายเลน การสร้างฝายชะลอน้ำ รวมไปถึงการจัดกิจกรรมที่นักเรียนสามารถทำได้ง่ายในชีวิตประจำวัน เช่น การทิ้งขยะลงถัง ช่วยเก็บขยะริมคลอง การช่วยกันปิดน้ำปิดไฟเมื่อเลิกใช้ จึงทำให้นักเรียนมีโอกาสร่วมกิจกรรมด้านนี้มากกว่าด้านอื่น ๆ

6. ลักษณะกิจกรรมจิตอาสาและกิจกรรมอื่น ๆ ที่โรงเรียนส่วนใหญ่จัดขึ้นน้อยที่สุด นักเรียนส่วนใหญ่เข้าร่วมน้อยที่สุดและนักเรียนส่วนใหญ่เข้าร่วมกับหน่วยงานอื่นน้อยที่สุดเป็นกิจกรรมในลักษณะเดียวกันคือเป็นกิจกรรมด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรม ทั้งนี้อาจเนื่องจากกิจกรรมด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรมมักจะทำในโอกาสสำคัญทางศาสนา และในโอกาสพิเศษเท่านั้นจึงทำให้มีโอกาสจัดน้อยกว่ากิจกรรมด้านอื่น เมื่อมีการจัดกิจกรรมด้านนี้น้อยทำให้ออกาสที่นักเรียนจะได้เข้าร่วมกิจกรรมน้อยเช่นกัน เช่น กิจกรรมหล่อเทียนพรรษา ในเทศกาลวันเข้าพรรษา ดังนั้นโรงเรียนควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมด้านนี้มากยิ่งขึ้นโดยอาจจัดกิจกรรมพานักเรียนเข้าวัดโดยไม่ต้องรอวันสำคัญ

7. ลักษณะกิจกรรมที่นักเรียนส่วนใหญ่คิดเองมากที่สุดเป็นกิจกรรมด้านการพัฒนาเยาวชน และส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักเรียนวัยนี้เป็นวัยที่ต้องการแสดงศักยภาพในตัวให้เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น อยากรู้ความสามารถที่มีทำประโยชน์เพื่อผู้อื่น จึงทำให้มีความคิดอยากนำความสามารถพิเศษของตนมีไปแสดงออกเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น ดังนั้นโรงเรียนควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมที่แสดงความสามารถของนักเรียนอย่างเต็มที่ กิจกรรมที่นักเรียนส่วนใหญ่คิดเองหรือคิดร่วมกับหน่วยงานอื่นน้อยที่สุดเป็นกิจกรรมด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรม อาจเนื่องจากนักเรียนวัยนี้ชอบความท้าทาย ชอบการแสดงออก ชอบสิ่งทันสมัย จึงไม่ค่อยให้ความสำคัญกับกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม

8. แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีจิตอาสาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียน พบว่ายังเป็นแนวทางแบบเก่า ๆ และจัดกิจกรรมแบบเดิม ๆ ที่เคยจัด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมมีความเคยชินกับกิจกรรมแบบเดิม ๆ ที่เคยทำมา ก็จะทำต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ ขาดความคิดสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมใหม่ ๆ ไม่มีการปรับเปลี่ยนวิธีคิด ดังนั้นควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้นำเสนอกิจกรรมใหม่ ๆ ที่นักเรียนสนใจและคิดสร้างสรรค์ขึ้น อีกทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดอบรมครูให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาแนวคิดใหม่ ๆ ที่จะสร้างสรรค์กิจกรรมส่งเสริมจิตอาสาให้นักเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ระดับจิตอาสาของนักเรียนชายต่ำกว่านักเรียนหญิงเพราะฉะนั้นโรงเรียนหรือหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมให้นักเรียนควรจัดกิจกรรมจิตอาสาให้นักเรียนได้ทำเพิ่มมากขึ้นซึ่งจะส่งผลในการส่งเสริมจิตอาสาของนักเรียนให้เพิ่มสูงขึ้นโดยเฉพาะนักเรียนชาย

2. ระดับจิตอาสาด้านการช่วยเหลือผู้อื่นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพราะฉะนั้นหน่วยงานหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องพัฒนาจิตอาสาให้นักเรียนด้านการช่วยเหลือผู้อื่นโดยเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เป็นผู้นำกิจกรรมให้มากขึ้น นำเสนอกิจกรรมที่สนใจด้วยตนเอง

3. นักเรียนมีจิตอาสาด้านการมุ่งมั่นพัฒนาน้อยกว่าด้านการช่วยเหลือผู้อื่นและด้านการเสียสละต่อสังคม เพราะฉะนั้นหน่วยงานหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมด้านการมุ่งมั่นพัฒนามากขึ้น โรงเรียนควรให้ความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมด้านการมุ่งมั่นพัฒนาเพิ่มมากขึ้น เช่น กิจกรรมรณรงค์การเลือกตั้ง กิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. งานวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะการวิเคราะห์กิจกรรมส่งเสริมการมีจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น ไม่ได้มีการศึกษาโรงเรียนที่อยู่ในส่วนภูมิภาค จึงควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการวิเคราะห์กิจกรรมส่งเสริมการมีจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาในส่วนภูมิภาคกับในกรุงเทพมหานคร
2. ควรสำรวจความสนใจของนักเรียนในการทำกิจกรรมจิตอาสาประเภทต่าง ๆ เพื่อจะได้จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของนักเรียนมากยิ่งขึ้น
3. ควรมีการวิจัยและพัฒนากระบวนการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ปกครองกับโรงเรียนในการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมจิตอาสา

รายการอ้างอิง

- เกียรติศักดิ์ แสงอรุณ. (2551). กรณีศึกษากลุ่มและเครือข่ายเยาวชนที่ทำงานด้านจิตสำนึกสาธารณะ. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชยากร นรินทร์หงส์ทอง. (2552). ผลของการใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มีต่อทักษะทางสังคมและพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2552). สอนเด็กให้มีจิตสาธารณะ. กรุงเทพฯ: บริษัท วี พรินท์ (1991) จำกัด.
- ณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์. (2550). การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดนุชา ปนคำ. (2555). การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรการเสริมสร้างจิตสาธารณะตามทฤษฎีการศึกษาเพื่อสังคมที่ดีกว่าสำหรับนักเรียนประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทศนา แหมมณี. (2553). กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา: กลยุทธ์การสอน. วารสารราชบัณฑิตยสถาน ปีที่ 35: 187.
- ธรรมนันท์กา แจ้งสว่าง. (2547). ผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธีรวัฒน์ ฟูมี. (2552). การเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้หนังสือเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และการรับรู้ความสามารถของตนเองของนักเรียนในโรงเรียนที่ผลสอบระดับชาติขั้นพื้นฐานวิชาวิทยาศาสตร์ต่างกัน: การวิจัยแบบผสมโดยใช้การออกแบบสามแล้ว. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นිරนุช เหลือสมัย. (2552). การวิจัยและพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทวัฒน์ ชุนซี. (2546). การใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเพื่อพัฒนา จิตสาธารณะในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ วท.ม. การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- บุญทัน ภูบาล. (2549). *การใช้ชีวิตที่คนละครุ่นเข็ดเป็นต้นแบบเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2*. ปริญญาโท กศ.ม (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์. (2551). จุดประกาย : เปิดขอบฟ้าคุณธรรมจริยธรรมมหกรรมแห่งความดี. วารสารคุณธรรม ปีที่ 3:15.
- วรรณิ์ แกมเกตุ. (2551). *วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิริยา ศรีวิเชียร. (2551). *การพัฒนาคู่มือส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียน: บทเรียนรู้จากโรงเรียนที่มีการปฏิบัติดี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิลาสลักษณ์ ชวัลลสี. (2551). จุดประกาย : เปิดขอบฟ้าคุณธรรมจริยธรรมมหกรรมแห่งความดี. วารสารคุณธรรม ปีที่ 3:15-16.
- ภานุมาส มหาทรัพย์สกุล. (2555). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่มีต่อจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา นอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2544). *ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ศึกษาธิการ, กระทรวง. กรมวิชาการ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาชิต. (2539). *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับปรุงพฤติกรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุคนธรส หุตะวัฒน์. (2550) *ผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยเทคนิคเสนอต้นแบบ ผ่านภาพการ์ตูนร่วมกับการชี้แนะทางวาจา ที่มีต่อจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3*. ปริญญาโท วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุตาพรรณ บินนอก. (2551). *โมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนิสิตระดับปริญญาบัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรางค์ โค้วตระกูล. (2552). *จิตวิทยาการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุริน ชุมสาย ณ อยุธยา. (2553). *การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้ระบบคู่สัญญา*. วารสารวิชาการ ปีที่ 13: 23.
- สุวิมล ว่องวานิชและคณะ. (2549). *โครงการเร่งสร้างคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชนไทย*. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพริกหวานกราฟิค จำกัด.

- วรรณิ์ เจตจำนงนุช. (2552). ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสำนึกสาธารณะต่อสถาบัน สิ่งแวดล้อมและวิชาชีพครู สำหรับบัณฑิตระดับปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วารสารวิธีวิทยาการวิจัย ปีที่ 22: 78.
- หฤทัย อาจปฐ. (2544). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ภาวะผู้นำ รูปแบบการดำเนินชีวิตและความสามารถในการเรียนรู้ตนเองกับการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาลเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัคพงษ์ สุขมาตย์. (2554). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ปีที่ 22: 119
- อัญชลี ยี่รักพันธุ์. (2550). ผลการใช้สถานการณ์จำลองผลานกับเทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริง เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ กศ.ม (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อนิษฐา แจ็งเอี่ยม. (2553). เครื่องมือการสื่อสารและการเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครเครือข่ายจิตอาสา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนการ ภาควิชาการ ประชาสัมพันธ์คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Bandura, A. (1986). *Perceived self-efficacy in cognitive development and functioning*. *Educational Psychologist*, 28(2), 117-148.
- Cresswell, J. W., and Plano Clark, V.L.(2011). *Designing and conducting mixed methods research* . 2nd ed. Thousand Oaks , CA: Sage

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

1. ผศ.ดร.วุฒิพงษ์ ทองก้อน
อาจารย์สำนักพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
2. ผศ.ดร.ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์
อาจารย์ภาควิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก
3. นางสาวสุรพันธ์ ปราบกวี
ผู้อำนวยการศูนย์สุขภาพจิตที่ 12 จังหวัดสงขลา
4. ดร.มณูญ สอนครุฑ
รองผู้อำนวยการโรงเรียน ฝ่ายกิจการนักเรียน
โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ เตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ จังหวัดสมุทรปราการ
5. นางสาวพรรณนา แสงนภาพิเญ
ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนพุลเจริญวิทยาคม จังหวัดสมุทรปราการ
6. ผศ.ดร.อรรวรรณ หนูแก้ว
ภาควิชาการพยาบาลจิตเวช คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา
7. นางสาวอำไพ ทองเงิน
หัวหน้ากลุ่มงานจิตวิทยา โรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์ จังหวัดสมุทรปราการ

ภาคผนวก ข
ตัวอย่างแบบสอบถาม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

แบบสอบถามเกี่ยวกับการทำกิจกรรมจิตอาสา

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อสอบถามกิจกรรมจิตอาสาในโรงเรียนของท่าน
2. ขอความร่วมมือจากนักเรียนทุกคนให้ตอบแบบสอบถามนี้ทุกข้อ ตามการปฏิบัติที่แท้จริงของท่าน ซึ่งข้อมูลจากแบบสอบถามนี้จะนำไปวิเคราะห์เป็นภาพรวมเท่านั้น จะไม่มีการเปิดเผยข้อมูลเป็นรายบุคคล
3. ผู้วิจัยขอขอบคุณที่นักเรียนได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะช่วยให้มีข้อมูลไปใช้ในการพัฒนากิจกรรมของโรงเรียนต่อไป

ด้วยความขอบคุณ

นางจิราพรรณ เรืองพุทธ

ผู้วิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลภูมิหลังของนักเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน และเติมคำตอบลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1. เพศ 1. ชาย 2. หญิง

2. สังกัดโรงเรียน 1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)
 2. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.)
 3. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)

3. จำนวนนักเรียนในโรงเรียน 1. 301 – 1,000 คน 2. 1001 – 2,000 คน 3. มากกว่า 2,000 คน

4. ระดับชั้นที่กำลังศึกษา 1. มัธยมศึกษาปีที่ 4 2. มัธยมศึกษาปีที่ 5 3. มัธยมศึกษาปีที่ 6

5. ผลการเรียนเฉลี่ย

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมของโรงเรียน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตัวเลขแต่ละข้อ ข้อละหนึ่งระดับที่ตรงกับการปฏิบัติของโรงเรียนของท่านมากที่สุด โดยแบ่งระดับของการปฏิบัติออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง มีการปฏิบัติ มากกว่า 80 %
- 4 หมายถึง มีการปฏิบัติ 61-80 %
- 3 หมายถึง มีการปฏิบัติ 41-60 %
- 2 หมายถึง มีการปฏิบัติ 21-40 %
- 1 หมายถึง มีการปฏิบัติ น้อยกว่า 21 %

ข้อความ		ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
1.	โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมจิตอาสาภายในโรงเรียน	5	4	3	2	1
2.	โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมจิตอาสาภายนอกโรงเรียน	5	4	3	2	1
3.	นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมจิตอาสาภายในโรงเรียน	5	4	3	2	1
4.	นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมจิตอาสาภายนอกโรงเรียน	5	4	3	2	1

ข้อความ		ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
5.	โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมจิตอาสาอย่างหลากหลายภายในโรงเรียน	5	4	3	2	1
6.	โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมจิตอาสาอย่างหลากหลายภายนอกโรงเรียน	5	4	3	2	1
7.	โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมจิตอาสาทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน	5	4	3	2	1
8.	โรงเรียนเป็นผู้กำหนดกิจกรรมจิตอาสา นักเรียนเป็นเพียงผู้ปฏิบัติกิจกรรม	5	4	3	2	1
9.	นักเรียนเป็นผู้กำหนดกิจกรรมจิตอาสาด้วยตนเอง	5	4	3	2	1
10.	กิจกรรมจิตอาสา ที่นักเรียนทำ ได้รับคำแนะนำจากครูที่ปรึกษา	5	4	3	2	1
11.	กิจกรรมจิตอาสา ที่นักเรียนทำ ได้รับคำแนะนำจากผู้ปกครอง	5	4	3	2	1
12.	กิจกรรมจิตอาสา ที่นักเรียนทำ ได้รับคำแนะนำจากเพื่อน	5	4	3	2	1
13.	นักเรียนมักใช้เวลาช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ในการทำกิจกรรมจิตอาสา	5	4	3	2	1
14.	กิจกรรมจิตอาสา ที่นักเรียนทำมักเป็นลักษณะการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม	5	4	3	2	1

ข้อความ		ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
15.	กิจกรรมจิตอาสาที่นักเรียนทำแต่ละกิจกรรมเป็นกิจกรรมที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง	5	4	3	2	1
16.	กิจกรรมจิตอาสาที่นักเรียนทำแต่ละกิจกรรมเป็นกิจกรรมที่เสร็จสิ้นภายในครั้งเดียว	5	4	3	2	1

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับกิจกรรมจิตอาสาที่โรงเรียนจัด

คำชี้แจง ขอให้ท่านระบุว่ากิจกรรมจิตอาสาที่มีในตารางข้างล่าง โรงเรียนของท่านได้จัดกิจกรรมใดบ้างและท่านได้เคยเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านี้หรือไม่ อย่างไร โดยให้กาเครื่องหมาย X ลงในช่องที่ตรงกับสภาพที่เป็นจริง

ข้อที่	กิจกรรมส่งเสริมจิตอาสา	โรงเรียนได้จัด		ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียน		ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานอื่น	
		จัด	ไม่จัด	เข้าร่วม	ไม่เข้าร่วม	เคย	ไม่เคย
1.	ปลูกป่าชายเลน						
2.	สมุดทำมือเพื่อน้อง						
3.	พี่ชวนน้องอ่านหนังสือ						
4.	ผลิตสื่อการสอนเพื่อน้อง						
5.	ร่วมฟื้นฟูพื้นที่ประสบภัย						
6.	พัฒนาสุขภาพโรงเรียน / วัด						
7.	เก็บขยะชายฝั่ง/ริมคลอง						
8.	สอนหนังสือเด็กด้อยโอกาส						
9.	อ่านหนังสือให้คนตาบอดฟัง						
10.	อาสาพัฒนาชุมชน/โรงเรียน						

ข้อที่	กิจกรรมส่งเสริมจิตอาสา	โรงเรียนที่ได้จัด		ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรม กับทางโรงเรียน		ท่านเคยเข้าร่วม กิจกรรม กับหน่วยงานอื่น	
		จัด	ไม่จัด	เข้าร่วม	ไม่เข้าร่วม	เคย	ไม่เคย
11.	ดูแลคนชราตามสถาน สงเคราะห์						
12.	ตั้งหน่วยรับบริจาคช่วย ผู้ประสบภัย						
13.	รักษาสภาพแวดล้อม เก็บ ขยะริมทาง						
14.	ทำความสะอาดสถาน สงเคราะห์						
15.	ทำความสะอาดพื้นที่ สาธารณะ เช่น กวาดลาน วัด						
16.	บริการช่วยเหลือผู้ป่วยตาม โรงพยาบาล						
17.	ดูแลเด็กก่อนตามสถาน สงเคราะห์ต่าง ๆ						
18.	ซ่อมแซมปรับปรุง สิ่งของ/ สถานที่สาธารณะ เช่น ทาสี กำแพงวัด						
19.	ปันหนังสือ ปันความรู้สู่น้อง						

ข้อที่	กิจกรรมส่งเสริมจิตอาสา	โรงเรียนได้จัด		ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรม กับทางโรงเรียน		ท่านเคยเข้าร่วม กิจกรรม กับหน่วยงานอื่น	
		จัด	ไม่จัด	เข้าร่วม	ไม่เข้าร่วม	เคย	ไม่เคย
20.	อ่านหนังสือ เล่านิทานบันทึก เทปเพื่อน้อง						
21.	สอนรำ/ดนตรี ให้น้องใน โรงเรียนหรือชุมชน						
22.	ร่วมจัดกิจกรรมสร้าง ความสุขเพื่อน้องในโอกาส พิเศษ เช่น จัดเกมแข่งขันใน วันเด็ก						
23.	ร่วมรณรงค์อนุรักษ์ วัฒนธรรมและประเพณีไทย						
24.	ร่วมรณรงค์อนุรักษ์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ในชุมชน						

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับกิจกรรมจิตอาสาอื่น ๆ ที่โรงเรียนได้จัด

คำชี้แจง ขอให้ท่านระบุชื่อกิจกรรมจิตอาสาที่โรงเรียนได้จัดหรือนักเรียนคิดเองหรือคิดร่วมกับคนอื่น ๆ นอกเหนือจากกิจกรรมที่ได้ระบุไว้ในตอนที่ 3 และขอให้บรรยายลักษณะของกิจกรรมที่จัด ตัวอย่าง เช่น กิจกรรมช่วยเหลือผู้สูงอายุในบ้านพักคนชรา โดยการไปช่วยดูแลหรือไปให้ความบันเทิงโดยการอ่านหนังสือให้คนชราฟัง เป็นต้น

1. กิจกรรมที่โรงเรียนจัด

1.1 ชื่อ

กิจกรรม.....

ลักษณะของ

กิจกรรม.....

1.2 ชื่อ

กิจกรรม.....

ลักษณะของ

กิจกรรม.....

1.3 ชื่อ

กิจกรรม.....

ลักษณะของ

กิจกรรม.....

2. กิจกรรมที่นักเรียนคิดเองหรือคิดร่วมกับคนอื่น ๆ

1.1 ชื่อ

กิจกรรม.....

ลักษณะของ

กิจกรรม.....

1.2 ชื่อ

กิจกรรม.....

ลักษณะของ

กิจกรรม.....

1.3 ชื่อกิจกรรม

.....

ลักษณะของ

กิจกรรม.....

.....

ตอนที่ 5 แบบสอบถามการปฏิบัติตนของนักเรียน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตัวเลขแต่ละข้อ ข้อละหนึ่งระดับที่ตรงกับการปฏิบัติของนักเรียนมากที่สุด โดยแบ่งระดับของการปฏิบัติออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง มีการปฏิบัติ มากกว่า 80 %
 4 หมายถึง มีการปฏิบัติ 61-80 %
 3 หมายถึง มีการปฏิบัติ 41-60 %
 2 หมายถึง มีการปฏิบัติ 21-40 %
 1 หมายถึง มีการปฏิบัติ น้อยกว่า 21 %

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
1.	เมื่อเห็นผู้อื่นเดือดร้อน และฉันสามารถช่วยเหลือได้ ฉันจะอาสาเข้าไปช่วยเหลือทันที	5	4	3	2	1
2.	ฉันอาสาให้คำแนะนำแก่เพื่อนทุกครั้งเมื่อเพื่อนมีปัญหา	5	4	3	2	1
3.	ฉันช่วยแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรให้แก่เพื่อน ๆ และน้อง ๆ	5	4	3	2	1
4.	ฉันมักช่วยเหลือคนชราหรือผู้พิการที่พบเห็น เช่น พาคนตาบอดข้ามถนน สละที่นั่งบนรถให้เด็กและคนชรา เป็นต้น	5	4	3	2	1
5.	ฉันช่วยเหลือเพื่อนที่มีปัญหาเรื่องการเรียน เช่น ให้ยืมอุปกรณ์การเรียน อธิบายการบ้าน เป็นต้น	5	4	3	2	1

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
6.	ฉันยินดีให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่เดือดร้อน เช่น บอกเส้นทาง สำหรับผู้ที่หลงทาง	5	4	3	2	1
7.	ฉันเต็มใจอาสาช่วยเหลืองานต่าง ๆ แก่เพื่อน ๆ และผู้อื่น	5	4	3	2	1
8.	ฉันชอบแก้ตัวแทนเพื่อนเพื่อไม่ให้เขาถูกตำหนิติเตียน	5	4	3	2	1
9.	ฉันให้กำลังใจเพื่อนในการแก้ปัญหาชีวิตหรือการทำงานของเขา	5	4	3	2	1
10.	ฉันเคยร่วมบริจาคเงินหรือสิ่งของให้แก่ผู้ที่เดือดร้อนหรือผู้ที่ขาด แคลน เช่น บริจาคเงินช่วยเหลือผู้ที่ประสบภัยน้ำท่วม บริจาค เงินช่วยเหลือผู้พิการ เป็นต้น	5	4	3	2	1
11.	ฉันมีส่วนร่วมในการดูแลสมบัติของส่วนรวม	5	4	3	2	1
12.	ฉันอาสาทำงานเพื่อส่วนรวม เช่น ช่วยฟื้นฟูพื้นที่ประสบภัย ช่วย รักษาความสะอาดในโรงเรียน เป็นต้น	5	4	3	2	1
13.	เมื่อมีเวลาว่างฉันชอบพัฒนาชุมชนที่ฉันอยู่ให้สวยงามน่าอยู่	5	4	3	2	1
14.	หากต้องใช้ของส่วนรวมร่วมกัน ฉันยินดีสละให้ผู้ที่มีความจำเป็น มากกว่าก่อน	5	4	3	2	1
15.	ฉันตั้งใจทำงานส่วนรวมให้เสร็จตามกำหนดก่อนทำงานส่วนตัว	5	4	3	2	1

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
16.	ฉันยินดีช่วยเหลือและทำประโยชน์เพื่อสังคมเมื่อมีโอกาส เช่น ร่วมกิจกรรมพัฒนาโรงเรียน หรือพัฒนาชุมชน	5	4	3	2	1
17.	ฉันใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์โดยการเข้าร่วมกิจกรรม บำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม เช่น เก็บขยะริมคลอง ปลูก ป่าชายเลน เป็นต้น	5	4	3	2	1
18.	ฉันเชิญชวนให้เพื่อนและหรือผู้อยู่ในชุมชนให้มามีส่วน ร่วมพัฒนาโรงเรียนหรือพัฒนาชุมชน	5	4	3	2	1
19.	ฉันร่วมรณรงค์ให้ผู้อื่นตระหนักถึงปัญหาและร่วมกัน แก้ไขปัญหาในสังคม เช่น รณรงค์ต่อต้านยาเสพติด รณรงค์ลดภาวะโลกร้อน รณรงค์เมาไม่ขับ เป็นต้น	5	4	3	2	1
20.	ฉันร่วมรณรงค์ให้เพื่อนและผู้อื่นปฏิบัติตามกฎระเบียบ ของสังคม เช่น ปฏิบัติตามกฎหมายจราจร รณรงค์การเลือกตั้ง เป็นต้น	5	4	3	2	1
21.	ฉันชักชวนเพื่อนและผู้อื่นร่วมทำกิจกรรมพัฒนาใน สังคมทุกครั้งเมื่อมีโอกาส	5	4	3	2	1
22.	ฉันเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมของ โรงเรียน /ชุมชน	5	4	3	2	1

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
23.	ฉันเต็มใจให้ความร่วมมือในกิจกรรมของส่วนรวม	5	4	3	2	1
24.	ฉันเชิญชวนให้ผู้อื่นเห็นประโยชน์ของการทำกิจกรรมเพื่อสังคม	5	4	3	2	1
25.	ฉันเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาสังคมเมื่อมีโอกาส เช่น ช่วยบรรจุสิ่งของเพื่อบริจาคแก่ผู้ประสบภัยน้ำท่วม	5	4	3	2	1
26.	หากมีปัญหาเกิดขึ้นในสังคม/ชุมชน/โรงเรียน และฉันสามารถช่วยแก้ปัญหาได้ฉันจะรีบทำทันที	5	4	3	2	1
27.	ฉันพยายามมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคมเพื่อมุ่งหวังให้สังคมมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น	5	4	3	2	1
28.	หากฉันพบเห็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องในสังคม ฉันจะรีบแจ้งข้อมูลให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบเพื่อแก้ไขทันทีหรือตักเตือนไม่ให้ทำพฤติกรรมนั้น เช่น พบเห็นผู้ลักลอบตัดสายไฟสาธารณะ พบเห็นผู้ขโมยฝาครอบท่อระบายน้ำทิ้งขยะในที่สาธารณะ เป็นต้น	5	4	3	2	1

ขอขอบคุณทุกท่านที่สละเวลาตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ค
ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ (IOC)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

แบบประเมินความตรงตามเนื้อหาของแบบวัดจิตอาสา

คำชี้แจง ขอให้ท่านผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อความคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ โดยใส่เครื่องหมาย (✓) ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน และโปรดเขียนข้อเสนอแนะลงในช่องว่างตามคำถามที่ท่านเห็นควรเพื่อเป็นประโยชน์ในการนำไปปรับปรุงเพิ่มเติมต่อไป

แบบวัดจิตอาสาฉบับนี้ประกอบด้วยข้อความคำถาม จำนวน 28 ข้อ โดยแยกตามองค์ประกอบดังนี้

1. การช่วยเหลือผู้อื่น	ข้อ 1-9	จำนวน 9 ข้อ
2. การเสียสละต่อสังคม	ข้อ 10-18	จำนวน 9 ข้อ
3. การมุ่งมั่นพัฒนา	ข้อ 19-28	จำนวน 10 ข้อ

เกณฑ์ในการพิจารณาข้อความคำถาม ดังนี้

ค่า +1 หมายถึง ข้อคำถามสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

ค่า 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

ค่า -1 หมายถึง ข้อคำถามไม่สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

นิยามศัพท์เฉพาะ

จิตอาสา หมายถึง พฤติกรรมการเป็นผู้ให้ ช่วยเหลือผู้อื่น เสียสละ อาสาทำประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม ด้วยความเต็มใจ และไม่หวังสิ่งตอบแทน

ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ

1. **การช่วยเหลือผู้อื่น** หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงถึงความมีน้ำใจ เอื้ออาทร มีจิตใจโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และให้ความช่วยเหลือโดยไม่หวังผลตอบแทน ซึ่งนักเรียนแสดงออกโดยการช่วยแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรแก่ผู้อื่น ให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่ผู้อื่น มีน้ำใจแบ่งปันของให้ผู้อื่น ยินดีและอาสาช่วยผู้อื่นด้วยความเต็มใจ
2. **การเสียสละต่อสังคม** หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงถึงการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม การสละเวลา กำลังกาย กำลังทรัพย์ เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมรวมทั้ง การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ซึ่งนักเรียนแสดงออกโดยการ รู้จักเป็นผู้ให้มากกว่าเป็นผู้รับ สละกำลังกาย กำลังทรัพย์และเวลาช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม สละประโยชน์ที่ตนพึงได้รับเพื่อประโยชน์ของคนส่วนรวมหรือผู้ที่อ่อนแอกว่า รวมทั้งการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม
3. **การมุ่งมั่นพัฒนา** หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงถึงความตั้งใจอย่างแน่วแน่ในการเปลี่ยนแปลงให้สังคมดีขึ้น ซึ่งนักเรียนแสดงออกโดยการให้ความสนใจต่อการเปลี่ยนแปลงหรือปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม/ชุมชน และโรงเรียนของตน เสนอความคิดริเริ่มสิ่งใหม่ๆ ที่จะพัฒนาสังคม ตลอดจนร่วมกิจกรรมพัฒนาสังคม/ชุมชน โรงเรียนอย่างสร้างสรรค์หลากหลายและเหมาะสมตามวัย

นิยามศัพท์เฉพาะ	ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ			ข้อเสนอแนะ/ ปรับปรุง
			+1 (สอดคล้อง)	0 (ไม่แน่ใจ)	-1 (ไม่สอดคล้อง)	
การช่วยเหลือผู้อื่น						
พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงถึงความมีน้ำใจ เอื้ออาทร มีจิตใจโอบอ้อมอารีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และให้ความช่วยเหลือโดยไม่หวังผลตอบแทนซึ่งนักเรียนแสดงออกโดยการช่วยแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรแก่ผู้อื่นให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่ผู้อื่นมีน้ำใจแบ่งปันของให้ผู้อื่น ยินดีและอาสาช่วยผู้อื่นด้วยความเต็มใจ	1.	เมื่อเห็นผู้อื่นเดือดร้อนและฉันสามารถช่วยเหลือได้ ฉันจะอาสาเข้าไปช่วยเหลือ				
	2.	ฉันอาสาให้คำแนะนำเพื่อนทุกครั้งเมื่อเพื่อนมีปัญหา				
	3.	ฉันช่วยแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรให้แก่ผู้อื่น				
	4.	ฉันมักช่วยเหลือคนแก่หรือผู้พิการที่พบเห็น เช่น พาคนตามบอดข้ามถนน สละที่นั่งบนรถให้คนแก่และเด็ก เป็นต้น				
	5.	ฉันมักช่วยเหลือเพื่อนที่เดือดร้อน เช่น ให้อุปกรณ์การเรียน อธิบายการบ้าน				

นิยามศัพท์เฉพาะ	ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ			ข้อเสนอแนะ/ ปรับปรุง
			+1 (สอดคล้อง)	0 (ไม่แน่ใจ)	-1 (ไม่สอดคล้อง)	
	6.	ฉันยินดีให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่เดือดร้อนเสมอ เช่น บอกเส้นทางสำหรับผู้หลงทาง				
	7.	ฉันอาสาช่วยเหลืองานผู้อื่นด้วยความเต็มใจ				
	8.	ฉันไม่กระทำการที่ส่งผลเดือดร้อนต่อผู้อื่น เช่น พุดจาซ้ำเติมผู้ที่กระทำความผิด				
	9.	ฉันมักพูดให้กำลังใจเพื่อนหรือผู้ที่ประสบความทุกข์เสมอ				

นิยามศัพท์เฉพาะ	ชื่อ	ข้อความคำถาม	ระดับการปฏิบัติ			ข้อเสนอแนะ/ ปรับปรุง
			+1 (สอดคล้อง)	0 (ไม่ แน่ใจ)	-1 (ไม่สอดคล้อง)	
การเสียสละต่อสังคม						
พฤติกรรมของนักเรียน ที่แสดงถึงการใช้เวลา ว่างให้เกิดประโยชน์ต่อ สังคม การสละเวลา กำลังกาย กำลังทรัพย์ เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและ สังคม รวมทั้ง การเห็น แก่ประโยชน์ส่วนรวม มากกว่าประโยชน์ส่วน ตน ซึ่งนักเรียน แสดงออกโดยการ รู้จัก เป็นผู้ให้มากกว่าเป็น ผู้รับ สละกำลังกาย กำลังทรัพย์ และเวลา ช่วยเหลือผู้อื่นและ สังคม สละประโยชน์ที่ ตนพึงได้รับ เพื่อ ประโยชน์ของคน ส่วนรวม หรือ ผู้ที่ อ่อนแอกว่า รวมทั้งการ ใช้เวลาว่างให้เกิด ประโยชน์ต่อสังคม	10.	ฉันเคยร่วมบริจาคเงินหรือ สิ่งของให้แก่ผู้ที่เดือดร้อน หรือผู้ที่ขาดแคลน เช่น บริจาคเงินช่วยเหลือผู้ที่ ประสบภัยน้ำท่วม บริจาค เงินช่วยเหลือผู้พิการ				
	11.	ฉันมีส่วนร่วมในการดูแล สมบัติส่วนรวม				
	12.	ฉันมักอาสาทำงานเพื่อ ส่วนรวม เช่น ช่วยฟื้นฟู พื้นที่ประสบภัย				
	13.	ฉันเคารพสิทธิในการใช้ ของส่วนรวมร่วมกัน และ ไม่ยึดครองของส่วนรวม มาเป็นของตนเอง				
	14.	หากต้องใช้ของส่วนรวม ร่วมกัน ฉันยินดีสละให้ผู้ที่ มีความจำเป็นมากกว่า ก่อนเสมอ				

นิยามศัพท์เฉพาะ	ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ			ข้อเสนอแนะ/ ปรับปรุง
			+1 (สอดคล้อง)	0 (ไม่แน่ใจ)	-1 (ไม่สอดคล้อง)	
	15.	ฉันตั้งใจทำงานส่วนรวม ให้เสร็จก่อนทำงาน ส่วนตัวเสมอ				
	16.	ฉันยินดีช่วยเหลือและทำ ประโยชน์เพื่อสังคมเมื่อมี โอกาส เช่น ร่วม กิจกรรมพัฒนาโรงเรียน หรือพัฒนาชุมชน				
	17.	ฉันใช้เวลาว่างให้เกิด ประโยชน์โดยการเข้า ร่วมกิจกรรมบำเพ็ญ ประโยชน์เพื่อสังคม เช่น เก็บขยะริมคลอง ปลูก ป่าชายเลน				
	18.	ฉันหลีกเลี่ยงการใช้ หรือ การกระทำที่ทำให้เกิด ความชำรุดเสียหายต่อ ของส่วนรวม				

นิยามศัพท์เฉพาะ	ข้อ	ข้อความคำถาม	ระดับการปฏิบัติ			ข้อเสนอแนะ/ ปรับปรุง
			+1 (สอดคล้อง)	0 (ไม่แน่ใจ)	-1 (ไม่สอดคล้อง)	
การมุ่งมั่นพัฒนา						
พฤติกรรมของนักเรียน ที่แสดงถึงความตั้งใจ อย่างแน่วแน่ในการ เปลี่ยนแปลงให้สังคมดี ขึ้น ซึ่งนักเรียน แสดงออกโดยการให้ ความสนใจต่อการ เปลี่ยนแปลงหรือ ปัญหาที่เกิดขึ้นใน สังคม/ชุมชน และ โรงเรียนของตน เสนอ ความคิด ริเริ่มสิ่งใหม่ๆ ที่จะพัฒนาสังคม ตลอดจนร่วมกิจกรรม พัฒนาสังคม/ชุมชน โรงเรียนอย่าง สร้างสรรค์หลากหลาย และเหมาะสมตามวัย	19.	ฉันร่วมรณรงค์ให้ผู้อื่น ตระหนักถึงปัญหาและ ร่วมกันแก้ไขปัญหาใน สังคม เช่น รณรงค์ ต่อต้านยาเสพติด รณรงค์ลดภาวะโลกร้อน รณรงค์เมาไม่ขับ				
	20.	ฉันร่วมรณรงค์ให้เพื่อน และผู้อื่นปฏิบัติตาม กฎระเบียบของสังคม เช่น ปฏิบัติตามกฎหมาย จราจร รณรงค์การ เลือกตั้ง				
	21.	ฉันชักชวนเพื่อนและ ผู้อื่นร่วมทำกิจกรรม พัฒนาสังคมทุกครั้งเมื่อ มีโอกาส				
	22.	ฉันเข้าร่วมกิจกรรม อนุรักษ์พลังงานและ สิ่งแวดล้อม				
	23.	ฉันเต็มใจให้ความร่วมมือ ในกิจกรรมของส่วนรวม เสมอ				

นิยามศัพท์เฉพาะ	ข้อ	คำถาม	ระดับการปฏิบัติ			ข้อเสนอแนะ/ ปรับปรุง
			+1 (สอดคล้อง)	0 (ไม่แน่ใจ)	-1 (ไม่สอดคล้อง)	
การมุ่งมั่นพัฒนา						
พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงถึงความตั้งใจอย่างแน่วแน่ในการเปลี่ยนแปลงให้สังคมดีขึ้น ซึ่งนักเรียนแสดงออกโดยการให้ความสนใจต่อการเปลี่ยนแปลงหรือปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม/ชุมชน และโรงเรียนของตน เสนอความคิด ริเริ่มสิ่งใหม่ๆ ที่จะพัฒนาสังคม ตลอดจนร่วมกิจกรรมพัฒนาสังคม/ชุมชน โรงเรียนอย่างสร้างสรรค์ หลากหลาย และเหมาะสมตามวัย	24.	ฉันชักจูงให้ผู้อื่นเห็นประโยชน์ของการทำกิจกรรมเพื่อสังคม				
	25.	ฉันเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาสังคมเสมอเมื่อมีโอกาส เช่น ช่วยบรรจุสิ่งของเพื่อบริจาคแก่ผู้ประสบภัยน้ำท่วม				
	26.	หากมีปัญหาเกิดขึ้นในสังคม/ชุมชน/โรงเรียน และฉันสามารถช่วยแก้ปัญหาได้ฉันจะรีบทำทันที				
	27.	ฉันมุ่งหวังให้สังคมมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น				
	28.	หากฉันพบเห็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องในสังคม ฉันจะรีบแจ้งข้อมูลให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบเพื่อแก้ไข เช่น พบเห็นผู้ลักลอบตัดสายไฟ สาธารณะ พบเห็นผู้ขโมยฝาครอบท่อระบายน้ำ				

ภาคผนวก ง
ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ (IOC)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตอนที่ 3 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดจิตอาสาของนักเรียน

ข้อ ที่	ข้อความ	ค่า IOC	ข้อเสนอแนะ / ปรับปรุง
การช่วยเหลือผู้อื่น			
1.	เมื่อเห็นผู้อื่นเดือดร้อน และฉันสามารถช่วยเหลือได้ ฉันจะอาสาเข้าไปช่วยเหลือ	0.86	เมื่อเห็นผู้อื่นเดือดร้อน และฉันสามารถช่วยเหลือได้ ฉันจะอาสาเข้าไปช่วยเหลือทันที
2.	ฉันอาสาให้คำแนะนำเพื่อนทุกครั้งเมื่อเพื่อนมีปัญหา	1.00	
3.	ฉันช่วยแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรให้แก่ผู้อื่น	1.00	
4.	ฉันมักช่วยเหลือคนแก่หรือผู้พิการที่พบเห็น เช่น พาคนตาบอดข้ามถนน สละที่นั่งบนรถให้คนแก่และเด็ก เป็นต้น	1.00	ฉันมักช่วยเหลือคนชราหรือผู้พิการที่พบเห็น เช่น พาคนตาบอดข้ามถนน สละที่นั่งบนรถให้เด็กและคนชรา เป็นต้น
5.	ฉันมักช่วยเหลือเพื่อนที่เดือดร้อน เช่น ให้ยืมอุปกรณ์การเรียน อธิบายการบ้าน	0.86	ฉันมักมีน้ำใจช่วยเหลือเพื่อนที่เดือดร้อน เช่น ให้ยืมอุปกรณ์การเรียน อธิบายการบ้าน
6.	ฉันยินดีให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่เดือดร้อนเสมอ เช่น บอกเส้นทางสำหรับผู้ที่หลงทาง	1.00	
7.	ฉันอาสาช่วยเหลืองานผู้อื่นด้วยความเต็มใจ	0.86	
8.	ฉันไม่กระทำการที่ส่งผลเดือดร้อนต่อผู้อื่น เช่น พุดจาซ้ำเติมผู้ที่กระทำความผิด	0.29	ฉันชอบแก้ตัวแทนเพื่อนเพื่อไม่ให้เขาถูกตำหนิติเตียน
9.	ฉันให้กำลังใจเพื่อนในการแก้ปัญหาชีวิตหรือการทำงานของเขาเสมอ	1.00	

ข้อ ที่	ข้อความ	ค่า IOC	ข้อเสนอแนะ / ปรับปรุง
การเสี่ยสละต่อสังคม			
10.	ฉันเคยร่วมบริจาคเงินหรือสิ่งของให้แก่ผู้ที่เดือดร้อนหรือผู้ ขาดแคลน เช่น บริจาคเงินช่วยเหลือผู้ที่ประสบภัยน้ำท่วม บริจาค เงินช่วยเหลือผู้พิการ	1.00	ฉันเคยร่วมบริจาคเงินหรือ สิ่งของให้แก่ผู้ที่เดือดร้อนหรือ ผู้ขาดแคลน เช่น บริจาค เงินช่วยเหลือผู้ที่ประสบภัยน้ำ ท่วม บริจาคเงินช่วยเหลือผู้ พิการ เป็นต้น
11.	ฉันมีส่วนร่วมในการดูแลสมบัติส่วนรวม	1.00	
12.	ฉันมักอาสาทำงานเพื่อส่วนรวม เช่น ช่วยฟื้นฟูพื้นที่ประสบ ภัย	1.00	ฉันอาสาทำงานเพื่อส่วนรวม เช่น ช่วยฟื้นฟูพื้นที่ประสบภัย ช่วยรักษาความสะอาดใน โรงเรียน เป็นต้น
13.	ฉันเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมร่วมกัน และไม่ยึด ครองของส่วนรวมมาเป็นของตนเอง	0.14	เมื่อมีเวลาว่างฉันชอบพัฒนา ชุมชนที่ฉันอยู่ให้สวยงามน่า มอง
14.	หากต้องใช้ของส่วนรวมร่วมกัน ฉันยินดีสละให้ผู้ที่มีความจำ เป็นมากกว่าก่อนเสมอ	1.00	
15.	ฉันตั้งใจทำงานส่วนรวมให้เสร็จก่อนทำงานส่วนตัวเสมอ	1.00	
16.	ฉันยินดีช่วยเหลือและทำประโยชน์เพื่อสังคมเมื่อมีโอกาส เช่น ร่วมกิจกรรมพัฒนาโรงเรียน หรือพัฒนาชุมชน	1.00	

ข้อ ที่	ข้อความ	ค่า IOC	ข้อเสนอแนะ / ปรับปรุง
17.	ฉันใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์โดยการเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม เช่น เก็บขยะ ริมคลอง ปลูกป่าชายเลน	1.00	ฉันใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์โดยการเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม เช่น เก็บขยะริมคลอง ปลูกป่าชายเลน เป็นต้น
18.	ฉันหลีกเลี่ยงการใช้ หรือการกระทำที่ทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อของส่วนรวม	0.43	ฉันชอบเชิญชวนให้เพื่อนและผู้อยู่ในชุมชนมีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียนหรือพัฒนาชุมชนเสมอ
การมุ่งมั่นพัฒนา			
19.	ฉันร่วมรณรงค์ให้ผู้อื่นตระหนักถึงปัญหาและร่วมกันแก้ไขปัญหาในสังคม เช่น รณรงค์ต่อต้านยาเสพติด รณรงค์ลดภาวะโลกร้อน รณรงค์เมาไม่ขับ	1.00	ฉันร่วมรณรงค์ให้ผู้อื่นตระหนักถึงปัญหาและร่วมกันแก้ไขปัญหาในสังคม เช่น รณรงค์ต่อต้านยาเสพติด รณรงค์ลดภาวะโลกร้อน รณรงค์เมาไม่ขับ เป็นต้น
20.	ฉันร่วมรณรงค์ให้เพื่อนและผู้อื่นปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม เช่น ปฏิบัติตามกฎหมายจราจร รณรงค์การเลือกตั้ง	0.86	ฉันร่วมรณรงค์ให้เพื่อนและผู้อื่นปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม เช่น ปฏิบัติตามกฎหมายจราจร รณรงค์การเลือกตั้ง เป็นต้น

ข้อ ที่	ข้อความ	ค่า IOC	ข้อเสนอแนะ / ปรับปรุง
21.	ฉันชักชวนเพื่อนและผู้อื่นร่วมทำกิจกรรมพัฒนาสังคมทุกครั้งเมื่อมีโอกาส	0.85	
22.	ฉันเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม	0.85	
23.	ฉันเต็มใจให้ความร่วมมือในกิจกรรมของส่วนรวมเสมอ	0.85	
24.	ฉันชักจูงให้ผู้อื่นเห็นประโยชน์ของการทำกิจกรรมเพื่อสังคม	1.00	
25.	ฉันเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาสังคมเสมอเมื่อมีโอกาส เช่น ช่วยบรรจุสิ่งของเพื่อบริจาคแก่ผู้ประสบภัยน้ำท่วม	1.00	
26.	หากมีปัญหาเกิดขึ้นในสังคม/ชุมชน/โรงเรียน และฉันสามารถช่วยแก้ปัญหาได้ฉันจะรีบทำทันที	1.00	
27.	ฉันมุ่งหวังให้สังคมมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น	0.57	
28.	หากฉันพบเห็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องในสังคม ฉันจะรีบแจ้งข้อมูลให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบเพื่อแก้ไข เช่น พบเห็นผู้ลักลอบตัดสายไฟสาธารณะ พบเห็นผู้ขโมยฝาครอบท่อระบายน้ำ	1.00	หากฉันพบเห็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องในสังคม ฉันจะรีบแจ้งข้อมูลให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบเพื่อแก้ไขทันทีหรือตักเตือนไม่ให้เกิดพฤติกรรมนั้น เช่น พบเห็นผู้ลักลอบตัดสายไฟสาธารณะ พบเห็นผู้ขโมยฝาครอบท่อระบายน้ำ ที่ขยະในที่สาธารณะ

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางจิราพรรณ เรืองพุทธ เกิดเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2514 สำเร็จการศึกษาศึกษาศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการวัดและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เมื่อปีการศึกษา 2537

การติดต่อ E-mail address: jirapunny@gmail.com

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY